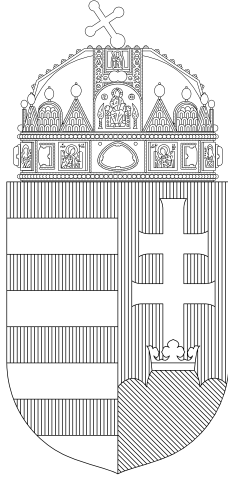

Nemzeti Adatvédelmi
és Információszabadság Hatóság

Beszámolója

a 2012. évi tevékenységéről

Bevezető

„Hérakleitosz azt mondja valahol, hogy minden mozgásban van, és semmi sem marad változatlan, és a folyó áramlásához hasonlítva a létezőket, azt mondja, hogy nem léphetsz kétszer ugyanabba a folyóba.”

Platón: Kratülosz 402 A

Hérakleitosz mondása tökéletesen illik az információs jogok helyzetére, akár a magyar, akár a globális fejlődésre gondolunk. Ahogy a magán-szféra, közsféra határai, úgy az adatkezelésnél szerepet játszó technikai eszközök és a szabályozás is állandó mozgásban, változásban van – gondoljunk csak a jelenleg is tárgyalások alatt álló uniós adatvédelmi reformcsomagra. A „folyó” áramlását én is már régóta figyelem, sőt, partját a magam eszközeivel több, mint negyedszázada próbálom építeni, erősíteni.

Az 1990-es évek elején, mikor fiatal jogászként bábáskodtam az első magyar adatvédelmi törvény előkészítésénél, egészen mások voltak a jogalkotó előtt álló kihívások. Egy diktatúra utáni helyzetben a jogállamiság egyik cölöpjét kellett az ingoványos talajba beverni és egy rendszerváltó intézmény, az adatvédelmi ombudsman irodájának alapjait ráépíteni.

Az első adatvédelmi biztostól, Majtényi Lászlótól egy jól működő, a magyar állampolgárok bizalmát elnyert iroda vezetését vettem át 2001-ben, mikor az Országgyűlés adatvédelmi biztossá választott. Azonban a szervezet már ekkor feszítette intézményi kereteit, hiszen Magyarország uniós csatlakozása az adatvédelem terén olyan kötelezettségekkel járt, amelyek miatt az adatvédelmi törvényt is módosítani kellett, és az

adatvédelmi ombudsman kéretlenül is – a klasszikus ombudsmani eszközöktől idegen – új hatósági hatásköröket kapott. Lassan, de biztosan megkezdődött az adatvédelmi hatóság irányába történő elmozdulás, ami 2012-ben a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság felállításában csúcsosodott ki.

Az új Alaptörvény 2011-ben átszabta az alapjogvédelem rendszerét. A nemzetközi elvárásnak megfelelő, független adatvédelmi hatóság az egységes alapjogi biztos szervezetétől teljesen elkülönülten folytathatta csak munkáját. Az adatvédelmi biztosi tradíciók és tapasztalatok azonban nem vesztek, nem veszhetnek el, erre nem csak saját és munkatársaim személye (hiszen a NAIH-nál dolgozó jogászok többsége korábban az adatvédelmi biztos mellett dolgozott), hanem az új információs törvény rendelkezései is garanciát adnak. A kifejezetten a súlyos jogsértésekre megfelelő választ adó, erős hatósági jog- és hatáskörök mellett (például bírságolás, határozathozatal, stb.) ugyanis megmaradtak az ombudsmani típusú vizsgálati és fellépési lehetőségek is, az információszabadság területén ráadásul kizárólagos jelleggel.

Az állampolgárok bizalma töretlen, ezt egyértelműen bizonyítja a 2012-ben NAIH-hoz beérkezett 2929 panasz és egyéb ügy magas száma vagy akár az adatvédelmi felelősök részéről megnyilvánuló fokozott érdeklődés is. 2012-ben számos európai és uniós vizsgálóbizottság (schengeni szakértő csoport, LIBE, Velencei Bizottság) vette górcső alá működésünket, törvényünket és a végső következtetés minden esetben pozitív volt (sőt, az intézmény pénzügyi függetlensége és az erős hatósági jogosítványok külön méltatást is kaptak). A jogszabály rendelkezésein tapasztalataink szerint ugyanakkor van még javítanivaló, a NAIH módosítási javaslatairól részletesen a beszámoló későbbi fejezetében lehet olvasni. A Magyarország ellen az adatvédelmi biztos mandátumának idő előtti megszüntetése miatt indított eljárás ténye a NAIH nemzetközi vagy hazai tevékenységét nem akadályozza vagy korlátozza, de természetesen az eljárás eredménye nagyon fontos útmutató lesz számunkra is.

A 2012-es év tehát a szó szoros értelemben vett építkezés, a kimagaslóan sok munka és a szigorú nemzetközi elvárásoknak való megfelelés jegyében telt. Úgy érzem, hogy ezeket az akadályokat hivatalunk sikere-

sen vette, és reményeim szerint az elkövetkező években már a hosszú távú terveink megvalósítására nyugodtabb jogi és tárgyi környezetben tudunk koncentrálni.

Végül, ezúton szeretném megköszönni az állampolgároknak és az érdeklődő újságíróknak a figyelmet és bizalmat, valamint munkatársaimnak a megfeszített munkát és támogatást.

Budapest, 2013. február 11.

Dr. Péterfalvi Attila
a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság
Elnöke

I. A Hatóság működésének statisztikai adatai

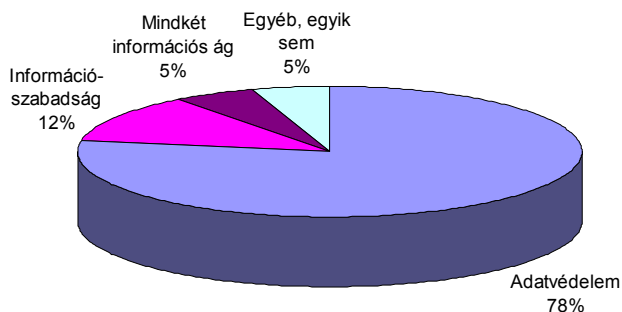
E fejezet a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság megalakulása óta eltelt első évében elvégzett munkáról ad összefoglalót a számok sajátos, ám annál beszédesebb nyelvén, szem előtt tartva azt a tényt, hogy az adatok mögött olyan emberek és szervezetek vannak, akiket valamilyen valós vagy vélt jogsérelem ért, netán az érintettek abban a reményben fordultak hozzánk, hogy a személyes problémájuk megoldásában a Hatóság a segítségükre tud lenni. Az alapvető feladataink ellátása mellett nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy akkor is megadjuk a tőlünk telhető segítséget és tanácsot a hozzánk forduló állampolgároknak – akár szóban, akár írásban –, ha a bejelentésük nem érinti az általunk felügyelt információs jogok érvényesülését.

2012-ben összesen több mint 6500 postai, és 8951 elektronikus levél érkezett az ügyfélszolgálatunkra, ebbe beletartoznak a vizsgálatok során beérkező küldemények is. Mindemellett az adatvédelmi nyilvántartási bejelentéseket külön elektronikus címen is fogadtuk, így ezeken felül 1800 nyilvántartási bejelentés érkezett e-mailen. Az adatvédelmi nyilvántartásban összesen 12.166 bejelentést dolgoztunk fel.

A beérkező küldemények és a belső, a szervezetet érintő ügyeink közül 3008-at iktattunk, melyek közül 2929 bejelentés ügyében indult meg valamilyen vizsgálati, illetve 33 ügyben hatósági eljárás. Összehasonlításképpen megjegyezzük, hogy az adatvédelmi biztoshoz 2011-ben összesen 2274 vizsgálatot igénylő ügy érkezett. A 655 ügyet kitevő növekedésnek az egyik tényezője az adatvédelmi biztostól átvett és már a Hatóságnál folytatott vizsgálatok jelentős száma.

A 2929 ügy közül 2550 vizsgálata 2013. január 31-ig befejeződött, így 2013-ra csupán 379 vizsgálat lefolytatása maradt hátra az elmúlt évből, tehát az ügyek 87 %-át sikerült az első év során megoldani.

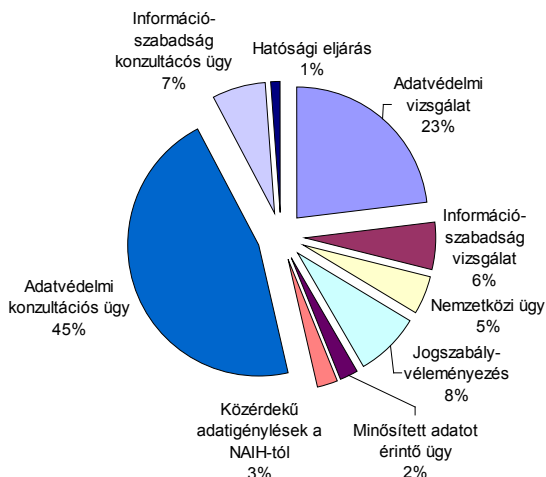
*A NAIH ügyeinek megoszlása információs ágak szerint 2012.
(az adatvédelmi nyilvántartási bejelentések nélkül)*

Az Infotv. értelmében a NAIH feladata a személyes adatok védelméhez, valamint a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való jog érvényesülésének ellenőrzése és elősegítése, valamint az adatvédelmi nyilvántartás vezetése. Ennek megfelelően az ügyek információs ágak szerinti megoszlása – az adatvédelmi nyilvántartási bejelentések nélkül – a következő: adatvédelmet érint: 2281, (78 %), információszabadságot érint: 344, (12 %), mindkét alapjogot érintette: 159, (5 %), egyiket sem érintette: 145, (5 %). A közérdekű adatok megismeréséhez való alapjogot tehát a vizsgált ügyek 17 %-a érintette, mely jelzés értékű változás a korábbi években tapasztalt, általában 10 % körüli arányt figyelembe véve.

Az elmúlt évben összesen 207 jogszabály-véleményezést is érintő ügyet vizsgáltunk és összesen 46 jogszabály-módosítást kezdeményeztünk. 35 bejelentést az alapvető jogok biztosához, illetve más szervekhez tettünk át. A vizsgált ügyekben 226 adatvédelmi tárgyú és 14 közérdekű adatokat érintő bejelentés vizsgálatát utasítottuk el, amely az összes vizsgált ügy kevesebb, mint 8 %-a.

Érdemi vizsgálat alá vont ügyek megoszlása 2012.

Érdemi vizsgálat alá 2152 ügyet vontunk, ezek közül 1825 (85 %) az adatvédelmet, és 327 (15 %) az információszabadságot érintette. 514 vizsgálatban állapítottunk meg valamilyen jogellenességet, ezek közül 419 az adatvédelemhez és 95 az adatnyilvánossághoz fűződő jogsértést, illetve ennek veszélyét tárta fel.

Az érdemi vizsgálat alá vont ügyek közül 1388 ügy konzultációs ügy volt, melyek jellemzője, hogy a bejelentő nem konkrét adatkezelő vizsgálatát kéri, csak egy meghatározott adatkezelésről, annak feltételeiről, jogszabályáról kér állásfoglalást, tájékoztatást. A konzultációs kérdések közül 1212 az adatvédelemre, illetve nagyobb részben az adatvédelmi nyilvántartási bejelentkezési kötelezettségre, annak feltételeire, 176 pedig a közérdekű adatok megismerhetőségére, és közzétételi kötelezettségére irányult.

A nemzetközi ügyeink száma 109 volt, de összesen 130 olyan vizsgálat zajlott, melynek nemzetközi vonatkozása (külföldi adatkezelő, adatfeldolgozó) is volt. A minősített adatok kezelését 56 ügy érintette.

A NAIH-hoz 69 közérdekű adatigénylés érkezett, melyek mindegyikét a tizenöt napos határidő betartásával megválaszoltuk. E magas szám

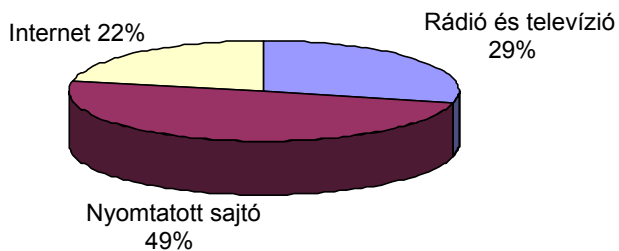
jelzi, hogy a NAIH megalakulását és tevékenységét az első évben igen élénk érdeklődés övezte. Összevetésképpen az adatvédelmi biztoshoz 2011-ben mindössze 19 adatigénylést nyújtottak be. A Hatóság csupán egyetlen esetben utasította el a közérdekű adat kiadását, – tekintettel az adatok döntést megalapozó voltára – ám miután a döntés (az adatvédelmi audit szabályainak véglegesítése) megszületett, az adatigénylést természetesen teljesítettük.

Mindenképpen sikerként könyvelhetjük el, hogy részben új jogszabályi háttérrel, egy új helyen, és a korábbiaktól eltérő tárgyi feltételekkel létrejött nemzeti felügyelő szervezet eredményesen és hatékonyan küzdött meg az adatvédelmi biztostól átvett irathagyatékkal és ügyhátralékkal, és ezzel párhuzamosan a már hozzá beérkezett ügyeket is határidőben kivizsgálta és megválaszolta. A megnövekedett ügyszám is jelzi a NAIH iránti bizalmat, és az információs jogok védelmére hivatott új szervezet ismertségét és társadalmi elfogadottságát. Az adatok tükrében is tényszerűen kijelenthető, hogy nem okozott semmilyen törést az alapjogvédelmi szervezetrendszerben bekövetkezett változtatás, sőt, éppen ellenkezőleg: a jogvédelem kifejezetten gyorsabbá és hatékonyabbá vált. A hatósági, vizsgálati, nemzetközi, és adatvédelmi nyilvántartási ügyeinkről részletesen a beszámoló következő fejezeteiben szólunk.

A NAIH megjelenése a médiában a 2012. január 1. és 2012. december 31. közötti időszakban

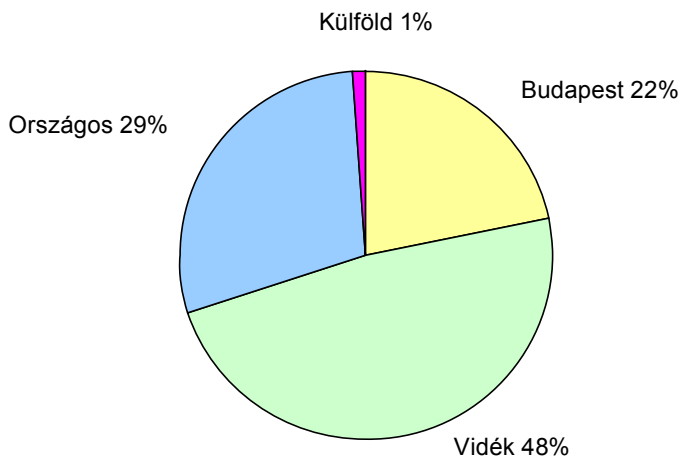
A Hatóság 2012-ben a televíziókban, a rádiókban, az interneten és az írott sajtóban (összesen 133 médiumban) 1238 alkalommal jelent meg. A megjelenések közé sorolhatóak a szóbeli- és írásbeli nyilatkozatok, az interjúk és a közlemények is. A televíziókban és rádiókban 356, a nyomtatott sajtóban 278, az interneten 604 megjelenése volt a Hatóságnak.

A megjelenések megoszlása médiumok szerint 2012.

(forrás: Observer)

A sajtóban történt megjelenések területi eloszlása az alábbi ábra szerint alakult 2012-ben:

(forrás: Observer)

II. A Hatóság költségvetése, gazdálkodása és személyi állománya

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság megalapításakor, 2012. január 1-jén kezdte meg működését a Gazdálkodási- és Humánpolitikai Főosztály, és első feladatai között kialakítottuk a Hatóság számviteli és gazdálkodási rendjét és megalkottuk a gazdasági folyamatok szabályozását segítő belső utasításokat is. E szabályozók szerint végezte a NAIH a 2012. évi gazdálkodását. Működésének, gazdálkodásának szabályszerűségi ellenőrzését megbízás alapján a szervezettől független belső ellenőr végezte.

A Hatóság létszáma csak 2012 végére érte el a megengedett 59 főt. A létszám fokozatos és lassú bővítésének egyik oka, hogy a négyzetes irodaházból három emeletre kellett koncentrálnunk az ideiglenes munkahelyeket, az ősszel megkezdett és várhatóan még hosszán tartó felújítás miatt a negyedik szint építési, felvonulási terület. A probléma abból adódik, hogy a beköltözés előtt az épület évekig üresen állt, korábban körülbelül 15-20 éve nem történt teljes felújítás. Közvetlenül a birtokba vétel előtt – az elnöki iroda, a II. emeleti tárgyaló, és a II. emeleti folyosó járólap cseréjének kivételével – csupán csak tisztasági festés történt. Az épület teljes felújítását 2012. évre halasztotta az MNV Zrt. Ígéretük ellenére a felújítást az év eleje helyett késő ősszel kezdte meg. A mai napig nem történt meg egyetlen szint átadása sem, kétséges, hogy 2013.-ban be fog-e fejeződni a teljes felújítás. Vagyonkezelői szerződést az MNV Zrt.-vel nem köthettünk még a felújítás elhúzódása miatt.

Mivel a 2012. évi költségvetés tervezésekor nem állt rendelkezésre előző évi adat, ezért arányosítással állapították meg az Országgyűlési Biztos Hivatalától (OBH) átvett feladatokhoz szükséges működési és felhalmozási támogatás összegét, nem számolva az esetlegesen előre nem látható és ezért nem tervezhető, az alapítással, költözéssel, beüzeme-

léssel, a szükséges infrastruktúra kialakításával, a zökkenőmentes, a Hatóság folyamatos működését biztosító többlet kiadásokhoz szükséges anyagi forrással. Ezen kívül nem tervezték az éves költségvetés összeállításakor a Hatóságnak az Infotv. 25. §-a szerint kötelezően megszervezendő belső adatvédelmi felelősök éves konferenciájának költségeit sem, amelynek kiadásai a hatósági költségvetést terheltek. Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalától (OBH jogutódja) átvett informatikai és irodatechnikai eszközök, szoftverek bruttó értéke 96 310eFt volt, melyek nettó összértéke átvételkor 5 638eFt-ot tett ki, s ezek nagy része működésképtelen és használhatatlan volt. A két átvett személygépkocsi közül az egyik 10 éves volt, melyet elnökhelyettesi használatra kaptunk. A térítésmentesen átvett eszközök 60,8%-át év végén selejteztük, ezek bruttó összértéke: 58 592eFt volt 99%-ban nullára leírt eszköz, nettó értékben: 233eFt.

A fenti hiányosságok miatt az előre nem tervezett dologi és felhalmozási kiadások terven felüli finanszírozást követeltek, amelyet önerőből, az éves támogatási keretből kellett megoldanunk.

Az alultervezett dologi működési és felhalmozási kiadások biztosítását a még be nem töltött személyi állomány bér- és munkáltatói járulék megtakarításából lehetett csak megoldani. Így a személyi előirányzatból vezetői döntés alapján 40 500eFt, a munkaadókat terhelő járulék előirányzat terhére pedig 12 570eFt átcsoportosítása történt a dologi kiadások előirányzatára, mely 27 950eFt-tal növekedett ez által, a felhalmozási előirányzatra pedig 25 120eFt átcsoportosítása történt.

Előirányzat módosítás 2012. (ezer Ft-ban)

Megnevezés	Személyi kiadási előirányzat	Munkaadót terhelő járulék	Dologi kiadások	Felhalmozási kiadások	Összesen
Eredeti előirányzat	251 600	67 900	60 800	10 000	390 300
Tanulmányi támogatás átvállalása	- 1 284				- 1 284
Átcsoportosítás	- 6 000	- 1 620		7 620	-
Átcsoportosítás	- 15 750	- 4 250	20 000		-
Átcsoportosítás	- 12 000	- 5 500		17 500	-

Átcsoportosítás	- 6 750	- 1 200	7 950		-
Bérkompenzáció	451	122			573
Többletbevétel			622		622
Összesen:	210 267	55 452	89 372	35 120	390 211
Fejezeti egyensúlybiztosítási tartalék					12 100
Mindösszesen:					402 311

A fejezeti kezelésű előirányzat számlánkon – az egész évben zárolt, és december 28-én jóváírt – 12 100eFt fejezet egyensúlybiztosítási tartalék maradványként jelentkezik ugyan, viszont jogszabályi rendelkezés hiányában felhasználni nem lehetett. Ezért, a ténylegesen rendelkezésre álló 2012. évi költségvetésünk 390 211eFt, a támogatást növelő bérkompenzációval, és a hozzá tartozó munkáltatói járulékkal, valamint az év közben átszámlázott mobiltelefon használat dolgozói térítésével együtt.

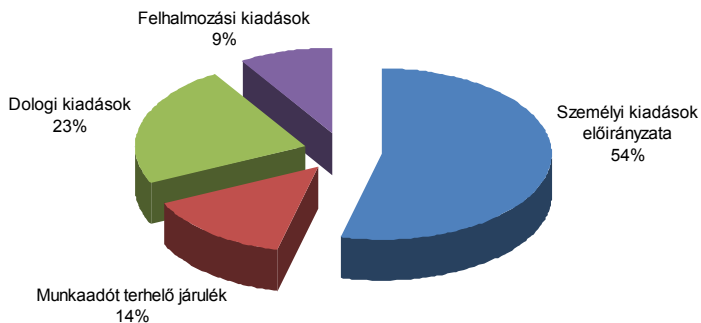
A következő táblázat a 2012. évi rendelkezésre álló anyagi erőforrások működési és felhalmozási előirányzat teljesítését mutatja. A 18 382eFt megtakarítás, kötelezettségvállalással terhelt maradvány.

Támogatási előirányzat teljesítése 2012. december 31. (eFt-ban)

Jogcím	Módosított előirányzat	Előirányzat teljesítése	Kötelezettség vállalással terhelt maradvány
Személyi juttatások	210 267	209 408	859
Munkaadókat terhelő járulékok	55 452	55 152	300
Dologi kiadások	89 372	77 298	12 074
Intézményi beruházások	35 120	29 971	5 149
Összesen:	390 211	371 829	18 382
Működési bevétel	622	622	-
Intézményi támogatás	389 589	389 589	-
Összesen:	390 211	390 211	-
Mindösszesen:	390 211	390 211	-
Fejezeti egyensúlybiztosítási tartalék	12 100	-	12 100
Kiadási megtakarítás:			18 382
Bevétel lemaradás:			-
Kötelezettségvállalással terhelt maradvány:			18 382
Kötelezettségvállalás nélküli maradvány (Fejezeti egyensúlybiztosítási tartalék):			12 100

A következő grafikon a kiadási előirányzat 2012. évi teljesítését mutatja %-os megosztásban a kötelezettségvállalással terhelt maradvánnyal együtt, a teljes előirányzathoz képest:

Kiadási előirányzatok teljesítésének megoszlása 2012.

A módosított személyi- és munkáltatói járulék előirányzatok kiadásai közel 100%-ban teljesültek. A személyi kiadások előirányzatának teljesítését 78%-ban rendszeres személyi juttatásokra, 21%-ban nem rendszeres juttatásokra, valamint 1%-ban külső személyi juttatásokra fordította Hatóságunk.

A NAIH összes évi dologi kiadása 77 298eFt volt. Ennek 31%-át készletbeszerzésre, 10%-át kommunikációs szolgáltatások igénybevételére, 19%-át egyéb szolgáltatás kiegyenlítésére (üzemeltetési, karbantartási szolgáltatás) fordította, a vásárolt szolgáltatások általános forgalmi adója 17%-ot, kiküldetési, reprezentációs kiadások 13%-ot, egyéb dologi kiadások 4%-ot, adók, díjak, befizetések 6%-ot tesznek ki. A 12 074eFt kötelezettségvállalással terhelt dologi előirányzat maradvány, a december 31-én még ki nem egyenlített szállítói tartozások, visszaigazolt megrendelések összértéke.

A Hatóság 2012. évi eszközbeszerzésének értéke: 29 899eFt, melyből 10 121eFt járműbeszerzésre adott előleg volt. Az eszközök beszerzé-

se részben a hatósági infrastruktúra megteremtése, valamint zavartalan működésének biztosítása miatt volt elengedhetetlen, részben a leselejtezett eszközpark pótlása miatt vált szükségessé. Ezek a beszerzések informatikai és irodatechnikai eszközök, telefon beszerzésére, internet előfizetésre, informatikai hálózat kiépítésére, szerverek beszerzésére, szoftverek vásárlására irányultak. Az eszközök beszerzésére a korlátozott anyagi erőforrások miatt, nagyobb részben az ár-érték arányban még megfelelő, garanciális, használt eszközök beszerzésére adtak lehetőséget.

Beszereztünk továbbá 1 darab hét fő szállítására alkalmas gépkocsit, amellyel az adott esetben több szakértő részvételét igénylő helyszíni vizsgálatok lebonyolítása vált lehetővé. Korábban ez csak magán gépkocsikkal, vagy tömegközlekedési járművekkel volt lehetséges, ami a hatékony munkát jelentősen nehezítette.

5 149eFt kötelezettségvállalással terhelt maradvány az épület biztonságtechnikai eszközök beruházása miatt szükséges. A Hatóság 2012. évi befektetett eszközök állományi nettó értéke 30 981eFt, melyből az immateriális javak állománya 6 398eFt, a tárgyi eszközök állományi értéke: 14 462eFt, a járműbeszerzés értéke: 10 121eFt. Ebből a saját előállítású immateriális eszköz, az iktató program értéke 1 897eFt.

A személyi állomány feltöltése folyamatos volt egész éven át. Mint már az előzőekben említettük, teljesen feltöltöttük a személyi állományt december 31-ére. A következő táblázat a Hatóság szervezeti egységeit, és azok létszámát mutatja, az egyes személyek betöltött tisztsége, besorolása és foglalkoztatásuk módja szerint. Hatóságunk három megváltozott munkaképességű munkatársat foglalkoztat, akik közül egy fő adatvédelmi szakértő, közszolgálati tisztviselői, két fő kézbesítő, munkavállalói foglalkoztatással.

NAIH állománytábla 2012. december 31.
(közszolgálati tisztviselő: ktv., munkavállaló: mv.)

Szervezeti egység / beosztás	Foglalkoztatás módja:	Létszám (fő):
ELNÖK		1
ELNÖKI KABINET		8
<i>Kabinetvezető</i>	ktv.	1
elnöki tanácsadó	mv.	1
gépkocsivezető	mv.	1
titkárnő	ktv.	1
iktató	ktv.	2
iktató/irattáros	ktv.	1
kézbesítő	mv.	1
ELNÖKHELYETTES		1
ELNÖKHELYETTESI TITKÁRSÁG		3
jogi szakreferens/személyi titkár	ktv.	1
gépkocsivezető	mv.	1
elnökhelyettesi asszisztens	ktv.	1
VIZSGÁLATI FŐOSZTÁLY		17
<i>főosztályvezető</i>	ktv.	1
személyi titkár	ktv.	1
ADATVÉDELMI OSZTÁLY		9
osztályvezető	ktv.	1
adatvédelmi szakértő	ktv.	8
INFORMÁCIÓSZABADSÁG OSZTÁLY		6
<i>osztályvezető</i>	ktv.	1
adatvédelmi szakértő	ktv.	5
NEMZETKÖZI- ÉS TÁRSADALMI KAPCSOLATOK FŐOSZTÁLY		5
<i>főosztályvezető</i>	ktv.	1
adatvédelmi szakértő	ktv.	4

GAZDÁLKODÁSI- ÉS HUMÁNPOLITIKAI FŐOSZTÁLY		7
<i>főosztályvezető</i>	<i>ktv.</i>	1
számviteli főmunkatárs	ktv.	1
pénzügyi munkatárs	ktv.	1
számviteli munkatárs	ktv.	1
kézbesítő/adminisztrátor	ktv.	1
személyügyi munkatárs	ktv.	1
kézbesítő	mv.	1

HATÓSÁGI FŐOSZTÁLY		8
<i>főosztályvezető: elnökhelyettes</i>		-

HATÓSÁGI ÜGYEK OSZTÁLYA		4
osztályvezető	ktv.	1
adatvédelmi szakértő	ktv.	3

NYILVÁNTARTÁSI- ÉS SZABÁLYOZÁSI OSZTÁLY		4
<i>osztályvezető/biztonsági vezető</i>		1
nyilvántartás	ktv.	2
adatvédelmi szakértő	ktv.	1

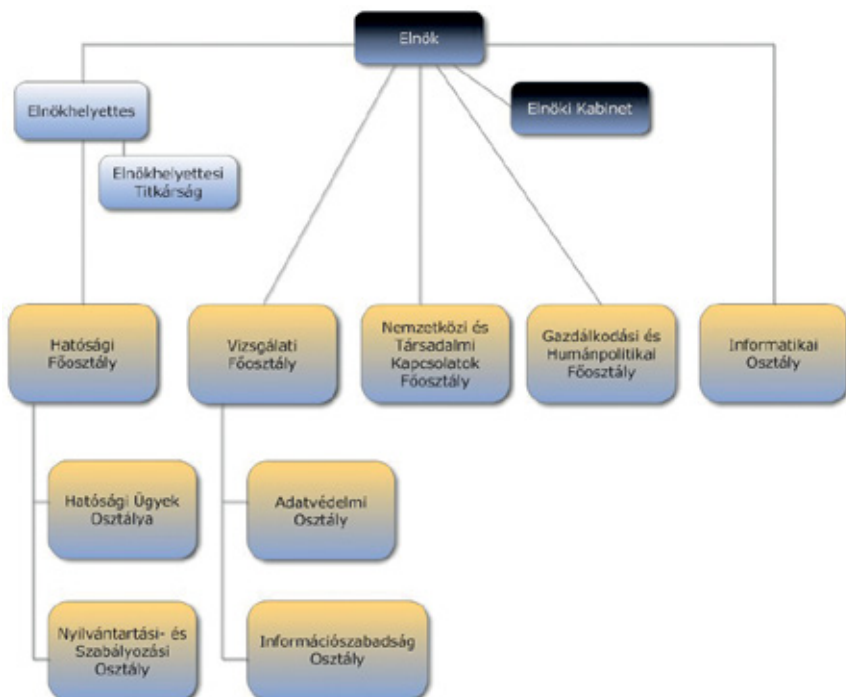
INFORMATIKA ÉS ÜZEMELTETÉS		9
-----------------------------------	--	----------

INFORMATIKAI OSZTÁLY		3
rendszergazda	ktv.	3

ÜZEMELTETÉS/PORTASZOLGÁLAT		6
karbantartó	mv.	1
takarító	mv.	1
recepció, portás	mv.	4

Állományi létszám összesen:		57+2=59
------------------------------------	--	----------------

A következő ábra a Hatóság szervezetét mutatja be a 2012. december 31-i állapot szerint. Az előző év során egy alkalommal változott a Hatóság szervezete a megalakuláshoz képest. 2012. augusztus 1-jén négy új osztály alakult a Hatósági, illetve a Vizsgálati Főosztály berkein belül.

Összegezve: a 2012. évi rendelkezésre álló anyagi erőforrásokat körültekintően, a gazdaságossági szempontokat mindenkor szem előtt tartva használtuk fel, nagy hangsúlyt fektetve a Hatóság kialakítására, megismertetésére, zökkenőmentes működtetésének biztosítására.

III. Nemzetközi tevékenységünk és ügyeink

A NAIH 2012-ben több mint 100 nemzetközi tárgyú ügygel foglalkozott. Az iktatott ügyeken túl azonban a közvetlen kapcsolattartás kommunikációs csatornáin, így például a magyar adatvédelmi konferenciákon is számos megkeresést, kérdést kaptunk elsősorban magyar munkavállalók adatainak külföldre történő továbbításának, valamint a belső visszaélés-jelentési rendszer („*whistle blowing*”) alkalmazásának lehetőségeiről. 2012. január 1-jétől Magyarországon az Infotv. alapján az érintett személy hozzájárulásának esete mellett lehetőségessé vált az adattovábbítás a megfelelő védelmi szintet biztosító és az általános adatkezelési elveket tiszteletben tartó országokba is (szakítva ezzel a régi adatvédelmi törvény érintetti hozzájárulás-kizárólagosságával). Megfelelő védelmi szintet nem biztosító országokba azonban csak nagyon szűk körben továbbítható személyes adat. Az Európai Bizottság által kidolgozott általános szerződési feltételeken kívül az ad hoc szerződések vagy a BCR-ek is kimaradtak a jogalapok közül és a nemzeti adatvédelmi hatóság által engedélyezhető egyedi jogalap sem alkalmazható. Kérdés, hogy a magyar jogalkotó hajlandó-e a mulasztásokat egy esetleges törvénymódosítás keretében pótolni? Szintén problémát jelent, hogy az adatfeldolgozás tekintetében az Infotv. 10. § (2) bekezdése megtiltja más adatfeldolgozó igénybevételét – ami ellentétes a 2010/87/EU bizottsági határozat kifejezetten megengedő rendelkezésével.

A nemzetközi szervezetek és külföldi kollégák (így Peter Hustinx, az Európai Adatvédelmi Biztos is 2012 októberi budapesti látogatásakor) ugyanakkor természetesen főleg az új adatvédelmi hatóság megalakulásának körülményeiről érdeklődtek. A Magyarország ellen a korábbi adatvédelmi biztos pozíciójának megszüntetése miatt indított kötelezettségszegési eljárás okán a 2012. január 1-jén felállt NAIH hatáskörét, jogkörét és tevékenységét az év során több európai vizsgálóbizottság

(például: LIBE, Velencei Bizottság, schengeni értékelő bizottság) is részletesen átvilágította és a végkövetkeztetés minden esetben egybehangzó volt: az Infotv. rendelkezései megfelelnek az uniós standardoknak, a NAIH jog- és hatásköre kifejezetten szélesnek mondható más adatvédelmi hatóságokkal összehasonlítva, illetve pénzügyi függetlensége európai mércével nézve is kiváló minősítést érdemel.

Hatóságunk szerepet vállalt számos nemzetközi felmérésben, ezek közül is kiemelkedő jelentőségű a bécsi székhelyű Európai Alapjogi Ügynökség (FRA) által koordinált, az állampolgárok számára nyitva álló adatvédelmi jogorvoslati lehetőségek hatékonyságát elemző kutatás. A 27 uniós országban hasonló tematika és módszer alapján az összes érintetti csoport – így az adatvédelmi hatóságok, állampolgárok, adatvédelmi ügyekben ítélező bírások, képviselőket vállaló ügyvédek és civil szervezetek – véleményét és tapasztalatait gyűjtötték össze. Magyarországon a NAIH statisztikai adatszolgáltatás, személyes interjúk és a felmérésben szerepet vállalni kívánó állampolgárok felkutatása révén, valamint a kutatási eredményeket összegző beszámoló előzetes véleményezésével igyekezett a nemzetközi kutatáshoz segítséget nyújtani.

Budapest Case Handling Workshop

A nemzetközi kapcsolati hálóba való bekapcsolódásunk bizonyítéka, hogy 2012 szeptemberében az új magyar hatóság volt a házigazdája az európai adatvédelmi hatóságok munkatársainak rendszeresen szervezett, kifejezetten gyakorlati esetekre koncentráló találkozásának (Budapest Case Handling Workshop, 3-4 September, 2012). Az előzetes felmérés alapján összeállított napirendi témák a hatósági eljárásokra, a hatósági döntések bírósági felülvizsgálatára és az adatvédelmi auditra koncentráltak, de a második napon, az alternatív szekciókon már kerekasztal tanácskozások folytak a vallási szervezetek adatkezelésének és a HIV fertőzöttek speciális adatvédelmi kérdéseiről is. Az 52 résztvevő visszajelzése a találkozó eredményességéről igen pozitív volt.

A Budapest Case Handling Workshop résztvevői, 2012. szeptember 3-4.

Schengeni Információs Rendszer

2012-ben hangsúlyosan jelentkeztek a Schengeni Információs Rendszerrel (SIS) kapcsolatos kérdések. A SIS Európa legnagyobb bel- és igazságügyi informatikai rendszere, amely a belső határok eltörléséből és a külső határok megszigorított ellenőrzéséből eredő biztonsági kockázatokat hivatott kezelni, elsősorban a hatékony adatmegosztás eszközével. A SIS tagállamonként egy-egy nemzeti rendszerből (N.SIS), valamint egy központi rendszerből (C.SIS) áll, amelybe a tagállamok keresett és eltűnt személyekkel, elveszett vagy elloptott tulajdonnal és beutazási tilalimokkal kapcsolatos adatokat – úgynevezett figyelmeztető jelzéseket – visznek be. Mindegyik N.SIS on-line kapcsolatban áll a strasbourgi központtal egy biztonságos kommunikációs hálózaton keresztül. A rendszerhez helyi szinten minden rendőr, valamint az információkat a törvényes rend védelmével és a bűnüldözéssel kapcsolatos feladatai elvégzéséhez igénylő egyéb bűnüldöző hatóság és tisztviselő azonnali hozzáféréssel rendelkezik. A SIS nemzeti – magyar – részének működése felett az adatvédelmi felügyeletet a NAIH látja el.

A NAIH előzetes ellenőrzések során év elején ellenőrizte a schengeni adatok kezeléséért és továbbításáért felelős ORFK NEBEK Sirene Irodát és az N.SIS informatikai központ feladatait ellátó szerv, a KEKKH működését. Az év folyamán a helyszínen ellenőriztük a beregszászi, a kijevei és a moszkvai magyar konzulátus, valamint a beregsurányi határátkelőhely SIS-sel kapcsolatos gyakorlatát.

2012-ben összesen 12 egyéntől (elsősorban külföldi állampolgároktól, több esetben külföldi adatvédelmi hatóság közvetítésében) érkező SIS tájékoztatási kérelemmel foglalkoztunk – ez a szám kiemelkedő az előző évek statisztikájához viszonyítva. A nagy érdeklődés egyik alapja valószínűleg az az állampolgárokat célzó, 2012 márciusában a NAIH által kezdeményezett schengeni tájékoztatási kampány, mely egyrészt országos hírportálokon, megyei újságokban megjelenő cikkekben, másrészt saját honlapunkon, valamint az összes, magyar külképviseleti és a kormányzati portálon elektronikusan, és papírformátumban is elérhető magyar, angol nyelven készült schengeni tájékoztató brosrák formájában öltött testet.

Fennállásának negyedik hónapjában (ami a szakértők számára is „*különleges helyzetet*” jelentett) a Hatóság egy szigorú uniós szakértői ellenőrző bizottság előtt bizonyíthatta alkalmasságát és szakértelmét, ugyanis 2012. április 17-20. között sor került Magyarországra schengeni adatvédelmi ellenőrzésére, melynek a fő felelőse és koordinátora a NAIH volt. Az érintett hatóságok – a NAIH, az ORFK Sirene Irodája, a KEKKH és a külügyi képviseletek adatkezeléséért felelős Külügyminisztérium – képviselői előadásokon és helyszíni vizsgálatok keretében válaszoltak mindazon kérdésekre, melyek a Schengeni Információs Rendszer adatvédelmi szempontból megfelelő és biztonságos működésével összefüggtek. A szakértők átvizsgálták a vonatkozó joganyagot és a jogszabályváltozásokat, az adatvédelmi hatóság jog- és hatáskörét, a SIS rendszer működésének elméleti és gyakorlati rendszerét, a jogorvoslati lehetőségeket, az érintettek jogait, a panaszügyeket, az állampolgároknak szóló tájékoztatás megfelelőségét (honlap és brosrák magyarul/angolul, konzulátusok tájékoztatása a NAIH megalakulásáról és hatásköréről), az előzetes NAIH ellenőrzések eredményeit, az előző ellenőrzés óta eltelt idő (elmúlt 5 év) tapasztalatait, a nemzetközi el-

lenőrzésben való aktivitásunkat. A bizottság véleménye összességében pozitív, és külön is kiemelték, hogy az új magyar adatvédelmi hatóság több hatáskörrel rendelkezik az állampolgárok védelme érdekében, mint a korábbi adatvédelmi ombudsman (a jelentéstevők az új hatáskörök biztosította jogi eszközök alkalmazására is buzdítják a címzettet). Az SIS-sel összefüggő tájékoztatási tevékenységünk kiváló minősítést kapott, ugyanakkor a schengeni ügyekre szakosodott kollégák számát még emelni kell.

Schengen kérdése 2012-ben a jogalkotásban is nagy súllyal jelentkezett, hiszen Magyarországon kidolgozták és elfogadták a Schengeni Információs Rendszer második generációja keretében történő információcsere szabályairól szóló törvényt és kormányrendeletet. A jogszabályok előkészítésére több tárcaközi munkacsoport (jogi, informatikai) alakult, amelyekbe a NAIH is meghívást kapott. A SISII, vagyis a rendszer második generációjának kifejlesztése (jogalapját a SISII rendelet és a SISII határozat képezi) az Unió egyik legnagyobb szabású informatikai projektje. Az újgenerációs rendszer számos többletfunkcióval rendelkezik majd a jelenleg használt verzióhoz képest, ezek közül kiemelendő a fényképek és ujjlenyomatok tárolására való képesség. Az uniós rendeletet és határozatot átültető magyar jogszabályokban egyedi rendelkezések szabályozzák a rendszer használatát az Európai Unióról szóló szerződés VI. címe (korábban a harmadik pillér) alá tartozó célokra. A jogszabályok ezen belül részletesen meghatározzák, hogy milyen adatkategóriákat (személyekre vagy tárgyakra vonatkozó figyelmeztető jelzéseket) kell bevinni a rendszerbe a rendőri és igazságügyi hatóságok közötti, büntetőügyekben folytatott operatív együttműködés támogatásának érdekében, továbbá az adatok bevitelének céljait, az adatbevitel és az adatfeldolgozás kritériumait és folyamatát, valamint a hozzáférési joggal felruházandó hatóságokat. Jelenleg a SISII Európában a gyakorlati tesztelés fázisánál tart.

Az Európai Unió közös adatvédelmi felügyelő testületeiben való részvétel (JSB Europol, JSA Schengen, JSA Customs és egyéb ellenőrzési munkacsoportok)

– Az Europol közös ellenőrző hatóság (JSB Europol) 2012-es fő témái: az Europol ellenőrzése, az EU-USA közötti TFTP egyezmény végrehajtásának felügyelete, az Eurodac és az Europol uniós jogszabály-tervezetek véleményezése, valamint a SIENA és az Európai Kiber-Bűncselekmény Központ. Elfogadásra került az Albániáról és Liechtensteinről szóló adatvédelmi, valamint az EUROPOL és Szerbia közötti bűnügyi adatok cseréjére vonatkozó egyezménytervezet adatvédelmi megfelelőségéről készült jelentés. A JSB Europol 2012. március 5-9. között folytatta le az éves Europol ellenőrzését, amely jelentés megvitatásában munkatársunk is részt vett. Öröndetes, hogy 2012 végén a NAIH képviselőjét beválasztották a 2013 első negyedévében esedékes Europol ellenőrzését végző szakértői delegációba.

Az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között 2010. június 28-án aláírt, a terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program végrehajtásáról szóló egyezményhez (TFTP Egyezmény) kapcsolódik a JSB Europol által 2012 novemberében második alkalommal lefolytatott ellenőrzés. A legtöbb TFTP-vel kapcsolatos információ EU Titkos minősítést kap, így az erről készült jelentés sem nyilvános, de a NAIH elkészítette és a honlapján elérhetővé tette az átláthatóság és a közvélemény tájékoztatása céljából ennek magyar nyelvű, nyilvános, egyeztetett változatát. Az Egyezmény végrehajtásában több ponton a tavalyi jelentésben foglalt ajánlásoknak (<http://europoljsb.consilium.europa.eu/about.aspx>) megfelelő előrehaladás figyelhető meg, mind az Europol, mind az USA javított alapvető munkamódszerein. Pozitív eljárási fejlemény az Europol saját belső adatvédelmi felelősének bevonása az Egyezmény 4. cikk szerinti kérések elbírálásának folyamatába. A jelentés megállapítja, hogy az adatkezelők, jelen esetben az adatok birtokában lévő SWIFT (a belgiumi székhelyű cég kezeli a világ nemzetközi pénzügyi átutalásainak 80 százalékát) és az adatokat továbbító Europol az USA valamennyi kérését megválaszolta, ugyanakkor az átadott adatok pontos mennyiségéről nem áll rendelkezésre információ. Az Europol átlagban havi egy adat-

szolgáltatási kérelmet kap, amely hozzávetőlegesen egy havi időtartamot fed le, a kérések, ha csoportként nézzük, folytonos adatszolgáltatásra irányulnak. Megállapítható tehát, hogy az adatszolgáltató a pénzügyi tranzakciók bizonyos csoportjaira vonatkozóan napról-napra, évről-évre szolgáltat adatokat. A jelentés leszögezi, hogy ha az adatszolgáltatás ilyen módon folytonos és az adatok meghatározott földrajzi helyekhez köthetően kerülnek szisztematikusan lekérdezésre az USA által (ahogyan azt az Europol az Európai Parlamentnek írt 25666-566 sz., 2011. április 8-i feljegyzésében el is ismerte) akkor a lekérdezést biztosító program hiányosságai miatt nem érvényesülnek maradéktalanul az adatvédelmi garanciák. Elvárható lenne, hogy az USA javítson a szolgáltatott információk minőségén: egyedibb, aktualizált, releváns és megalapozottabb indoklás lenne szükséges annak alátámasztására, hogy az egyedi ügyek a kiválasztott földrajzi hellyel és a kért egyedi adattal kapcsolatban állnak. Mindez különösen fontos az érintett, de gyanúsítottak nem minősülő személyek adatainak nagy száma miatt. A jelentés preferálja az írásbeli kommunikációs formát és a telefonon történő egyeztetések visszaszorítását, valamint a nyitottságot, transzparenciát a közvélemény irányában.

A JSB Europol számos alkalommal tárgyalta az Eurodac rendelet újraszabályozási tervzetetének egyes pontjait. Nyugtalanító tendencia, hogy a jelentős politikai nyomásgyakorlás alatt álló jogalkotó már létező adatbázisok alkalmazási körét kívánja kiszélesíteni – döntően a bűnüldöző hatóságok számára való hozzáférés megadásával – olyan új célokra, amelyek az adatbázis létrehozásakor még nem is merültek fel. A JSB egyelőre nem látja megalapozottnak az Europol hozzáférését az Eurodac adatbázishoz. A NAIH álláspontja szerint is a bűnügyi adatok cseréjét az Unión belül elsősorban a Prümi Egyezmény keretén belül kellene megoldani (erre az álláspontra helyezkedett egyébként az Európai Adatvédelmi Biztos még 2009-ben), és továbbra is csak olyan kezdeményezéseket tudunk támogatni, amelyek teljesítik a 95/46/EK irányelvben kimunkált adatvédelmi garanciákat.

Megvitatásra kerültek az Europol új tervezetei közül a SIENA és az Európai Kiber-Bűncselekmény Központ adatvédelmi vonatkozású részletei. A többségi vélekedés alapján a kommunikációs hálózatok kiépítésére és üzemeltetésére az Europolnak nincs hatásköre (a hivatkozott 9. cikk (3) biztosan nem tekinthető megfelelő jogalapnak).

– A schengeni közös ellenőrző hatóság (JSA Schengen) kiemelt úgyként kezelte a Schengeni Végrehajtási Egyezmény (SVE) 95. cikke és a 99. cikke szerinti jelzések elhelyezésének és kezelésének adatvédelmi kérdéseit, az SVE 96. cikk szerinti jelzések és a nemzeti beutazási és tartózkodási tilalmak közötti anomáliákat feltáró Meijers Bizottság által elkészített jelentést, a SISone4all-ból a SISII-be történő adatmigrációt és a külképviseletek adatvédelmi ellenőrzését.

Az adatmigráció kérdésében a NAIH kezdettől aktív szerepet játszott, felhívva a figyelmet a művelet adatvédelmi megfontolásaira és a kérdést rendező jogszabályok hiányosságaira. A JSA Schengen több belső egyeztetést követően végül az uniós jogalkotóknak küldött hivatalos levélben kérte, hogy a JSA Schengent vonják be az egész adatmigrációs folyamatba és annak ellenőrzésébe. A külképviseletek adatvédelmi ellenőrzésének kérdéskörében született hivatalos levélbe bekerültek a NAIH uniós mércével is kiemelkedőnek mondható (3 külképviseleti és 1 határ-ellenőrzési pont adatvédelmi ellenőrzéséből származó) megállapításai.

– A vámügyi közös ellenőrző hatóság (JSA Customs) elfogadta a FIDE adatvédelmi kézikönyvet, foglalkozott az adatok megőrzési idejével és az Európai Csalásellenes Hivatal (OLAF) adatbázis adatvédelmi kérdéseivel. (Az OLAF eleget tett azon javaslatnak, hogy jogalap hiányában a CIS-ből törölni kell a drogfüggőségre és az öngyilkossági hajlamra vonatkozó kategóriákat).

A NAIH a tagállamok közötti vámügyi együttműködés keretében megvalósuló információcsere kapcsán problémaként felvetette, hogy az egységes magyar vámügyi szerv egyes szervezeti egységeinél törvényileg elkülönített adatkezeléseket tulajdonképpen ellehetetleníti a CIS és a FIDE használata, hiszen ezekben az adatbázisokban egy ügyhöz kapcsolódó valamennyi információ, így a magyar közigazgatási eljárás és a büntető-eljárás alá tartozó adatok is ömlesztve jelennek meg. A kérdés felkeltette több tagállam és a JSA Customs elnökének figyelmét is, ezért a problémát a 2013. első negyedében napirendre tűzik.

– Az Eurodac, a vámügyi és a vízuminformációs közös koordinációs ellenőrzési munkacsoportok (CSG, CIS CSG, VIS CSG) tagjai az Európai Adatvédelmi Biztos (EDPS) és a tagállami adatvédelmi hatóságok képv.

selői. Magyarországot a törvény erejénél fogva minden esetben a NAIH képviseli. 2012-ben minden testület egy, illetve két alkalommal ülésezett.

– Az Eurodac közös koordinációs ellenőrzési munkacsoport (Eurodac CSG) 2012-ben az Eurodac rendszer központi egységének ellenőrzésére, valamint az olvashatatlan ujjlenyomatokkal kapcsolatos adatvédelmi kérdésekre koncentrált. Elfogadták a nemzeti egységek ellenőrzésének kézikönyvét is.

– A vízuminformációs közös koordinációs ellenőrzési munkacsoport (CIS VIS) még csak megalakuló ülését tartotta 2012 őszén, ahol a VIS központi egységének adatvédelmi ellenőrzéséről számolt be az EDPS. Az alakuló ülésen a NAIH-nak ismét alkalma nyílt beszámolni a külképviseletek ellenőrzésével kapcsolatos tapasztalatairól.

Részvétel a 29-es Munkacsoportban – az uniós adatvédelmi tervezetek

A Munkacsoportot az Európai Unió 95/46/EK számú adatvédelmi irányelvének 29. cikke alapján hozták létre a személyes adatok védelmével foglalkozó független tanácsadó testületként. Tagjai a tagállamok adatvédelmi hatóságainak képviselői, az Európai Adatvédelmi Biztos és az Európai Bizottság. Feladata minden olyan kérdést megvizsgálni, amely az adatvédelmi irányelv egységes alkalmazását elősegítheti. Az egységes alkalmazás érdekében ajánlásokat, véleményeket, munkadokumentumokat fogalmaz meg és hoz nyilvánosságra, konzultációkat folytat a nagy adatkezelők képviselőivel. Szervezete alcsoportokra tagolódik, ahol a Munkacsoport plenáris ülésére beterjesztett dokumentumok előzetes megvitatása, előkészítése folyik. (http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm#h2-2)

A legnagyobb kihívást tagadhatatlanul az új uniós adatvédelmi szabályozás tervezetének megvitatása, véleményezése jelentette, melyet az Európai Bizottság 2012. január 25-én terjesztett a két jogalkotó intézmény,

az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa elé. A csomag két részből áll: egy rendeletből, amely a jelenleg hatályos adatvédelmi irányelv helyébe lép és egy irányelvből, amely a büntetőjogi együttműködéshez kapcsolódó adatkezelések szabályait rögzíti majd. A NAIH álláspontja szerint az egységes gazdasági térség zökkenőmentes működésének előfeltétele a harmonizált adatvédelmi szabályozás az adatok védelmének mindenütt azonos szintje mellett. A harmonizáció ugyanakkor nem zárhatja ki azt sem, hogy bizonyos területeken a nemzeti jogalkotó számára mozgástér maradjon a nemzeti sajátosságoknak megfelelő szabályozásra. Az uniós adatvédelmi szabályozás területi hatálya kiterjedne mindazon adatkezelésekre, amelyek az Európai Unió területén lakó személyek adataira, magatartásuk megfigyelésére irányul, termékek és szolgáltatások nyújtásához kapcsolódik. Ez a szabály érvényesülne akkor is, ha az adatkezelő nem az Unió valamely tagállamában telepedett le.

A felejtéshez való jog („*right to be forgotten*”), az adatok hordozhatóságához való jog, az adatbiztonsági incidensek jelentési kötelezettsége („*data breach notification*”) olyan új jogtechnikai megoldások, melyek az adatkezelők felelősségének növelését, a jogtudatosság erősítését célozzák. Az adatvédelem új alapelvei („*data protection by design és by default*”) és az előzetes adatvédelmi hatásvizsgálat („*data protection impact assessment*”) ugyanakkor a megelőzést és minőségjavítást szolgálják egyszerre. Az erőteljesebb harmonizációból fakadóan természetes a tagállami adatvédelmi hatóságok közötti szorosabb együttműködés. Egyik érintett szereplő érdekét sem szolgálja, ha az egyébként harmonizált adatvédelmi szabályozást tagállamról tagállamra eltérően értelmezik és alkalmazzák, vagy a jogkövetkezményeket nem egységesen alkalmazzák. A harmonizáció mellett szól az is, hogy ilyen módon az érintett helyzete erősödik, és minden tagállamban azonos védelemre és adott esetben kártérítésre számíthat.

Az egységes joggyakorlat kialakításának fontos intézménye lesz az Európai Adatvédelmi Testület (European Data Protection Board), amely minden olyan esetben eljárhat majd, amikor egy tagállami hatóság döntése az adatok szabad áramlását, vagy több tagállamban letelepedett adatalanyok körét érinti. A Testületnek minden tagállam hatóságának vezetője hivatalból tagja lesz.

Az uniós bűnügyi adatkezelési irányelv tervezetével kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy jelenleg a 2008/977/IB kerethatározat szabályozza a rendőrségi és bűnügyi igazságügyi adatfeldolgozásokat, de gondot okoz, hogy a Bizottság hatásköre nem terjed ki a kerethatározat végrehajtására és az olyan adatkezelésekre, melyek nem járnak határon átnyúló adat-továbbítással, valamint ezen a területen nem működik olyan, általános jogértelmezést segítő tanácsadó testület, mint a 29-es Munkacsoport. Az új irányelv tervezet esetenként részletesebben szabályoz, azonban az európai adatvédelmi hatóságok általános véleménye szerint jelenlegi formájában még nem tartalmaz – a Rendelethez képest sem – elég garanciát az adatalanyok jogainak érvényesüléséhez. Ennek korrigálása érdekében a NAIH számos javaslatot terjesztett elő a 29-es Munkacsoport keretein belül. Pozitív változás ugyanakkor, hogy a bűnügyi-igazságszolgáltatási célú adatkezeléseknél nagyobb szerepet és felelősséget ad a nemzeti adatvédelmi hatóságoknak, az adatkezelő szervezeteken belül működő adatvédelmi felelősöknek, másrészt bevezeti a technológiai fejlődéssel járó újításokat. Igen hasznos újítás, hogy az irányelv hatálya nem korlátozódik a határon átnyúló adatcserére, hanem kiterjed a tárgyi hatály alá tartozó bűnügyi célú nemzeti adatkezelésekre is (nem terjed ki ugyanakkor az uniós szervezetek adatkezelésére).

Néhány fogalom új és korszerű, például adatvédelmi jogsértés, genetikai adat, biometrikus adat, illetékes hatóság vagy gyermek (utóbbi definícióját az ENSZ gyermekjogi egyezményéből vették át). Az alapelveknél szintén újítás, hogy az irányelv az adatkezeléseket adatalanyok szerint differenciálja (hasonlóan a jelenlegi Eurojust szabályozáshoz). A NAIH üdvözli az adatalanyok jogainak erősítését és részletes kibontását. Az egyes országoknak biztosítani kell a könnyen érthető tájékoztatást és főszabályként az ingyenes joggyakorlást. A tájékoztatásnak ki kell terjednie a személyes adatok tárolásának idejére, a törléshez/javításhoz való jogra és panasztétel lehetőségére. Az adatalanyok hozzáférési joga természetesen törvényben továbbra is korlátozható bizonyos adatfajtáknál, de a közvetlen hozzáférés tilalma esetén kötelező a tájékoztatás az adatvédelmi felügyeleti hatósághoz való fordulás lehetőségéről, amely ellenőrzési jogait az adatalany érdekében kell, hogy gyakorolja és vizsgálatának eredményéről az adatalanynak köteles tájékoztatást adnia.

Szintén támogatandó az adatkezelők kötelezettségeinek pontos és részletes meghatározása azzal, hogy az adott tagállamnak mögöttes felelőssége van a beépített és alapértelmezett adatvédelemre („*by design/by default*”) vonatkozó adatkezelői kötelezettségek biztosításánál. A közös adatkezelőkkel („*joint controllers*”) kapcsolatos rendelkezéseket – az adatkezelőknek egymás között részletesen tisztázni kell a feladatmegosztást, különös tekintettel az adatalanyok jogaira – a NAIH nem tartja elégséges garanciának, inkább a mögöttes felelősség elvét javasolta bevezetni. Az adatfeldolgozónál új elem, hogy amennyiben az adatkezelő által adott utasítási körön kívül is kezel személyes adatot, automatikusan, saját jogon (közös) adatkezelővé válik. A tagállamnak gondoskodnia kell arról, hogy az adatfeldolgozásról törvényi szabályozás szóljon. A károkért való felelősség is közös, kivéve, ha az egyik adatkezelő bizonyítja a másik adatkezelő/adatfeldolgozó ellenében a saját vétlenségét. Az adatkezelőknek és adatfeldolgozóiknak fő műveleteikről dokumentációt kell vezetni és kötelező együttműködniük az adatvédelmi hatóságokkal.

A NAIH véleménye szerint ezeknél a bűnügyi adatkezeléseknél igen fontos elem a külön adatbiztonsági alkategóriák bevezetése („*equipment access-control, data media control, user control, data access control, communication control, input control, transport control, recovery, integrity*”).

A NAIH az új irányelvtervezettel kapcsolatosan javaslatot tett az állampolgárok tájékoztatáshoz való jogának uniós szintű harmonizálására. Szorgalmazzuk, hogy szakítva a jelenlegi rendszerrel a jogszabály (jelen esetben az uniós irányelv) ne általános kivételeket, főleg ne a szabályozás hatálya alól eleve kivethető adatkategóriákat tartalmazzon, hanem az adatkezelőknek minden esetben egyedi elbírálási kötelezettséget írjon elő, amely szükségessé teszi a tájékoztatáshoz való jognak az adott, konkrét ügyben való megtagadásához a szükségességi és arányossági tesztek érvényesítését.

Az irányelv természetesen sok ponton kapcsolódik, visszautal a rendeltetvényt szabályozásához (például előzetes ellenőrzés, adatvédelmi jogsértések bejelentése, adatvédelmi hatóságok függetlensége), biztosítva ezzel az uniós adatvédelmi csomag egységét és koherenciáját.

Közreműködés a 29-es Munkacsoport alcsoport munkájában

A 29-es Munkacsoport alcsoportjai közül a NAIH munkatársai az alábbi alcsoportok munkájában vesznek részt:

1. Adatvédelem Jövője (Future of Privacy): elsősorban az európai adatvédelmi reformfolyamattal foglalkozik, de 2012-es tematikájában hangsúlyosan szerepelt az illetékesség (a határon átnyúló ügyek esetén, amikor az adatkezelő több tagállamban is letelepedett), a személyes/háztartási célú adatkezelés, mint kivételszabály a rendelet hatálya alól, a Bizottság által gyakorolható felhatalmazáson alapuló és végrehajtási aktusok alkalmazási köre, valamint a profilalkotás.

2. Technológiai Alcsoport: jelentős számú ajánlása, véleménye az új technikai eszközökkel megvalósuló adatkezeléseket érinti (cloud computing, adatvédelmi incidensek, Facebook, sütik, arcfelismerési technikák, biometrikus adatok, mobil applikációk stb.).

Az elmúlt évek válsága és a virtualizációs technikák folyamatos fejlődése nyomán egyre elterjedtebb üzleti modellé vált a céges és magán IT megoldásoknak számítástechnikai felhőbe („*cloud computing*”) történő áthelyezése. Ez óhatatlanul együtt jár személyes adatoknak a felhőben történő kezelésével. A Munkacsoport ezért folyamatosan nyomon követi a kérdéskört és véleményekkel próbálja elérni a helyes adatvédelmi gyakorlat elterjedését. Ennek első lépése volt a számítási felhőről elfogadott vélemény, mely az alapfogalmak tisztázása mellett azzal a helyzettel foglalkozik, amikor a számítási felhőt igénybevevő adatkezelőnek, a számítási felhő szolgáltatást nyújtó adatfeldolgozónak minősül. Ez több adatvédelmi kockázattal járhat (a felhőben az adatforrások más felekkel történő megosztása, a sok adatfeldolgozóból és alvállalkozóból álló kiszervezési láncolatok átláthatatlansága, az adatok hordozhatóságának a hiánya, – számos szolgáltató úgy építi ki rendszerét, hogy az ott tárolt adatok lementése és más szolgáltatóhoz történő átmentése nehézkes – valamint a személyes adatok nem biztonságos harmadik országba történő továbbításával kapcsolatos bizonytalanság). A vélemény szerint kétséges, hogy a számítási felhőben történő adatkezelés és adatfeldol-

gozás során az adatkezelő megfelelően tájékoztatni tudja az érintettet az adatkezelés minden lényeges körülményéről. A számítási felhő szolgáltatások kialakítása során különös tekintettel kell lenni az átláthatóság követelményére, az adatok törlésének biztosítására, a megfelelő szerződéses biztosítékok kidolgozására, az adatbiztonság technikai és szervezési intézkedéseinek kiépítésére, az elvárható rendelkezésre állás biztosítására, a hordozhatóság és elszámoltathatóság követelményeinek betartására.

Azoknak, akik igénybe kívánják venni a számítási felhőt, első lépésként átfogó, és alapos kockázatelemzést kell végezniük. Emellett a szolgáltatóknak el kell látniuk ügyfeleiket valamennyi információval, amely szükséges ahhoz, hogy azok helyesen ítélhessék meg a szolgáltatás igénybevétele mellett és ellen szóló érveket.

A 2009/136/EK irányelvvel módosított 2002/58/EK irányelv 5. cikk (3) bekezdése megerősítette az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások felhasználóinak védelmét, előírva, hogy az előfizető (vagy felhasználó) végberendezésében történő adattároláshoz, illetve hozzáféréshez tájékoztatáson alapuló hozzájárulásra van szükség. Ez a követelmény a felhasználó végberendezésében tárolt vagy ott hozzáférhető valamennyi típusú adatra vonatkozik, bár a legtöbb vita a sütik („*cookie*”-k) használatát övezte. A rendelkezés gyakorlati megvalósulása országról országra, honlapról honlapra változó. A technológiai alcsoport a 2012-es és a 2013-as évet is arra szánja, hogy az említett rendelkezések körüli zavart enyhítse. Ezt szolgálta az alcsoport keretei között kidolgozott vélemény, amely tisztázta, hogy melyik süti mentesülhetnek a tájékoztatáson alapuló beleegyezés követelménye alól. Az év második felétől a tagállami gyakorlatok felkutatására fókuszálva az Alcsoport mérlegeli egy „jó gyakorlat” lista kibocsátásának lehetőségét.

A Technológiai Alcsoportnak jutott az a feladat, hogy a nagy, multinacionális cégek adatkezeléseinek európai megfelelőségét nyomon kövesse. Az ír adatvédelmi biztos 2012-ben zárta le a Facebooknál folytatott, több éven át tartó adatvédelmi auditját. Az auditjelentés több fontos olyan ajánlást tartalmazott, amelyet a Facebook elfogadott (például: – többek között – az arcfelismerés szolgáltatás kikapcsolását).

A francia adatvédelmi hatóságot jelölte ki a 29-es Munkacsoport a Google elleni vizsgálat koordinálására. A Google új adatvédelmi irányelvei ugyanis több ponton nem feleltek meg az európai előírásoknak, így a tagállamok egységes fellépése mellett a Munkacsoport megkereste a Google képviselőit, hogy megfelelő párbeszéd induljon el a harmonizálásáról. A Microsoft is egyoldalúan változtatta meg adatvédelmi szabályzatait az év során, az új szabályok megfelelőségének vizsgálatát a luxemburgi hatóság vezeti.

Az adatvédelmi incidensek jelentési rendszerét az elektronikus hírközlési irányelv felülvizsgálata során vezették be a telekommunikációs és internet szolgáltatók számára. Az új uniós rendelet tervezet a jelentést minden adatkezelő esetében kötelezővé tenné. A Technológiai Alcsoport feladata egy olyan könnyen követhető módszertan kidolgozása volt, amellyel az egyes adatvédelmi incidensek súlyossága könnyen elemezhető lenne. Így az incidenst elszenvedő adatkezelő egyértelmű támpontot kapna arról, hogy milyen lépéseket kell tennie, emellett az érintett hatóságok munkáját is segítené, ha az incidenseket súlyosságuk alapján osztályozni tudnák. A munka koordinálására a Munkacsoport a European Network and Information Security Agency-t (ENISA) kérte fel, mely az előzetes elképzeléseket egységes módszertanná alakította, és ennek finomhangolását kétoldalú megbeszéléseken néhány tagállami hatóság – köztük a NAIH – segítségével végezte el. A módszertan véglegesítésére 2012 októberében Athénban, egy munkaértekezleten került sor, de a kritikák miatt végül az ENISA egy másik metódust is kidolgozott (a két módszertan összehangolására, egységesítésére 2013 elején kerül sor). Egy incidens súlyosságát az egyén magánszférájára gyakorolt hatásának vizsgálata határozza meg, ami három általános szempont – az incidens során érintett adatkör (kontextus), az érintettek azonosíthatósága, valamint az eset körülményei – elemzésével történik.

3. E-Közigazgatási Alcsoport: jelenleg legkiemeltebb kutatási témája a tagállamokban működő és hálózatbiztonsággal foglalkozó CERT/GovCERT/CSIRT szervezetek adatkezelési/adatvédelmi politikájának felmérése (megvitatása 2013. áprilistól várható a plenáris ülésen). Ezzel párhuzamosan az Európai Bizottság 2013 elején előterjeszti a kiberbiztonságról szóló tervezetét, melyet az alcsoport adatvédelmi szempontból fog kiértékelni és véleményezni.

Az Alcsoport másik fontos vizsgálati témaköre az INDECT projekt. A több uniós tagállam, műszaki egyetem és biztonságtechnikai cég részvételével, valamint az Európai Unió pénzügyi támogatásával folytatott kutatási projekt célja, hogy fejlett biztonsági rendszerek segítségével és városrészek monitorozásával kiszűrjék a potenciális bűnelkövetőket és megelőzzék a bűncselekményeket nagyvárosi környezetben. A projektnek jelentős adatvédelmi vonatkozásai is vannak, ezért az alcsoport 2012 novemberében kérdőíves megkereséssel fordult a projekt koordinátorához (Tudományos és Technológiai Egyetem, Krakkó).

Szintén foglalkozott az alcsoport a PSI (Public Sector Information Reuse) irányelv módosításáról szóló bizottsági javaslattal, vagyis a közadatok kereskedelmi és nem kereskedelmi célú újrahasznosításának összefüggéseivel, az anonimizálási technikákkal kapcsolatos problémákkal. Ezzel kapcsolatban a közeljövőben szintén várható egy vélemény-tervezet kidolgozása az alcsoport részéről az EDPS közreműködésével.

Ugyancsak megtárgyalta az alcsoport az elektronikus aláírásra vonatkozó és jelenleg hatályban lévő 1999/93/EK irányelv helyébe lépő, az „*Európai Digitális Menetrend*” keretében a Bizottság által beterjesztett (eSignature) Rendelet-tervezetet, annak is főként a 11. cikkében (adatkezelés- és védelem) tárgyalt álnevek (pseudonym) alkalmazásának kérdéskörét.

4. A Határok, Utazás és Bűnüldözés (Border, Travel and Law Enforcement – BTLE) Alcsoport munkájához a NAIH 2012 őszén csatlakozott. A 2012 során tárgyalt legfőbb témák az API adatok harmadik országba való továbbításának adatvédelmi kérdései, a Bűnügyi együttműködéssel kapcsolatos adatvédelmi irányelvtervezet, egyes IATA-tervek adatvédelmi véleményezése, az EU-USA között a terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program végrehajtásáról szóló egyezmény végrehajtásának ellenőrzése (TFTP2 Egyezmény) voltak.

Az API-adatokkal („*advanced passenger information*”) kapcsolatos legfőbb jogi probléma, hogy a légitársaságok különféle adatokat gyűjtenek, kezelnek és továbbítanak az utasaikról, hiszen nem repülhetnek be a fogadó ország területére, ha az API adatokat nem továbbították előzete-

sen a fogadó állam hatóságainak. Ezen országok között azonban adatvédelmi szempontból úgynevezett nem biztonságos harmadik ország is van. Ez a több évtizedes gyakorlat nyilvánvalóan ellentétes az uniós és nemzeti adatvédelmi jogszabályokkal. Ugyanakkor megállapítható, hogy a jelenlegi rendszerben a légitársaságok kettős nyomás alatt állnak, a BTLE ezért megkísérli megtalálni a kompromisszumot és a megfelelő jogalapot az API adatok légitársaságok által való kezeléséhez és harmadik országba való továbbításához. A nemzeti adatvédelmi hatóságok kérdőíves formában számoltak be a hazai gyakorlatról, amelyhez a NAIH konzultációs céllal kereste meg a nem uniós tagállami székhellyel rendelkező és Budapestről unión kívüli célországokba utasokat szállító légitársaságokat (RRI, Wizz Air, El Al, Turkish Airlines) és a Rendőrség Repülőtéri Igazgatóságát. A válaszokat a munkacsoport a 2013-ban várható végleges állásfoglalásához használja majd fel.

Berlini Telekommunikációs Munkacsoport

Végül beszámolunk arról, hogy a Hatóság bekapcsolódott a távközléssel foglalkozó nemzetközi adatvédelmi munkacsoport (International Working Group on Data Protection in Telecommunications) munkájába is. A berlini adatvédelmi biztos által 1983-ban létrehozott munkacsoport mára az új technológiák használata során felvetődő adatvédelmi kérdések nemzetközi vitafórumává vált. Sajátossága, hogy üléseire nem csak az Európai Unióból, hanem a világ minden tájáról, Kanadától Ukrajnán keresztül Új-Zélandig érkeznek az adatvédelmi hatóságok munkatársai.

A 2012 tavaszán sopoti memorandumként (http://www.datenschutz-berlin.de/attachments/873/Sopot_Memorandum_Cloud_Computing.pdf?1335513083) elfogadott, a felhő alapú informatikával foglalkozó ajánlás számos fontos kérdésben nyújt iránymutatást az adatkezeléseiket a felhőbe áthelyezni szándékozó adatkezelők számára. Az őszi berlini ülésen is számos kérdés felmerült, a felejtéshez való jogtól kezdve az internetes nyomkövetésen keresztül az IPv6 bevezetéséig, sőt, még a twitter felső vezetése is beszámolót tartott adatvédelmi politikájukról.

IV. Hatósági ügyek

Új típusú eljárás

A NAIH vizsgálati eljárásaiban komoly, sokéves előzményekre támaszkodhat, mivel a korábbi adatvédelmi biztosi gyakorlat tapasztalatait felhasználhatja. A hatósági eljárásban is hasznosak ezek a tapasztalatok, azonban a vizsgálati eljárás jogvédő, „*ombudsmani*” típusú hozzáálláshoz képest új nézőpontot követel meg. A hatósági eljárás a tényállás tisztázásán, a bizonyítékok beszerzésén alapul az eljárási szabályok pontos alkalmazásával.

A NAIH-ra várt az a feladat, hogy az új eljárásfajta, az adatvédelmi hatósági eljárás szabályait alkalmazza. Mivel egy újonnan bevezetett, illetve kodifikált tevékenységről van szó, a NAIH működésének első évében az ügymenetek kimunkálása, a tapasztalatok értékelése, a későbbiekre vonatkozóan stratégia kialakítása volt elsősorban jellemző azzal, hogy a NAIH minden hatósági eszközével élni kívánt, és több adatvédelmi jogsértés esetén is határozottan fellépett.

Az adatvédelmi hatósági eljárásban a Ket. és az Infotv. együttesen alkalmazandó, illetve a Ket.-et az Infotv.-ben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. E két törvény együttes értelmezése számos jogértelmezési kérdést, jogalkalmazási problémát vetett fel. A Ket. több szabálya tartalmaz más törvényre való utalást, – például: „*törvény kötelezővé teheti*”, „*törvény által meghatározott körben*” – és ilyenkor az Infotv. lép be kiegészítő szabályozásként a Ket. mellé.

A Hatóság adatvédelmi hatósági eljárásai során a következő tárgyú ügyekben járt el:

- Ingatlanhirdetéshez kapcsolódó adatkezelés
- Megszűnt cégek iratainak tárolása

- Elektronikus körlevél jogosulatlan küldése
- Társasházi lakók adatainak közzététele
- Pénzküldési szolgáltatáshoz kötődő adatkezelés
- Egészségügyi adatokhoz való hozzáférés megtagadása az érintettől
- A „szociális konzultáció” adatkezelése
- Termékbemutatók szervezése
- Kamerás megfigyelés
- Start-betétszámla nyitása során történő adatkezelés
- Hatósági eljárás iratainak internetes közzététele
- Biztosítási titok továbbítása
- Kéretlen SMS-ek küldése
- Önkormányzati bérlakások lakóival kapcsolatos adatkezelés
- Szociális nyilvántartás ellenőrzése
- Honlapokon való regisztráció, hírlevél küldése
- Fitness centrum adatkezelése
- Bizonyos „kedvezménykártya”-rendszer adatkezelése
- Helyi adózók adatainak közzététele
- Lakcímbjelentéssel kapcsolatos adatkezelés
- Internetes „nyereményjáték” adatkezelése
- Követelésbehajtás
- Középiskolás diákok adatainak kezelése

A megszületett hatósági határozatok statisztikája

2012-ben a hatósági eljárások száma: 33. Az eljárások többsége panasz, bejelentés alapján indult meg, 5 esetben volt az eljárásindítás előzmény nélküli. A 33 ügyből a 2012. december 31-i állapot szerint 17 ügy volt folyamatban.

Az első félévben indult 7 eljárás, a második félévben pedig az összes többi, 26 ügy (ebből 15 az utolsó negyedévben) – ez magyarázza a következő évre áthúzódó ügyek viszonylag nagy számát. Néhány esetben a tényállás tisztázásának nehézségei miatt több hónapig elhúzódott az eljárás.

A 2012-ben befejezett eljárások száma: 16. Ebből végzéssel lezárt ügy 3 volt, (egy esetben jogsértést nem állapított meg a Hatóság, két esetben pedig a tényállás a határozat meghozatalához szükséges mértékben nem volt tisztázható). A határozattal lezárt ügyek száma: 9, 2013 januárjában újabb 4 határozat született.

A határozatokban jogellenes adatkezelés megszüntetésére, illetve bíróság megfizetésére kötelezett adatkezelők közül 5 gazdasági társaság, 1 pénzintézet, 1 egészségpénztár, 5 állami, illetve önkormányzati szerv, és 1 magánszemély volt.

Az Infotv. 61. §-ának (1) bekezdése alapján a határozatok többsége jogellenes adatkezelés megtiltásáról rendelkezik, egy esetben rendelte el a Hatóság jogellenesen kezelt személyes adatok törlését.

Az összesen 13 határozat közül 11 tartalmaz bírságkiszabást. Maximális bírságot (10 MFt) egy alkalommal szabott ki a Hatóság, minimális bírságot (100 eFt) három alkalommal, a többi bírságösszeg a két érték között szóródik.

Négy határozat ellen nyújtottak be bírósági keresetet, ebből 2 per zárult le, a NAIH pernyertességével.

Bírságot megállapító határozatok ellen indított, jogerősen lezárt perekben hozott döntések

2012. január 1-jétől, az Infotv. hatálybalépésével a Hatóságnak lehetősége van hatósági eljárás keretében bírságot kiszabni. A határozattal szemben közigazgatási eljárásban a kötelezett félnek fellebbezési joga nincs, azonban bírósághoz fordulhat jogorvoslatért. 2012-ben a Hatóságnak két olyan pere volt, amelyben jogerős bírósági döntés született. Ezekben az ítéletekben a bíróság a Hatóság döntésének helyt adott és a felperes keresetét elutasította.

1. Az első ügyben (Fővárosi Törvényszék 2. K. 31. 506/2012/8.) a tényállás szerint, a felszámolás alatt álló felperes vállalkozási szerződés alapján felszámolt szervezetek, volt állami vállalatok, szövetkezetek átvett iratanyagát tárolta éveken át őrizetlenül egy nyitott, bárki által szabadon hozzáférhető marhaistállóban. A felperes által itt tárolt iratok jelentős része személyes adatokat tartalmazott, úgymint orvosi zárójelentések, személyi igazolvány és vezetői engedély másolatok, munkakönyvek, tulajdoni lapok, valamint társadalombiztosítási dokumentumok.

A Hatóság az ügyben a tényállást egy másik hatóságtól kapott jegyzőkönyvre alapozta. A tényállás megállapítását követően felhívta a felperest intézkedési terv készítésére. Ezután több, mint két hónap telt el eredménytelenül, amelyre tekintettel a Hatóság bírságot kiszabó határozatot hozott, amelyben a felperest 5.000.000.-forint adatvédelmi bírság megfizetésére kötelezte. További kötelezettségként előírta, hogy a személyes adatokat tartalmazó iratok közül a történeti és maradandó értékű iratokat az illetékes levéltárnak, a minősített iratokat a felülvizsgálatra jogosultnak, a nyugdíjbiztosítási adatokat az illetékes nyugdíjbiztosítási szervnek adja át, valamint gondoskodik a selejtehető iratok megsemmisítéséről.

A felperes keresetében a Hatóság határozatának megsemmisítését, valamint új eljárásra kötelezését kérte. Továbbá keresete szerint a Hatóság a tényállást nem tárta fel, mert nem ismert az érintettek köre, illetve azt sem vette figyelembe, hogy felperes felszámolás alatt áll. Ezen kívül – álláspontja szerint – az alkalmazott intézkedésekkel a Hatóság túllépte a hatáskörét, mert az Infotv. 61. § (1) bekezdésben nem nevesített intézkedéseket alkalmazott.

Az ítélet szerint a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat akkor jogszerű, ha a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak, és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik.

a) A bíróság az elé tárt bizonyítékok alapján megállapította, hogy a jogsértéssel érintett személyek köre jelentős. Az érintett személyek számának meghatározásához szükséges az iratok szétválogatása, amely azonban nem a Hatóság, hanem a felperes kötelezettsége. A bíróság

álláspontja szerint az Infotv. 61. § (4) bekezdésére és a Pp. 339/B. §-ra tekintettel a jogsérelemmel érintett kör pontos meghatározása nem matematikai kérdés, hanem az iratok nagyságrendjéhez és tartalmához képest a releváns tényálláshoz ésszerűen beszerezhető bizonyítékok értékelésének függvénye.

b) Az a tény, hogy a felperes felszámolás alatt áll, a Hatóság által alkalmazott szankció szempontjából közömbös, mivel az a jogsértés súlyához igazodik, amivel a felszámolás ténye nem hozható okozati összefüggésbe.

c) A bíróság továbbá megállapította, hogy a Hatóság hatáskörét nem lépte túl a bírságkiszabást meghaladó jogkövetkezmények alkalmazása során. Annyiban azonban a Hatóság határozata valóban hiányos volt, hogy az Infotv. 61. § (1) bekezdés c) pontjára nincs hivatkozás, azonban ez az ügy érdemét nem érinti.

A fentiek alapján a bíróság a megalapozatlan keresetet elutasította.

2. A másik esetben (Fővárosi Törvényszék 26.K.32.704/2012/5.) a felperes cég kárrendezési ügyekben járt el. A konkrét ügyben orvosszakértői véleményt készíttetett a panaszos egészségi állapotáról, annak közlekedési balesetével kapcsolatban. A panaszos a Hatóság vizsgálatának kezdeményezését megelőzően három alkalommal kérte az orvosszakértői vélemény részére történő kiadását. A felperes arra tekintettel nem adta ki az adatokat, hogy azok belső kárrendezési iratok, tehát belső használatú dokumentumok. Tekintettel arra, hogy a panaszos nem kapta meg az általa kért iratokat, a Hatósághoz fordult és annak eljárását kérelmezte. A Hatóság az eljárása során két alkalommal felszólította a felperest, hogy az iratokat az érintett részére adja ki. Mivel ennek a felszólításnak nem tett eleget, a Hatóság hatósági eljárást indított, amelyben a felperest 500.000.-forint adatvédelmi bírság megfizetésére kötelezte az általa végzett, különleges személyes adatokat érintő jogellenes adatkezelés miatt, továbbá felszólította az orvosszakértői vélemény másolati példányának érintett részére történő kiadására. A határozat indokolása egyrészt hivatkozott az Infotv. 14. §-ban szabályozott tájékoztatáshoz való jog megsértésére, valamint arra, hogy az érintett egészségi állapotáról szóló dokumentáció különleges adatnak minősül, így szigorúbb szabályozás alá tartozik. A Hatóság a bírság kiszabása

során figyelembe vette azt a tényt, hogy a jogsértés különleges személyes adatokat érint, továbbá a felperes többszöri felszólítás ellenére sem adta ki azokat. A Hatóság határozatában hangsúlyozta, hogy egy biztosítótól, amely számos esetben kezel hasonló különleges, továbbá több más személyes adatot is, valamint személyek széles körével áll kapcsolatban, különösen nagy gondosság várható el ezen adatok kezelése során. Később a Hatóság azt követően, hogy a vizsgált szerv a szóban forgó dokumentum időközben történt kiadását igazolta, a határozatát módosította, a kiszabott bírság összegét pedig 300.000.-forintra mérsékelte.

A felperes keresetében a határozat megváltoztatását vagy hatályon kívül helyezését, valamint a Hatóság új eljárásra utasítását kérelmezte.

A bíróság a felperes keresetét nem tartotta megalapozottnak.

a) A bíróság elsőként azt vizsgálta, hogy a Hatóság jogszerűen indította-e meg a hatósági eljárást. A bíróság álláspontja szerint a hatósági eljárás megindítása jogszerű volt, tekintettel arra, hogy a jogellenes magatartás az Infotv. 15. §-ában meghatározott tájékoztatási kötelezettség elmulasztására tekintettel megállapítható. A bíróság nem fogadta el a felperesnek azt a hivatkozását, amely szerint a tájékoztatási kötelezettségének eleget tett, mivel a hivatkozott jogszabályi rendelkezés nem írja elő a dokumentum kiadását, mindössze a tájékoztatási kötelezettséget nevesíti. A bíróság álláspontja szerint a tájékoztatási kötelezettség az érintett jogai érvényesítését szolgálja, a jogérvényesítésnek szükségszerű feltétele, hogy a tájékoztatás az adat tartalmára is kiterjed. Mivel a szakvélemény tartalmáról tájékoztatás nem történt és a szakvélemény kiadását a felperes többször megtagadta, ezért a Hatóság helytállóan állapította meg az Infotv.-ben foglalt kötelezettség megsértését.

b) A bíróság elutasította a felperes azon érvelését, miszerint nem minősül az Eüak. hatálya alá tartozó adatkezelőnek. A bíróság osztja a Hatóság azon álláspontját, miszerint az Eüak. hatálya kiterjed minden olyan jogi személyre, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetre és természetes személyre, amely vagy aki egészségügyi vagy személyazonosító adatot kezel. A bíróság tehát megállapította, hogy az Eüak. hatálya a felperesi társaságra is vonatkozik.

c) A bíróság helytállónak találta a Hatóság azon megállapítását, hogy az adatkezelés során különösen nagy gondosság várható el egy olyan cégtől, amely személyek széles körével van kapcsolatban, és számos esetben kezel különleges személyes adatokat. Ez a hivatkozás nem minősíthető téves következtetésnek és negatív általánosításnak sem, különös figyelemmel arra, hogy jelen per tárgyát képező ügyben többszöri felszólítás ellenére, több hónapon át fenntartott jogsértés valósult meg, amely nem egyeztethető össze a felperesi társaság tevékenységéből eredően elvárható gondosság követelményével.

d) A bíróság megállapította, hogy a jogsértő magatartás felhagyására tekintettel a Hatóság mérsékelte a bírság összegét, azonban olyan egyéb tényt vagy körülményt nem tártak elé, amely a Hatóság határozatának további módosítását tenné indokolttá.

A bíróság úgy ítélte meg, hogy a felperesi magatartás jogellenes adatkezelésként minősítése, ezáltal a jogellenes adatkezelés miatt kiszabott adatvédelmi bírság jogilag megalapozott. A tényállást a Hatóság a bíróság kiszabásához szükséges mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a bírság kiszabása szempontjából a mérlegelés szempontjai a határozatból megállapíthatóak, a mérlegelés okszerűsége a határozatból kitűnik. Mindezek alapján a bíróság megállapította, hogy a Hatóság határozatának hatályon kívül helyezését megalapozó jogszabálysértés az ügyben a kereseti kérelem keretei között nem áll fenn, minderre figyelemmel a megalapozatlan keresetet elutasította.

A NAIH határozatainak nyilvánossága

A NAIH által hozott határozatokat a Hatóság hivatalos honlapján közzé tesszük, ez azonban nem jelent teljes nyilvánosságot. A Hatóság akkor rendelheti el határozatának nyilvánosságra hozatalát, ha azt az adatvédelem érdekeinek, illetve nagyobb számú érintett e törvény szerinti jogainak védelme megköveteli (Infotv. 61. § (2) bekezdés). A „*megköveteli*” kitétel azért érdemel különös figyelmet, mert a Hatóságnak kell arra a következtetésre jutnia, hogy a vizsgált adatkezelő számára érdeksérelem-

mel járó nyilvánosságra hozatal valóban szükséges volt, a körülmények „*megkövetelték*”, hogy a Hatóság így járjon el.

A Ket. további szabályokat állapít meg a határozat nyilvánosságára vonatkozóan. A hatóság a Ket. 80/A. §-a szerint közzéteszi azt a jogerős határozatot, amelyet állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy ügyfélnek e tevékenységével kapcsolatban hozott; továbbá azt a határozatot is, amelyben több, mint ötven ügyfél, vagy ötnél több olyan civil szervezet vesz részt, amelyeknek a nyilvántartásba vett tevékenysége valamely alapvető jog védelmére vagy valamilyen közérdek érvényre juttatására irányul. Az Infotv.-ben nevesített esethez hasonlóan a Ket. is előírja azon határozatok közzétételét, amelyeket a hatóság személyek széles vagy pontosan meg nem határozható köre számára életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet megelőzése, elhárítása vagy káros következményeinek enyhítése érdekében hozott.

V. Jogszabály-véleményezés

A NAIH jogalkotással kapcsolatos tevékenysége

A NAIH nem jogalkotó, hanem jogalkalmazó állami szerv. Ennek ellenére tevékenységének fontos területe a jogszabályok előkészítésében való szerepvállalás, legyen az a jogi szabályozási tervezetek közigazgatási egyeztetése keretében történő véleményezés, vagy saját jogalkotási kezdeményezés. Ennek az az oka, hogy az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése szerint a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülésének ellenőrzése a NAIH feladatkörébe tartozik, és ettől elválaszthatatlan az információs alapjogi szempontok érvényesülésének elősegítése a jogszabályok megalkotása során.

A NAIH formálisan jogelőd nélkül, újonnan létrejött állami szervként kezdte meg működését 2012-ben, azonban jogszabály-előkészítéssel kapcsolatos feladatai sok hasonlóságot mutatnak a korábbi adatvédelmi biztoséval. Ez lehetőséget ad arra, hogy a NAIH jogalkotással kapcsolatos tevékenységét az állandóság-változás kettősségében, az adatvédelmi biztos korábbi beszámolóiban megjelentekkel azonos szempontok szerint, azokkal összevetve mutassuk be.

A jogszabálytervezetek véleményezése

A korábbi szabályozáshoz képest nem változott az, hogy a NAIH javaslatot tehet a személyes adatok kezelését, valamint a közérdekű adatok és a közérdekből nyilvános adatok megismerését érintő jogszabályok megalkotására, illetve módosítására, valamint véleményezi a feladatkörét érintő jogszabályok tervezetét.

A véleményezések összesített adatai a megelőző év megfelelő adataihoz hasonlítva a következők:

Jogforrási szint/év	2011	2012
Törvény	85	49
Kormányrendelet	75	60
Miniszteri rendelet	104	70
Kormányhatározat	26	12
Egyéb: (országgyűlési határozat, utasítás stb.)	10	16
Összesen	300	207

A közigazgatási egyeztetés során véleményezett jogi szabályozási tervezetek száma a korábbinak alig több mint kétharmadára esett vissza, miközben a jogalkotás volumene valamelyest nőtt. (Például 2011-ben 211 törvény megalkotására került sor, 2012-ben 223-éra. A Kormány rendeletalkotási adatai: 2011-ben 378, 2012-ben 447.) A véleményezés jelentős visszaesésének okáról nincsenek pontos információk, mert a NAIH számára rendelkezésre álló erőforrások jelenleg nem teszik lehetővé a jogalkotási tevékenység folyamatos és teljes monitorozását. Nincs ok feltételezni, hogy a 2012-ben kihirdetett jogszabályok közül arányaiban kevesebb érintette volna az információs önrendelkezési jogot és az információs szabadságot, ezért feltételezhető, hogy a jogszabályok előkészítéséért felelős minisztériumok a korábbiaknál kisebb mértékben vonták be a NAIH-ot a feladatkörével összefüggő jogszabályok előkészítésébe, noha ez törvényi kötelességük. Ezt konkrét, a beszámolóban később részletezendő tapasztalataink is alátámasztják. Remélhetőleg csak átmeneti visszaesésről van szó. A bizakodásra okot ad, hogy 2012 folyamán kialakult a jogszabályok előkészítéséért felelős szervekkel az a munkakapcsolat és eljárásrend, amely az Infotv.-ben meghatározott véleményezési feladat és jogkör érvényesüléséhez szükséges. Az év folyamán tucatnál többször érkezett olyan megkeresés, amelyben még a közigazgatási egyeztetést megelőzően, a koncepcióalkotás szakaszában kértek állásfoglalást valamely tervezett adatkezelés jogi szabályozási megvalósíthatóságáról.

Az információs szabadsággal kapcsolatos jogalkotás jelentős állomása volt 2012-ben a közadatok újrahasznosításáról szóló 2012. évi LXIII.

törvény megalkotása. A szabályozás előkészítéséért felelős miniszter hivatalunk létrejöttének első heteiben felkérte a NAIH-ot, hogy észrevételeivel segítse a törvényjavaslat tervezetének előkészítését. A NAIH a törvény megalkotásának szükségességével egyetértve olyan javaslatokat terjesztett elő a több forduló egyeztetés során, amelyek a jogharmonizációs követelményeknek való megfelelésen túl a közérdekű adatok nyilvánossága szempontjából előnyösek. Lényeges, hogy a törvény világosan határolja el egymástól a közérdekű adatigényt a közadat újrahasonosítási megállapodástól. Ha az igénylő nem utal kifejezetten a közadat újrahasonosítási szándékára, akkor az adatigényről a közérdekű adat igénylésre vonatkozó szabályok szerint kell döntenet olyankor is, ha a kért adatokat jogszabály az újrahasonosítható közadatok közé sorolja. Továbbra is alapelveként kezelendő, hogy az adatigénylő nem kötelezhető az adatigény céljának közlésére, ezért ha nem hivatkozik a közadat újrahasonosításra, akkor ezzel kapcsolatban nem hívható fel nyilatkozattételre. Az egyeztetés során egyetértés mutatkozott abban is, hogy a közadatok újrahasonosításának törvénybe iktatása nem szolgálhat indokként az Infotv. olyan módosítására, amely bármilyen módon nehezítené, korlátozná a közérdekű adatigénylés jelenlegi lehetőségeit. Megítélésünk szerint e szabályozási célt maradéktalanul sikerült elérni. (NAIH-1489/2012/H)

Alkotmánybírósági utólagos normakontroll kezdeményezése

A korábbi törvényi szabályozás értelmében az információs jogok érvényesülésének elősegítéséért felelős adatvédelmi biztost az állampolgári jogok országgyűlési biztosával azonos jog illette meg arra, hogy az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezze. Eszerint indítványozhatta az Alkotmánybíróságnál a jogszabály, valamint a közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát, továbbá a jogszabály, valamint a közjogi szervezetszabályozó eszköz nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatát. Minthogy az Alaptörvény hatályba lépésével megváltozott az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére jogosultak köre, az Infotv. jelenleg nem teszi lehetővé, hogy a NAIH elnöke az Alkotmánybírósághoz forduljon. Megítélésünk szerint ezzel egy rés keletkezett

az alapjogvédelem rendszerében, hiszen az alapvető jogok közül kettő esetében érvényesülésük ellenőrzése a NAIH feladatkörébe tartozik, ha azonban a NAIH az Alaptörvénnyel ellentétes adatkezelést előíró jogszabályt tár fel, akkor csak a „puha” – jogi szabályozási javaslattevési – jogkörével élhet, ám alkotmánybírói eljárási kezdeményezési lehetősége nincs.

A tényleges helyzet két szempontból is jobb:

1. Az Infotv. a korábbi szabályozáshoz képest olyan többletjogosítvánnyal ruházta fel a NAIH elnökét, amely lehetőséget biztosít számára arra, hogy proaktív módon, a törvényjavaslat parlamenti előkészítése során lépjen fel. Erről a következő tartalmi egységben lesz szó.

2. Jó munkakapcsolat alakult ki a NAIH és az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala között, ezért bízunk abban, hogy átmenetileg megoldást jelenthet az, ha a NAIH elnöke szükség szerint az alapvető jogok biztosához fordul, hogy ő kezdeményezze az Alkotmánybíróság eljárását. Az első tapasztalatok kedvezőek, hiszen az alapvető jogok biztosja a korábbi adatvédelmi biztosi alkotmánybírói beadványokkal kapcsolatban kikérte a NAIH véleményét (NAIH-2583/2012/H). Megjegyezzük, hogy a két alapjogvédelmi intézmény között egyébként is a hatáskörök elhatárolásán alapuló korrekt munkamegosztás alakult ki. Ez azonban az Alkotmánybírósághoz fordulást illetően esetleges, hiszen az alapvető jogok biztosát jogszabály nem kötelezi arra, hogy a NAIH-tól érkezett, alkotmánybírói eljárással kapcsolatos javaslatokat befogadja, és azok szerint járjon el.

Hosszabb távon abban látjuk a megoldást, hogy – ha ezt az Alaptörvény módosítása lehetővé teszi – feladatkörében eljárva a NAIH elnöke is kérhesse jogszabály Alaptörvénybe ütközésének utólagos megállapítását az Alkotmánybíróságtól. Ha ez nem lehetséges, akkor az alapvető jogok biztosának helyetteseire vonatkozó szabályozás mintájára lehetne a törvényi szabályozást kialakítani. Eszerint az Infotv. felhatalmazná a NAIH elnökét arra, hogy a személyes adatok védelme és a közérdekű adatok nyilvánossága érdekében javaslatot tehesen az alapvető jogok biztosának az Alkotmánybírósághoz fordulásra jogszabály Alaptörvénybe ütközésének megállapítása iránt. Ha az alapvető jogok biztosja a javaslatban foglaltaknak nem tenne eleget, az elutasítás indokairól éves beszámolójában köteles lenne az Országgyűlést tájékoztatni.

Részvétel az Országgyűlés bizottságainak munkájában

A korábbi szabályozáshoz képest többletjogosítványt biztosít a NAIH elnökének, hogy az Infotv. 45/A. §-a szerint a Hatóság elnöke részt vehet és felszólalhat az Országgyűlés bizottságainak ülésén. Az első év tapasztalatai szerint ez fontos eszköz arra, hogy az információs jogokkal kapcsolatos követelmények érvényesülését a törvényalkotás során érvényesíteni lehessen.

– A földmérési és térképészeti tevékenységről szóló T/6352. számú törvényjavaslatához benyújtott egyik módosító indítvány az Infotv. módosításával lehetővé kívánta tenni a közérdekű adatok megismeréséhez való jog korlátozását az adat közérthető formában történő megismeréséhez szükséges szakértelem igénybevételére tekintettel. A NAIH elnöke a módosító javaslattal kapcsolatban megkereste az Országgyűlés Alkotmányügyi, Igazságügyi és Ügyrendi Bizottságát, valamint az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottságát. Levelében rámutatott arra, hogy a módosító javaslat tartalma nincs összhangban az Alaptörvénnyel és az alapjogi korlátozás Alkotmánybíróság által kimunkált feltételeivel. A módosító javaslat elfogadása esetén a törvény egyes, a földméréshez és térképészeti tevékenységhez kapcsolódó közérdekű adatok megismerését korlátozná. Bár fontos a közérdekű adatok közérthető közzétevése, azonban az adatokhoz való hozzáférés nem korlátozható arra hivatkozva, hogy az adatigénynek nem lehet közérthető formában eleget tenni. Ez olyan garanciális szabály, amelyet az Infotv. 30. § (2) bekezdése kifejezetten előír. Később a módosító javaslat előterjesztője arról értesítette a NAIH elnökét, hogy a módosító javaslatot visszavonta. (NAIH-4094/2012/H)

– Az Országgyűlés információs rendszerét, valamint a sajtóhíradásokat figyelemmel kísérve derült ki, hogy az egyes törvényeknek a kormányzati ellenőrzéssel összefüggő módosításáról szóló törvényjavaslat új változata került tárgysorozatba vételre a T/8890. számon. Ugyanis a Kormány által előkészített törvényjavaslat tervezetét nem küldték meg véleményezésre a NAIH-hoz, amiként az azonos tárgyban korábban a T/8752. számon benyújtott, majd visszavont korábbi változat tervezetét sem. A törvényjavaslatban foglaltakat áttekintve a NAIH elnöke az Or-

szágyűlés Alkotmányügyi, Igazságügyi és Űgyrendi Bizottságának elnökéhez írt levelében felhívta a figyelmet arra, hogy a törvényjavaslat a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény módosításával a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásba (a továbbiakban: SZL) felvett adatok teljes körének igénylésére feljogositja a kormányzati ellenőrzési szervet. A módosítás törvénybe iktatása esetén a kormányzati ellenőrzési szerv a nyomozó hatóságokhoz és a nemzetbiztonsági szolgálatokhoz hasonló hozzáférést kapna az SZL adataihoz. Az SZL teljes adatkörébe olyan érzékeny, illetve az érintett magánszférájának belsőbb részeihez tartozó adatok találhatóak, amelyek kormányzati ellenőrzés során történő kezelése bizonyosan ellentétes lenne a személyes adatok kezelésének alkotmányos követelményeivel. Kérdéses, hogy miért lenne szükséges a polgárok igazolványszámára, arcképmására, házasságkötésük helyére, illetve esetlegesen a figyelőztetés tényére vonatkozó adatokat kezelni. A kifogásolt részt később törölték a törvényjavaslatból. (NAIH-6047/2012/V)

– A köztársasági elnök az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló T/7984. számú törvényjavaslatot azért küldte vissza az Országgyűlésnek, mert az nem kielégítően szabályozta az EUROPOL Információs rendszerébe történő adattovábbítást. A nevezett törvényjavaslat tervezetét korábban, az Országgyűléshez történő benyújtást megelőzően nem küldték meg véleményezésre a NAIH-nak, ezért a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium utólag kérte fel a NAIH elnökét a törvényjavaslat korrekciójára szolgáló zárószavazás előtti módosító javaslatok kidolgozásában való közreműködésre. A törvényjavaslatba beépítették a NAIH utólagos egyeztetésen tett korrekciós javaslatait, majd 2012. november 30-án kihirdették a törvényt. (NAIH-4915/2012/H)

A nemzetbiztonsági ellenőrzés új szabályainak megállapításáról szóló T/7961. számú törvényjavaslatot a NAIH hivatalból megvizsgálta. Ennek során a nemzetbiztonsági ellenőrzés eljárási szabályait összevetették nyolc demokratikus európai jogállam nemzetbiztonsági átvilágításra vonatkozó törvényi előírásaival. A NAIH elnöke levélben tájékoztatta a törvényjavaslatot benyújtó országgyűlési képviselőt a törvényjavaslatra vonatkozó észrevételeiről. Eszerint a törvényhozó dönthet úgy, hogy a hatékonyság érdekében szigorítja a nemzetbiztonsági ellenőrzés szabá-

lyait, a kötelező adatkezelésről szóló törvénynek azonban összhangban kell lennie a személyes adatok kezelésének Infotv.-ben meghatározott elveivel, valamint az alapjogi korlátozás Alkotmánybíróság által kimunkált szabályozási feltételrendszerével. A törvényjavaslat a rendszeresen ismételt nemzetbiztonsági ellenőrzés helyett a nemzetbiztonsági ellenőrzés alapjául szolgáló jogviszony fennállása alatt folyamatosan fennálló nemzetbiztonsági ellenőrzést kíván bevezetni. A törvényjavaslat lehetővé kívánja tenni, hogy az ellenőrzés feltárja a nemzetbiztonsági ellenőrzés alá vont személy magánszférájának legbensőbb, leginkább védett területeit, korlátozva a magánlakás és a magántitok sérthetetlenségét. Feltehető, hogy az érintettek száma mindösszesen elérheti a tízezres nagyságrendet.

A hatályos törvény szerinti nemzetbiztonsági ellenőrzéstől eltérően nem időszakonként ismétlődő, célhoz kötött ellenőrzésről lenne szó, hanem hosszú ideig konkrét ok és cél nélkül végezhető tevékenységről. Az adatkezelés szélsőségesen egyenlőtlen információs viszonyt alakítana ki az állam és a nemzetbiztonsági ellenőrzés alá vont állampolgára között, melynek személyes dimenziójában a nemzetbiztonsági szempontból kifogástalan magatartású, családi életű és kapcsolatrendszerű érintettekben is a kiszolgáltatottság tudata alakulna ki, hiszen őket családtagjaikkal együtt bármikor ellenőrizhetik, és róluk bármit megtudhatnak. Ez túlmegy a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez fűződő jog szükséges és arányos korlátozásának mértékén, mert olyan érintetteknél is lehetővé teszi a legdrasztikusabb, a jogviszony időtartama alatt folyamatosan fennálló megfigyelést és a készletező adatgyűjtést, akikkel szemben semmilyen terhelő információ nem merült fel. A jog-összehasonlítás során megvizsgált európai demokratikus jogállamok egyikében sem megengedett a folyamatos nemzetbiztonsági ellenőrzés. A konkrét gyanúok nélkül hosszú ideig, akár évekig tartó szűrő-kutató jellegű titkosszolgálati ellenőrzés nem egyeztethető össze magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való joggal. (NAIH-4867/2012/J)

VI. Adatvédelem

A Google Street View adatkezelése

Mint az bizonyára közismert, a Google cégnek létezik egy úgynevezett Google Street View (a továbbiakban: GSV) szolgáltatása, mely szolgáltatás lehetővé teszi, hogy a világ különböző helyeit, utcaszintű, 360 fokban panorámaképek formájában tekintse meg a felhasználó. A Google a szolgáltatás nyújtásának megkezdése előtt autókat küld a feltérképezni kívánt országba, és heteken, hónapokon keresztül végigfényképezi az utcákat. Ezt követően az elkészült felvételeket feldolgozzák, majd a szolgáltatás honlapján mindenki számára elérhetővé teszik. Ez a szolgáltatás a világ számos országában (többek között Spanyolországban, Franciaországban, Olaszországban, Belgiumban és az Egyesült Államokban) elérhető, és használata, alkalmazása elsősorban idegenforgalmi szempontból jelentős. A GSV szolgáltatás az alábbi linken található meg: <http://maps.google.hu/intl/hu/help/maps/streetview/index.html>

Tekintettel arra, hogy a vázolt eljárás számos ponton érinti az állampolgárok magánszféráját, és sok esetben személyes adatok kezelésével járhat, ezért a Hatóság fontosnak tartotta a GSV szolgáltatás magyarországi bevezetése folyamatának nyomon követését, illetve a szolgáltatás személyes adatok védelmével kapcsolatos vizsgálatát.

A GSV szolgáltatás vizsgálatát az Adatvédelmi Biztos Irodája kezdte meg 2009-ben. Miután az adatvédelmi biztos értesült a Google fényképezési szándékáról, 2009. május 7-én sajtóközleményt adott ki, melyben javaslatot tett a fényképezés leállítására, mert nem volt tisztázott, hogy mi a felvételt készítés jogalapja, illetve, hogy az érintettek miként érvényesíthetik a hozzájáruláshoz, tájékoztatáshoz és tiltakozáshoz fűződő jogukat a fényképezés folyamán. Ezt követően a Google megszakította tevékenységét, és együttműködést kezdeményezett az Adatvédelmi Biz-

tos Irodájával. Többfordulós konzultációt és széleskörű vizsgálatot követően, 2011 májusában az adatvédelmi biztos állásfoglalást adott ki a GSV szolgáltatással kapcsolatban.

A Google által elvégzett fényképezés a cég Google Térkép szolgáltatásának pontosítását szolgálja. A GSV projekt vizsgálata során a Google a közterületi fényképezés céljaként a térképszolgáltatásokhoz felhasználható alapadatbázis kialakítását, további termékek fejlesztését, illetve a GSV szolgáltatás nyújtását jelölte meg. Fontos megemlíteni, hogy a felvételek feldolgozása során, az azokon megjelenő arcokat és rendszámokat minden esetben kitakarja, így ezek vonatkozásában a magánszféra nem sérül. Egyedül az ingatlanok esetében merülhet fel a személyhez fűződő jogok megsértése, de ebben az esetben is mindenképpen különbséget kell tenni egy társasház, és egy családi ház között, hiszen csak az utóbbival összefüggésben beszélhetünk egyáltalán személyes adatok kezeléséről.

Az adatvédelmi biztos a GSV szolgáltatással kapcsolatban kiadott állásfoglalásában az említett célok és intézkedések ismeretében alakította ki állásfoglalását, amely szerint *„amennyiben a cég teljesíti az állásfoglalásban meghatározott, a magánszféra védelmét szolgáló adatvédelmi feltételeket, akkor a Google által megjelölt cél adatvédelmi szempontból nem kifogásolható.”* Az állásfoglalásban meghatározott feltételeket a Google egy kivétellel elfogadta, majd 2012-ben a fényképezést az ország területén elvégezte, azonban a cég arról tájékoztatta a Hatóságot, hogy mindaddig, amíg a kérdéses feltétel vonatkozásában nem jutnak meg egyezésre a Hatósággal, nem indítják el a szolgáltatást. A biztos által kiadott ajánlásban foglaltak szerint ugyanis *„a felvételek nyilvánosságra hozatala előtt is lehetőséget kell nyújtani az érintetteknek, hogy a megjelölt helyen készült felvétel (akár személyről, járműről, ingatlanról) nyilvánosságra hozatala ellen tiltakozhasson”*.

A fentiekben vázolt helyzet jogszerű rendezése érdekében a Google képviselői megkeresték a Hatóságot, és egyeztetést kezdeményeztek. Tekintettel arra, hogy az ügyben már létezik egy, az adatvédelmi biztos által kiadott állásfoglalás, mely részletesen tartalmazza a GSV szolgáltatás jogszerű bevezetésének és üzemeltetésének feltételeit, a Hatóság kellő körültekintéssel kívánta az ügyben álláspontját kialakítani. A bevezetni

kívánt szolgáltatás társadalmi elfogadottságának előzetes felmérése érdekében a Hatóság megkereste számos nagyobb magyarországi város (Budapest, Debrecen, Miskolc, Győr, Szolnok, Veszprém, Szeged) önkormányzatát, és kérte a polgármesterek, illetve közgyűlések álláspontját a szolgáltatás bevezetése mellett és ellen szóló érvek objektív értékelése céljából. A visszaérkező válaszok alapján egyértelművé vált, hogy az önkormányzatok kívánatosnak tartják a GSV szolgáltatás bevezetését, így a Hatóság álláspontja kialakításakor tekintettel volt arra is, hogy az önkormányzatoknak a közérdekű adatok terjesztése szempontjából is hasznos lehet a vizsgált projekt Magyarországon történő elindítása.

Az elmondottak, valamint a Google-lal folytatott egyeztetések alapján a Hatóság 2013. január 23-án kiadta állásfoglalását. Ebben a Hatóság elnöke hangsúlyozta, hogy a biztos ajánlásának kiadása óta eltelt időben nyilvánvalóvá vált, hogy az említett követelmény (előzetes tiltakozás) irreális elvárás a szolgáltatótól. Új állásfoglalás kiadását indokolta továbbá az is, hogy az adatvédelmi biztos állásfoglalásának kiadása óta megváltozott a jogi környezet is, hiszen az Európai Bíróság a C 468/10. és C 469/10. sz. egyesített ügyekben hozott ítéletében kimondta, hogy a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 1995. október 24-i 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: Adatvédelmi Irányelv) 7. cikk f) pontjának közvetlen hatálya van.

A GSV projekt elemzése során abból kell kiindulni, hogy az adatvédelmi jog a magánszféra védelmét szolgálja a személyes adatok feletti rendelkezési jog kereteinek meghatározásával. A vizsgált projekt elemzésekor döntő jelentősége van az elérni kívánt célnak, illetve a rögzítendő adatok korlátozott célú felhasználásának.

A képfelvétel készítés adatvédelmi jogi szempontból legfontosabb jellemzője a szisztematikus, közterületen zajló fényképezés, amely szükségszerűen együtt jár természetes személyekkel összefüggésbe hozható információk rögzítésével. Bármely művelet adatvédelmi jogi megítélésének középpontjában az a jogviszony áll, amelynek megvalósulásához a személyes adatokat felhasználják (vagy felhasználni kívánják), tehát a jogi elemzés kiindulópontja a felvételek készítésének célja.

Az adatkezelés céljaként két szolgáltatást jelölt meg a Google. Az egyik a felvételek alapján a térképszolgáltatásokhoz felhasználható alapadatbázis kialakítása, illetőleg ennek felhasználásával további termékek fejlesztése. A másik cél pedig a GSV szolgáltatás nyújtása. Ezek a célok legitimnek tekinthetők és a magyar adatvédelmi jogi szabályokkal a megfelelő garanciák nyújtása mellett összeegyeztethetőek. Ennek feltétele a szolgáltatások előkészítésével és nyújtásával együtt járó, a magánszférát érintő hátrányos következmények kiküszöbölése. A különböző érdekek mérlegelése során figyelembe kell venni, hogy a tevékenység nem személyes adatok további felhasználására irányul, azonban elkerülhetetlen, hogy a feldolgozatlan felvételeken – adott feltételek fennállása esetén – nagy mennyiségben szerepeljenek személyes adatoknak minősíthető információk (például: arcképmás, rendszámok, egyes személyek magatartására, hollétére vonatkozó információk).

Az Infotv. fogalom-meghatározása szerint a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a felvételek nyilvánosságra hozatala is adatkezelésnek minősül (3. § 10. pont). A fogalom-meghatározásnak létezik egy olyan lehetséges értelmezése, miszerint egy adott személyről történő felvételkészítés adatkezelésnek minősül attól függetlenül, hogy a személyt könnyebben vagy nehezebben lehet azonosítani, vagy az adatkezelő szándéka kiterjed-e arra, hogy a személyt neve útján vagy más módon azonosítsa. A feldolgozatlan felvételekbe való betekintés alapján megállapítható, hogy a Google kiváló felbontású felvételeket készít a GSV szolgáltatáshoz, az egyes személyek könnyen felismerhetők a felvételeken. A Google GSV szolgáltatáshoz felhasználható képfelvételeket készítő járművei az azonosítás szándékával történő adatkezelés esetén személyes adatokat rögzítenének a járókelőkről. Az európai és magyar adatvédelmi jogalkalmazói gyakorlat szerint szintén személyes adatnak minősülhet a gépjármű hatósági jelzése abban az esetben, ha az meghatározott természetes személyhez kapcsolható, vagyis ilyen esetben ezen adatok rögzítése is személyes adat kezelésének tekintendő.

A kívánt technológia alkalmazása során előfordulhat, hogy természetes személyekről, illetve gépjárművek rendszámáról is készül felvétel, ami a fentiek alapján adatkezelésnek minősülhet. Ahogyan az a Google válaszleveléből is megállapítható, a cég a szolgáltatás nyújtásához

nem kíván személyes adatokat felhasználni, hiszen ez a projekt céljához nem szükséges, ugyanakkor a felvételek elkészítése során előfordulhat, hogy az Infotv. által védendő adatokat rögzítenek a képfelvevő eszközök.

A 29-es Adatvédelmi Munkacsoport a hozzájárulás fogalom-meghatározásáról szóló 15/2011. számú Véleményében (a továbbiakban: Vélemény) kifejtette, hogy a jogszerű adatkezelésnek nem csak a hozzájárulás lehet az egyetlen jogalapja. Az Adatvédelmi Irányelv 7. cikkében szereplő jogalapok említési sorrendje lényeges, de ez nem jelenti azt, hogy mindig a hozzájárulás a legmegfelelőbb jogalap ahhoz, hogy az adatkezelő jogszerűen kezelje a személyes adatokat.

Az Adatvédelmi Irányelv 7. cikke értelmében a tagállamoknak rendelkezniük kell arról, hogy a személyes adatok csak abban az esetben kezelhetők, ha:

- a) az érintett ahhoz egyértelmű hozzájárulását adta; vagy
- b) az adatkezelés olyan szerződés teljesítéséhez szükséges, amelyben az érintett az egyik fél, vagy az a szerződés megkötését megelőzően az érintett kérésére történő lépések megtételéhez szükséges; vagy
- c) az adatkezelés az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettségnek teljesítéséhez szükséges; vagy
- d) az adatkezelés az érintett létfontosságú érdekei védelméhez szükséges; vagy
- e) az adatkezelés közérdekből elvégzendő feladat végrehajtásához vagy az adatkezelőre, illetve az adatokról tudomást szerző harmadik félre ruházott hivatali hatáskör gyakorlásához szükséges, vagy
- f) az adatkezelés az adatkezelő, vagy az adatokat megkapó harmadik fél, vagy felek jogszerű érdekének érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezeknél az érdekeknél magasabb rendűek az érintettnek az 1. cikk (1) bekezdése értelmében védelmet élvező érdekei az alapvető jogok és szabadságok tekintetében.

Különös tekintettel kell lenni az Adatvédelmi Irányelv 7. cikk f) pontjára az Európai Bíróság C 468/10. és C 469/10. sz. egyesített ügyekben hozott ítélete alapján. Az Európai Bíróság ebben kimondta, hogy az Adatvédelmi Irányelv 7. cikk f) pontjának közvetlen hatálya van. Az Európai Bíróság

ság az ítéletében megállapította, hogy az Adatvédelmi Irányelv 7. cikk f) pontja *„olyan rendelkezés, amely kellően pontos ahhoz, hogy az egyén hivatkozhatson rá, és a nemzeti bíróságok alkalmazhassák”* (Ítélet 52. bekezdés). Ezzel egyidejűleg az Európai Bíróság azt is megállapította, hogy habár az Adatvédelmi Irányelv *„tagadhatatlanul többé vagy kevésbé jelentős mérlegelési mozgásteret biztosít a tagállamoknak egyes rendelkezései végrehajtása során, a 7. cikk f) pontja mindazonáltal feltétel nélküli kötelezettséget tartalmaz”* (Ítélet 52. bekezdés).

A fentiek értelmében az adatkezelés jogalapjainak elemzése kapcsán az Adatvédelmi Irányelv 7. cikk f) pontját is figyelembe vette a Hatóság, mivel úgy ítélte meg, hogy a Google-nek a GSV szolgáltatás bevezetéséhez és működtetéséhez olyan jogszerű érdeke fűződik, amelynek érvényesítéséhez szükséges lehet az érintett adatainak kezelése, és amely arányban áll az érintettek személyes adatai védelméhez fűződő jogának esetleges korlátozásával.

Az irányelv elemzett jogalapjához illeszkedik az Infotv. 6. § (1) bekezdése, mely rendelkezés azon fordulata alkalmazható a vizsgált szolgáltatás vonatkozásában, hogy *„személyes adat kezelhető akkor is, ha az érintett hozzájárulásának beszerzése lehetetlen”*, hiszen a Google, mint szolgáltató a felvételek készítése előtt nem tud minden érintettel kapcsolatba lépni, mert az gyakorlatilag megvalósíthatatlan. Ami az adatkezelés célját illeti, a 6. § (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott feltételek közül a vizsgált szolgáltatás tekintetében a b) pontra kell figyelemmel lenni, mely szerint *„az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítése céljából szükséges, és ezen érdek érvényesítése a személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozásával arányban áll”*. A jogszabály akkor, amikor jogos érdekre utal, az üzleti érdeket is értelemszerűen ide sorolja, amely abban az esetben méltányolható, ha a szolgáltató megfelel a fordulat második részében szereplő korlátozásnak, vagyis a Street View szolgáltatás bevezetéséhez kapcsolódó érdek érvényesítése arányban áll az érintett személyek jogainak korlátozásával. Ez a kitétel a Hatóság álláspontja szerint akkor teljesül, ha a Google minden ésszerű intézkedést megtesz annak érdekében, hogy személyes adatok kezelésére a projekt során ne kerüljön sor, valamint érvényesíti a jelen állásfoglalásban meghatározott garanciákat.

A Hatóság állásfoglalásában meghatározott garanciák között kiemelt jelentősége van az eredeti (nyers) adatokon szereplő arcképmások, rendszámok mielőbbi elhomályosításának, hiszen minél tovább maradnak felismerhetők, annál tovább fennáll annak kockázata, hogy a felvételeken található információk azonosítható természetes személyekkel összekapcsolhatóak maradnak, illetőleg a felvételek olyan személyek, például hatóságok birtokába kerülhetnek, akik (amelyek) az azonosítás szándékával kezelnek az információkat. A nyers adatok tárolását tehát a lehető leghamarabb meg kell szüntetni, a fent említett jogos érdek érvényesítésével összhangban. A személyes adatok védelme szempontjából kétségtelenül az lenne a legkívánatosabb, ha az alkalmazott technológia már a felvételek elkészítésének időpontjában lehetővé tenné a természetes személyekkel összefüggésbe hozható adatok elhomályosítását. A Hatóság számít arra, hogy a street view szolgáltatást nyújtó szervezetek erőfeszítéseket tesznek ezen kívánalom érvényre juttatása érdekében.

Az érintetteknek, és elsősorban a családi házas ingatlanok lakóinak könnyen elérhető módon meg kell adni azt a lehetőséget, hogy tiltakozzanak ingatlanjuknak a street view szolgáltatás keretében nyilvánosságra kerülő képanyagában való szereplése ellen. A tiltakozás beérkezését követően a Google-nak, illetve más hasonló tevékenységet folytató szervezetnek öt munkanapon belül eleget kell tennie a törlési igénynek.

Fontos továbbá, hogy a nyers adatok tárolása céljának meg kell felelnie az állásfoglalásban bemutatott jogos érdekeknek, azt nyilvánosságra kell hozni, valamint tájékoztatni kell a nyilvánosságot arról, hogy a nyers adatokat milyen körülmények között továbbíthatják a szolgáltatón kívüli szervezeteknek.

A Hatóság állásfoglalásában hangsúlyozta, hogy a GSV projekt keretében történő felvételkészítés minden említett feltétel maradéktalan érvényesülése esetén a személyes adatok védelme szempontjából nem kifogásolható. A Hatóság a kiadott állásfoglalástól függetlenül fenntartja a jogot, hogy egyedi ügyekben éljen az Infotv.-ben biztosított vizsgálati lehetőségekkel, és az esetlegesen felmerülő jogsérelmek orvoslása érdekében megtegye a törvényben számára biztosított intézkedéseket.

A Hatóság a továbbiakban is figyelemmel kíséri a projekt megvalósulását, és az állásfoglalásban foglaltakat más szolgáltatók által nyújtott hasonló szolgáltatások esetében is alapul veszi.

A Street View szolgáltatáshoz szükséges felvételek elkészítése és feldolgozása során teljesítendő követelmények:

A szolgáltatást nyújtó szervezeteknek biztosítaniuk kell a közvélemény előzetes tájékoztatását (legalább egy héttel korábban) a Magyarországon tervezett felvételkészítéssel kapcsolatban. Az információkat online felületen magyarul is elérhetővé kell tenni. Ezzel egyidejűleg a Hatóságot is tájékoztatni kell a felvételkészítéssel kapcsolatos körülményekről.

- Javasolt olyan napokon és napszakban elkészíteni a felvételeket, amikor kevesen tartózkodnak az utcán, ilyen módon csökkentve a természetes személyekre vonatkozatható adatok számát a rögzített képanyagban.
- Az érzékeny területek (kórházak, szociális ellátó intézmények stb.) környezetében – ahol lehetséges – a szolgáltatóknak tartózkodniuk kell a felvételkészítéstől.
- A képfelvévő eszközök elhelyezését úgy kell megtervezni, hogy ne lehessen olyan területekre betekinteni, amelyek a gyalogos járókelő elől szándékosan eltakartak. Ha mégis készül ilyen tartalmú felvétel, akkor azt akár a Google észlelése, akár az érintett kérelme alapján az észlelést, illetve a kérelem beérkezését követően el kell homályosítani.
- Mind online módon, mind írásban lehetővé kell tenni az érintettek számára a törlés iránti kérelmek benyújtását.
- A törlés iránti kérelmeknek 5 munkanapon belül eleget kell tenni.
- A felvételeken szereplő személyes adatokat, amint lehet, el kell homályosítani, és a nyers adatokat a lehető leghamarabb törölni kell, a szolgáltató jogos érdekeivel összhangban.

Megfigyelés és magánszféra, munkahelyi kamerázás és ellenőrzés, az Mt. új szabályai

A Hatóság a 2013. január 28-án megrendezett belső adatvédelmi felelősök II. konferenciáját megelőzően áttekintette a munkahelyen végzett adatkezelésekkel kapcsolatban kialakított adatvédelmi biztosi és a 2012-ben folytatott hatósági gyakorlatot. A Hatóság így többek között megvizsgálta azt is, hogy az új jogszabályi környezetben (az Infotv., a 2012. július 1-jével hatályba lépett, a Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) és az Európai Unió Bíróságának a C-468/10. és C-469/10. sz. egyesített ügyekben hozott ítélete) milyen módon lehetséges a munkahelyeken kamerás megfigyelést végezni. A Hatóság az ennek során tett megállapításait egy ajánlásban összegezte, amelyet a konferencián hozott nyilvánosságra.

Az ajánlásban a Hatóság mindenekelőtt a munkáltatói ellenőrzés jogalapjának kérdését tisztázta. A korábbi gyakorlat szerint a személyes adatok kezelésével együtt járó munkáltatói ellenőrzés jogalapja – törvényi felhatalmazás hiányában – kizárólag a munkavállaló hozzájárulása lehetett. Ez azonban nyilvánvalóan életszerűtlen helyzetet eredményezett, hiszen a munkavállalói hozzájárulás esetén annak önkéntessége – a munkavállaló és munkáltató közötti alá-fölérendeltségi viszonyból eredően – megkérdőjelezhető.

Ezért a Hatóság a jogalap vonatkozásában rámutatott arra, hogy a munkáltatói ellenőrzéshez kapcsolódó adatkezelés az Mt. rendelkezéseiből, a munkaviszony természetéből fakadó, a munkavállalói hozzájárulástól adott esetben független adatkezelés. A munkaviszony időtartama alatt a munkáltató gazdasági tevékenységének megfelelő működése érdekében a munkavállalók magánszféráját bizonyos, pontosan körülhatárolt esetekben, garanciális követelmények megtartása mellett korlátozhatja.

A munkáltatói ellenőrzéssel együtt járó adatkezelés végső soron a legitim érdekek mérlegelése alapján történő adatkezelés, amely elválaszthatatlan annak korlátaitól:

- a munkáltatói ellenőrzés akkor tekinthető jogszerűnek, amennyiben az a munkaviszony rendeltetésével közvetlenül összefüggő okból feltétlenül szükséges,
- a munkáltatói ellenőrzés és az annak során alkalmazott eszközök, módszerek nem járhatnak az emberi méltóság megsértésével; illetőleg a munkavállaló magánélete nem ellenőrizhető,
- a munkavállalót előzetesen tájékoztatni kell az adatkezelés lényeges körülményeiről,
- az adatkezelés akkor jogszerű, ha a munkáltató az adatkezeléssel kapcsolatban betartja az Infotv. alapvető rendelkezéseit: a célhoz kötött és a tisztességes adatkezelés elvét.

Az Mt. rendelkezései általános felhatalmazást nyújtanak a munkáltatói ellenőrzéshez kapcsolódó adatkezelésre, azonban ezen keretek tartalommal való megtöltése a munkáltatóra hárul. A munkáltatónak az alkalmazott eszközökkel kapcsolatos részletszabályokat belső szabályzatban kell egyértelműen, érthetően, pontosan, részletesen meghatározni. Ennek kidolgozása során a munkáltatónak különös tekintettel kell lennie az arányosság követelményére valamennyi adatkezelési cél tekintetében.

A megfelelő jogalap megléte azonban a jogszerű adatkezelésnek csupán az egyik részeleme, az elektronikus megfigyelőrendszer jogszerű alkalmazásához további garanciális követelmények megtartására is szükség van.

A korábbi Munka törvénykönyvéhez hasonlóan az új Mt.-ből is hiányoznak az elektronikus megfigyelőrendszer alkalmazásával kapcsolatos részletes szabályok. Törvényi szinten csupán egy, a kontextus szempontjából releváns ágazati törvény, a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Szvtv.) tartalmazza a kamerás megfigyelésre vonatkozó alapvető szabályokat és garanciális követelményeket. Az Szvtv.-ben a jogalkotó meghatározta az elektronikus megfigyelőrendszer alkalmazásának lehetséges céljait, a felvételek tárolhatóságának időtartamát, a felvételek továbbításának esetköreit, illetőleg meghatározott több, garanciális előírást (így például azt, hogy bizonyos helyiségeket nem lehet

megfigyelni vagy azt, hogy milyen szabályokat kell alkalmazni a területre belépő személyek tájékoztatásával kapcsolatban).

Az Szvtv. rendelkezései azonban nem alkalmasak arra, hogy a munkáltató által üzemeltetett elektronikus megfigyelőrendszer valamennyi körülményét lefedjék. Mindazonáltal amíg a jogalkotó a munkahelyi kamerás megfigyelés szabályait legalább az Szvtv.-ben foglaltaknak megfelelő részletettséggel nem rögzíti, a Hatóság az Szvtv. garanciális szabályait is figyelembe veszi a munkahelyi kamerás megfigyelések jogszerűségének megítélésakor. Annak érdekében, hogy az elektronikus megfigyelőrendszerre vonatkozó részletszabályok és garanciák törvényi szinten, az Mt.-ben szerepeljenek, a Hatóság elnöke megkereste a nemzetgazdasági minisztert.

A garanciális követelmények körében a Hatóság az ajánlásban kimondta, hogy elektronikus megfigyelőrendszert elsődlegesen az emberi élet, testi épség, személyi szabadság védelme, a veszélyes anyagok őrzése, az üzleti, fizetési, bank- és értékpapírtitok védelme, vagyonvédelem céljából lehet alkalmazni. Így például a kamerás megfigyelés esetkörébe tartozhatnak a veszélyforrást hordozó létesítmények, munkahelyiségek (szerelőcsarnokban található nagy teljesítményű gépek, az egyes gyártási folyamatok). Indokolt esetben, így a munkahelyen tárolt, jelentős értéket képviselő eszközök, nyersanyagok, illetőleg egyéb értéktárgyak védelme céljából, a védelem szempontjából szükséges helyiségek (elsősorban raktárak és az azokhoz vezető folyosók) is megfigyelhetőek.

A kamerás megfigyelésnek abszolút korlátját jelenti az emberi méltóság tiszteletben tartása. Ennek megfelelően nem lehet olyan kamerát elhelyezni, amely kizárólag a munkavállalót és az általa végzett tevékenységét figyeli meg. Jogellenesnek tekinthető az olyan elektronikus megfigyelőrendszer alkalmazása is, amelynek célja a munkavállalók munkahelyi viselkedésének a befolyásolása.

Az elektronikus megfigyelőrendszerek alkalmazhatóságának további alapelve az is, hogy semmiképp sem lehet kamerát elhelyezni olyan helyiségben, amelyben a megfigyelés az emberi méltóságot sértheti, így különösen öltözőkben, zuhanyzóknak, illemhelyiségekben vagy például

orvosi szobában, illetve az ahhoz tartozó váróban. Emellett a Hatóság álláspontja szerint szintén nem lehet elektronikus megfigyelőrendszert alkalmazni az olyan helyiségben sem, amelyet a munkavállalók munkaközi szünetének eltöltése céljából jelöltek ki.

A Hatóság az ajánlásában azt is kifejtette, hogy a célhoz kötöttség elve, illetőleg az érdekmérlegelés tesztje azt a követelményt támasztja a munkáltatóval szemben, hogy e követelményeknek az egyes kamerák látószögével kapcsolatban is érvényesülnie kell: a kamera látószöge kizárólag a céljával összhangban álló területre irányulhat.

A munkáltatónak az elektronikus megfigyelőrendszer alkalmazására vonatkozó tájékoztatóban minden egyes kamera vonatkozásában pontosan meg kell jelölnie, hogy az adott kamerát milyen célból helyezte el az adott területen, és milyen területre, berendezésre irányul a kamera látószöge. A munkáltató ezzel igazolni tudja a munkavállaló számára azt, hogy miért tekinthető szükségesnek az adott terület megfigyelése. Nem fogadható el az a gyakorlat, amikor a munkáltató általánosságban tájékoztatja a munkavállalókat arról, hogy elektronikus megfigyelőrendszert alkalmaz a munkahely területén.

A Hatóság álláspontja szerint az elektronikus megfigyelőrendszer által rögzített felvételek tárolásának időtartamára – más törvényi mérce hiányában – alkalmazni kell az Szvtv. 31. § (2)-(4) bekezdésében szereplő szabályokat. Ennek megfelelően a munkáltatók a rögzített felvételeket főszabályként három munkanapig tárolhatják. A munkáltatónak előre meg kell határoznia azt, hogy melyek azok a munkakörök, amely esetekben – a célhoz kötöttség elvével és az érdekmérlegelés tesztjével összhangban – a felvételeket három munkanapnál hosszabb időtartamig szükséges megőrizni. Emellett, ha az Szvtv. 31. § (3)-(4) bekezdésében szereplő valamely különleges körülmény fennáll, akkor a Hatóság elfogadja, hogy a felvételeket harminc, illetőleg hatvan napig lehet tárolni.

A munkáltatóknak továbbá biztosítania kell azt, hogy a felvételek visszanezésére csak szűk személyi kör rendelkezzen jogosultsággal, kizárólag azok számára legyen erre lehetőség, akik a felvételek megtekintése alapján a szervezeten belül döntéshozatali jogkörrel rendelkeznek.

Emellett meg kell alkotni azokat az alapvető szabályokat, hogy ki, milyen célból és milyen időközönként nézheti vissza a felvételeket.

A Hatóság emellett az ajánlásban tisztázta azt is, hogy a munkavállalónak adott írásbeli tájékoztatásnak mire kell kiterjednie. A Hatóság továbbá azt is kimondta, hogy a munkáltatónak igazolnia kell, hogy a munkavállalók a munkahelyi kamerázással kapcsolatos tájékoztatást ténylegesen megkapták (például írásbeli ellenjegyzéssel vagy egy kérdőív kitöltésével és aláírásával). Az ajánlás kibocsátásának időpontjában már munkaszerződéssel rendelkező munkavállalók esetében ezt a fenti követelményeknek megfelelő tájékoztatás tudomásul vételével lehet megvalósítani. Az új munkavállalók esetében a munkába állás előtt, a munkaszerződéstől független dokumentumban kell tájékoztatni a munkavállalót a fent részletezett követelményekről, és a munkavállalónak azt igazolható módon kell átvennie.

A Hatóság az ajánlás kibocsátását követően a munkahelyi kamerázást érintő, és folyamatban lévő ügyekben megkeresi a munkáltatókat, hogy tájékoztassák a Hatóságot arról, betartják-e és miként az ajánlásban foglaltakat.

A Hatóság a vizsgálataival összefüggésben továbbá azt is tervezi, hogy a munkáltatóktól visszaérkezett válaszok alapján a 2013-as év során összegzi a munkahelyi kamerázással kapcsolatos tapasztalatait, és erről ugyancsak tájékoztatja majd a nyilvánosságot.

Az adatkezelés új jogi alapjai

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló korábbi törvény, az Avtv. 2011. december 31-én hatályát veszítő szabályozása kiegészítésre szorult. A közel két évtizedes joggyakorlat bizonyította, hogy az 1992-ben kialakított jogalapok nem voltak alkalmasak a különböző jogviszonyok keretében történő adatkezelések megfelelő szabályozására. Ennek a hiánynak az orvoslására építette

be a jogalkotó az Infotv. rendelkezései közé az alábbi új jogalapokat. Az alábbiakban a jogalapokkal összefüggő jogértelmezési kérdések közül csupán a legfontosabbakra szorítkozunk.

I. Az Infotv. 6. §-ának (1) bekezdése az egyik új jogalapra vonatkozóan a következőt mondja ki: *„Személyes adat kezelhető akkor is, ha az érintett hozzájárulásának beszerzése lehetetlen vagy aránytalan költséggel járna, és a személyes adat kezelése a) az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítése céljából szükséges, vagy b) az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítése céljából szükséges, és ezen érdek érvényesítése a személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozásával arányban áll.”* Tekintettel arra, hogy egyedi mérlegelést igénylő esetekben alkalmazható ez a szabály, így az egyes fordulatok magyarázatra szorulnak.

Az érintett hozzájárulásának beszerzése lehetetlen

Ez a kitétel nem értelmezhető az érintett akaratával ellentétesen: nem hivatkozhat az adatkezelő arra, hogy az érintett nem akart az adatkezeléshez hozzájárulni, ezért az új jogalap fordulatát alkalmazza. Ez nyilvánvalóan ellentétes lenne a jogalkotói szándékkal, az információs önrendelkezési jog lényegével.

A *„lehetetlen”* kitétel a nyelvtani értelmének megfelelően alkalmazandó, mint a jogi kifejezések általában. A gyakorlatban tehát az érintettektől a hozzájárulás beszerzésének kivitelezhetetlennek kell lennie. Példaként hozhatjuk fel az úgynevezett street view (utcanézet) szolgáltatásokat, ahol a szolgáltatás nyújtója a felvételek készítése előtt valóban nem tud minden érintettel kapcsolatba lépni, mert az gyakorlatilag megvalósíthatatlan.

Az érintett hozzájárulásának beszerzése aránytalan költséggel járna

Az, hogy a hozzájárulás beszerzésének lehetséges módjai aránytalan költséggel járnának, esetről esetre vizsgálandó. Az aránytalan költség

megítélése során össze kell vetni az elérni kívánt előnyt és a hozzájárulások beszerzésére fordítandó költségeket. Ha a két költség összevetése alapján a hozzájárulások megszerzésére fordítandó összegek valóban aránytalannak bizonyulnak, akkor lehet hivatkozni az Infotv. tárgyalt bekezdésére. A költségek arányosságának, vagy aránytalanságának megítélése szempontjából az adatkezelői mérlegelés ideje irányadó, az utólag felmerülő körülmények a jogszerűség vizsgálatakor figyelmen kívül maradnak.

A személyes adat kezelése az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítése céljából szükséges

A jogi kötelezettség alapulhat jogszabályon, de a jogi kötelezettséget megteremtheti szerződés is. A legfontosabb, hogy a jogi kötelezettség címzettje az legyen, aki az új jogalapra hivatkozással személyes adatokat kíván kezelni. A jogszabályból származó jogi kötelezettség a jogviszonyok széles körét felölelheti. A tárgyalt fordulatra lehet hivatkozni mindazokban az esetekben, amikor a jogi kötelezettség megfelelő pontossággal megfogalmazott, és nem kétséges, hogy az érintett adatainak kezelése az adott jogviszonyból fakadó jogok gyakorlásához, kötelezettségek teljesítéséhez nélkülözhetetlen.

A személyes adat kezelése az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítése céljából szükséges, és ezen érdek érvényesítése a személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozásával arányban áll

A jogszabály akkor, amikor jogos érdekre utal, akkor az üzleti érdeket is értelemszerűen ide sorolja. Így nem csak azok az érdekek jogosak, amelyeket a jogalkotó jogszabályban nevesített, hanem mindaz, amelyet a jog valamilyen módon elfogad, illetőleg támogat. A szóban forgó szabály szintén az Infotv. újításai közé tartozik, amelynek hazai gyakorlata még nincsen. Erre is tekintettel kell felhívni a figyelmet arra, hogy ez a szabály kiegészítő, kiegészítő jellegű, és nem ad hivatkozási alapot ott, ahol ágazati szabályozás már létezik. Ezekben az esetekben az ágazati szabályt kell

alkalmazni, és értelemszerűen nem lehet a tárgyalt fordulatra hivatkozni. Így például a direkt marketing, vagy a piackutatás terén a meglévő ágazati szabályokat kell követni.

A fordulat második részében szereplő korlátozás az információs önrendelkezési jog korlátozására utal. Esetről esetre vizsgálandó ennek mértéke és arányossága, hiszen nincs általános mérce – az érdekeket gondosan mérlegelni kell és erre csak az adott ügy elemzése révén nyílik lehetőség. Azt kell a vizsgált jogalapra való hivatkozásnál figyelembe venni, hogy itt olyan személyek adatainak kezeléséről van szó, akik nem adták, illetve nem is adhatták hozzájárulásukat az adatkezeléshez. Míg a kötelező adatkezelés esetében az érdekek mérlegelését a jogalkotó végzi el, és az érdekmérlegelés eredményeként rendelkezik a kötelező adatkezelés elrendeléséről, addig az érdekek mérlegelését itt a jogalkotó az adatkezelő kezébe adja.

II. Az Infotv. 6. § (5) bekezdése az előzőekhez hasonló szabályozást tartalmaz arra az esetre, amikor az adatokat alapvetően hozzájárulás alapján kezelik, továbbá azt visszavonják. Az említett jogszabályhely szerint: *„Ha a személyes adat felvételére az érintett hozzájárulásával került sor, az adatkezelő a felvett adatokat törvény eltérő rendelkezésének hiányában*

a) a rá vonatkozó jogi kötelezettség teljesítése céljából, vagy

b) az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítése céljából, ha ezen érdek érvényesítése a személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozásával arányban áll további külön hozzájárulás nélkül, valamint az érintett hozzájárulásának visszavonását követően is kezelheti.”

Az idézett jogszabályhely tipikusan azokban a jogviszonyokban nyújt lehetőséget az adatok kezelésére, amelyekben kölcsönösen jogok és kötelezettségek keletkeztek, és az egyik félre nézve méltánytalan helyzetet eredményezne, ha a másik, adott esetben ellenérdekű fél az adatok kezeléséhez adott hozzájárulásának visszavonásával hiúsíthatná meg az adatokat kezelő fél jogérvényesítését. A személyes adatok kezelésére vonatkozó jogi szabályozás értelemszerűen nem nyújthat jogszerű

lehetőséget arra, hogy az információs önrendelkezési jogával mintegy visszaélve, az adatok alanya egyoldalúan nyilatkozhasson az adott jogviszonyban, illetve ahhoz kapcsolódóan egy jogvita során az adatai felhasználásáról.

Nem lehet ezen és az előző pontban foglalt bekezdésekre hivatkozással személyes adatokat kezelni azokban az esetekben, amelyeket a jogalkotó más jogszabályokban már rendezett, ez a szabály kiegészítő jelleggel alkalmazandó.

III. A kiskorú személyek nyilatkozata.

Az Infotv. 6. § (3) bekezdése szerint *„(a) 16. életévét betöltött kiskorú érintett hozzájárulását tartalmazó jognyilatkozatának érvényességéhez törvényes képviselőjének beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása nem szükséges.”*

Az új jogalapok között kell számon tartanunk, hogy a 16. életév betöltése után a kiskorú önállóan nyilatkozhat személyes adatainak felhasználásáról, az erre vonatkozó jognyilatkozatát utólag már nem kell jóváhagynia a törvényes képviselőnek. Azért kell újdonságként említenünk e szabályt, mert az Avtv. nem határozta meg az érvényes nyilatkozattétel korhatárát. Az Infotv. idézett szabályából az is következik, hogy a 16. életév betöltése előtt minden esetben szükséges a törvényes képviselő előzetes vagy utólagos jóváhagyása, amennyiben a kiskorú személyes adatai kezeléséről nyilatkozik. Ellenkező esetben az adatkezeléshez adott hozzájárulás semmisnek tekintendő, és az adatkezelés jogalap hiányában jogellenesnek minősül.

IV. Az európai uniós adatvédelmi irányelv jogalapjai és azok közvetlen hatálya

Az Európai Unió adatvédelmi irányelvében felsorolt jogalapok és a magyar jog viszonyában döntő jelentősége van annak a Spanyolországot érintő előzetes döntéshozatali eljárás során született bírósági határo-

zatnak¹, amely kimondta, hogy az irányelv 7. cikkének f) pontjában foglalt jogalaphoz közvetlen hatálya van. Az európai uniós jog szerint közvetlen hatállyal bíró rendelkezésre a tagállami bíróság előtt bárki hivatkozhat. Az Európai Unió adatvédelmi irányelvében szereplő jogalaphoz közül a 7. cikk f) pontja az alábbi meghatározást tartalmazza:

„7. cikk

A tagállamok rendelkeznek arról, hogy a személyes adatok csak abban az esetben dolgozhatók fel, ha:

f) az adatfeldolgozás az adatkezelő, vagy az adatokat megkapó harmadik fél, vagy felek jogszerű érdekének érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezeknél az érdekeknél magasabb rendűek az érintettek az 1. cikk (1) bekezdése értelmében védelmet élvező érdekei az alapvető jogok és szabadságok tekintetében.”

A közvetlen hatályra tekintettel az idézett jogalapot a Hatóság az egyes ügyek megítélésakor figyelembe veszi. Ehelyütt megjegyzendő, hogy az említett ítélet indokolása szerint a 7. cikk többi pontjának is közvetlen hatálya van. Ez tehát azt vetíti előre, hogy az adatkezelés jogalapja terén teljes reformra kell felkészülni a magyar jogalkotásban is.

Az adatbiztonság kérdései: technológiai hatások, események

Az információs és kommunikációs technológia rohamos fejlődése nyomán évről évre egyre több kihívás éri az adatvédelmet. Nincs ez másként a Hatóság gyakorlatában sem, 2012-ben számos beadvány kapcsolódott valamely új technikai eljáráshoz. Több konzultációs megkeresés érkezett a Hatósághoz azzal kapcsolatban, milyen feltételek mellett alkalmazhatók biometrikus rendszereket ügyfél-azonosítás céljából.

A Hatóság a beadványok megítélése szempontjából irányadónak tekintette a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének vé-

¹ A C-468/10. és C-469/10. számú egyesített ügyekben

delméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 95/46/EK irányelv 29. cikke alapján létrehozott Adatvédelmi Munkacsoport (a továbbiakban: Munkacsoport) által elfogadott, a biometrikus technológiák terén történt fejleményekről szóló 3/2012. számú vélemény (WP193) útmutatásait.

A Munkacsoport kifejtette, hogy a biometrikus rendszerek alkalmazása felveti az arányosság kérdését a feldolgozott adatok tekintetében. Mivel a biometrikus adatok csak akkor kezelhetők, ha megfelelőek, relevánsak és nem túlzott mértékűek, ezért minden esetben mérlegelni kell a kezelt adatok szükségességét, arányosságát, valamint azt, hogy az adatkezelés által elérni kívánt cél megvalósítható lenne-e a magánszférát kevésbé korlátozó módon. Ennek megfelelően egy tervezett biometrikus rendszer *„arányosságának elemzése során előzetesen mérlegelni kell, hogy a rendszer szükséges-e a meghatározott igény kielégítéséhez, azaz használata elengedhetetlen-e ehhez, vagy inkább annak legkényelmesebb vagy legköltséghatékonyabb módja. Egy második megfontolandó tényező az, hogy a rendszer valószínűleg elég hatékony lesz-e az adott igény kielégítésében, tekintettel a használni tervezett biometrikus technológia sajátos jellemzőire. A harmadik mérlegelendő szempont, hogy arányos-e az elvárt előnyökkel, ha a rendszer miatt sérül a magánélet védelme. Ha az előnyök viszonylag kisebbek, például kényelmesebb az eljárás vagy kismértékű költségmegtakarítás érhető el, akkor nem helyénvaló, ha sérül a magánélet védelme. Egy biometrikus rendszer megfelelőségének értékelése során a negyedik szempont annak megfontolása, hogy a magánéletbe kisebb mértékben beavatkozó módszerek elérhetnék-e a kívánt célt”*. A Hatóság a fenti szempontok figyelembe vételével alakította ki állásfoglalását a hozzá érkezett megkeresésekkel kapcsolatban.

Az egyik ügyben egy fürdő üzemeltetője szeretett volna olyan bérleteket bevezetni, amelyekben rögzítették volna a vendégek ujjlenyomatát. A Hatóság ebben az esetben hangsúlyozta, hogy az ujjlenyomat alapú azonosítási rendszer működtetése által elérni kívánt cél a magánszférát kevésbé korlátozó módon, például fényképes bérletek alkalmazásával is elérhető, ezért az említett bérletek bevezetése sértené az érintettek személyes adatok védelméhez fűződő jogát. (NAIH-4330-2/2012/V)

A Hatóság hasonló álláspontra helyezkedett azzal a beadvánnyal kapcsolatban is, amelyben egy gyermekfogászati szakrendelést ellátó fogászati központ kért állásfoglalást arról, hogy a szakrendelésre érkező gyermek azonosítását megoldhatnák-e egy ujjlenyomat-alapú biometrikus azonosító rendszer üzembe helyezésével, amely kiváltaná az érintett páciensek papíralapú azonosítását. A Hatóság ebben az ügyben kifejtette, hogy a fogászati központ által bevezetni kívánt ujjlenyomat alapú azonosítási rendszer nem elengedhetetlen a tevékenységének végzése szempontjából, mivel az csupán az ügyfelek fogadását teszi kényelmesebbé. (NAIH-6300-2/2012/V)

Ugyancsak gyakori kérdésként merül fel a beadványokban a különböző honlapok által használt cookiek (sütek) témaköre. A cookie-k jogszerű használatának feltételeiről elsődlegesen az Európai Parlament és a Tanács az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló 2002/58/EK irányelve (a továbbiakban: elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv) 5. cikk (3) bekezdése rendelkezik, amelyet az Európai Parlament és a Tanács 2009/136/EK irányelvvel módosított.

Az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv módosított 5. cikk (3) bekezdése értelmében *„a tagállamok gondoskodnak arról, hogy egy előfizető vagy felhasználó végberendezésében történő adattárolás, illetve az ott tárolt adatokhoz való hozzáférés csak azzal a feltétellel legyen megengedett, ha az érintett előfizető vagy felhasználó a 95/46/EK irányelvvel összhangban történő – többek között az adatkezelés céljairól szóló – egyértelmű és teljes körű tájékoztatás alapján ehhez előzetes hozzájárulását adta. Ez a rendelkezés nem akadályozza az olyan műszaki tárolást, illetve műszaki hozzáférést, amelynek kizárólagos célja az elektronikus hírközlő hálózaton keresztül történő közléstovábbítás, vagy amelyre az előfizető vagy felhasználó által kifejezetten kért, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás nyújtásához a szolgáltatónak feltétlenül szüksége van.”*

A Hatóság mind a nemzeti, mind a nemzetközi tevékenysége során részletesen megvizsgálta a fenti előírásoknak való megfelelést. Ennek során a hazai jogszabályi rendelkezésekben és a hazai iparági gya-

korlatban is hiányosságokkal szembesült. A Hatóság ezért a jövőben mind a jogalkotó, mind a jogalkalmazók számára, a fenti szabályozás hatékonyabb gyakorlati érvényesülése érdekében javaslatokat fog megfogalmazni.

Több beadvány érdeklődött a felhő alapú informatika, illetve a nagy nemzetközi vállalatok (például Google, Facebook, Microsoft) adatkezelései okozta adatvédelmi kihívások iránt.

A Hatóság a felhő alapú informatika megítélése során támaszkodik a Munkacsoport 05/2012. számú, a számítási felhőről szóló véleményére (WP196), valamint a távközléssel foglalkozó nemzetközi adatvédelmi munkacsoport sopoti memorandumára, amely legfontosabb rendelkezéseiről tájékoztatjuk az érdeklődőket, kiemelve, hogy álláspontunk szerint különleges adatoknak számításfelhő-szolgáltatás keretében történő tárolása súlyosan veszélyezteti az érintettek személyes adatok védelméhez fűződő jogát, ezért ezt a gyakorlatot a Hatóság nem támogatja. A felhő alapú informatika adatvédelmi szempontjait elemző fent említett két nemzetközi dokumentum rövid ismertetésére a beszámoló nemzetközi fejezetében térünk ki.

A nagy nemzetközi adatkezelőkkel kapcsolatos panaszok elbírálása során a Hatóság gyakorlati tanácsokkal, az adatkezelőkkel történő közvetlen egyeztetéssel, valamint, ha az Európai Unió valamely országában telephellyel rendelkező adatkezelőről van szó, akkor az adott ország adatvédelmi hatóságával történő együttműködés kiépítésével próbál hatóság segítséget nyújtani az állampolgároknak.

Belső adatvédelmi felelősök konferenciája

Az Infotv. 25. §-a rendelkezik a belső adatvédelmi felelősök konferenciájáról. A konferencia létrehozásával a jogalkotó célja, hogy a Hatóság és a belső adatvédelmi felelősök közötti rendszeres szakmai kapcsolattartást biztosítsa. A rendszeres szakmai tanácskozás lehetőséget teremt arra,

hogy a személyes adatok védelmére és a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó szabályok alkalmazása során egységes gyakorlat és jogértelmezés alakuljon ki.

A konferencia tagja mindazon szervezet belső adatvédelmi felelőse, ahol a felelős kinevezése az Infotv. szabályai értelmében kötelező, továbbá tagjai lehetnek azon felelősök is, akiknek kijelölése a törvény értelmében nem kötelező. Kötelező belső adatvédelmi felelőst kinevezni minden országos hatósági, munkaügyi vagy bűnügyi adatállományt kezelő, illetve feldolgozó adatkezelőnél és adatfeldolgozónál, a pénzügyi szervezetnél és az elektronikus hírközlési és közüzemi szolgáltatónál.

A Hatóság egyrészt kapcsolattartás céljából, másrészt a konferencia szervezése miatt belső adatvédelmi felelősi nyilvántartást vezet a konferencia tagjairól. A nyilvántartás részét képezi a belső adatvédelmi felelős neve, postai és elektronikus levelezési címe, valamint a képviselt szervezet megjelölése. Az adatokat a Hatóság a belső adatvédelmi felelős megbízatásának megszűnéséről való tudomásszerzésig tartja nyilván.

A konferenciát a Hatóság elnöke szükség szerint, de legalább évente egyszer hívja össze. Az első ilyen konferenciát 2012. június 15-én rendezte meg a Hatóság, melyet az érdeklődők nagy számára tekintettel 2012. június 25-én megismételt. A konferencia témája az új adatvédelmi törvény, az Infotv. bemutatása, a korábbi szabályozáshoz képest a főbb eltérések kiemelése, továbbá az új Hatóság bemutatása. A konferencián név nélkül kiosztott véleménykérő lapok értékelése során világossá vált, hogy a belső adatvédelmi felelősök helyzetét szervezetükön belül erősíteni kell. A munkavállalókat tájékoztatni kell arról, hogy milyen kérdésekkel, problémákkal kereshetik fel a belső adatvédelmi felelőst.

Tekintettel arra, hogy már az első konferencia a belső adatvédelmi felelősök nagy számának érdeklődését keltette fel, a Hatóság konferenciák rendszeres szervezését tervezi. A következő konferenciára 2013. január 28-án, az Adatvédelem Napján került sor, témája az új Munka törvénykönyve kapcsán a munkahelyi adatkezelések egyes rendelkezéseinek értelmezése.

A konferenciákon kívül is törekszik a Hatóság a belső adatvédelmi felelősökkel a szoros munkakapcsolat kialakítására, konzultációs lehetőséget biztosít számukra akár írásban, akár szóban. Az eddigi tapasztalatok alapján erre a konferenciákon túl is szükség van és a belső adatvédelmi felelősök élnek is ezzel a lehetőséggel.

A belső adatvédelmi felelősök első konferenciája 2012. június

Adatvédelmi audit szempontjai és leírása

Az Infotv. 2013. január elsejétől hatályos rendelkezései értelmében a Hatóság az adatkezelő kérelmére adatvédelmi auditot folytathat le, amelynek célja – a végzett vagy tervezett adatkezelési műveleteknek a Hatóság által meghatározott és közzétett szakmai szempontok szerinti értékelésén keresztül – a magas szintű adatvédelem és adatbiztonság megvalósítása.

A 2012-es év az adatvédelmi auditra történő felkészülés jegyében folyt. A Hatóság áttekintette az auditral kapcsolatos hazai gyakorlatot, illetve

elemezte az Európai Unió adatvédelmi hatóságainak vonatkozó eljárásait. Az utóbbi keretében a Hatóság két munkatársa Írországban részt vett az ír adatvédelmi biztos egyik adatvédelmi auditján értékes tapasztalatokkal gazdagodva. A Hatóság 2012 végére kialakította az adatvédelmi audit szempontrendszerét, amelyet röviden az alábbiakban ismertetünk.

A Hatóság reményei szerint az adatvédelmi audit mind a magánszféra, mind a közszféra számára hatékony segítséget jelent majd abban, hogy adatkezeléseiket szakértő tekintse át, és gyakorlati tanácsokkal segítse az adatvédelmi előírásoknak való minél teljesebb megfelelést. A Hatóság által megfogalmazott ajánlások várhatóan elősegítik majd az információs önrendelkezési jog hatékonyabb érvényesülését.

Az audit lényegében egy vizsgálatot jelent, amely egy rendszerre, tevékenységre, eljárásra, folyamatra vonatkozik, és a célja azt megvizsgálni, hogy az adott rendszer, eljárás mennyire felel meg az előírásoknak, elvárásoknak, szabványoknak. Az audit mára egy általános felülvizsgálati eszköz lett, amely alapján független harmadik szereplők értékelik az auditált szervezet eljárásait.

Az adatvédelmi audit során a Hatóság felméri, hogy az adatkezelő adatvédelmi ismeretei mennyire naprakészek, illetve a jogszabályi rendelkezések mennyire tükröződnek belső szabályzataiban. Megvizsgálja, hogy az adatkezelő adatkezeléseivel kapcsolatosan van-e szabályozási hiányosság, felmerülnek-e adatvédelmi kockázatok, illetve megállapítja, milyen lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy megvalósuljon a jogszabályoknak megfelelő adatkezelés, valamint ajánlásokat tesz arra nézve, hogy a belső szabályzatok differenciált szabályozás mentén igazodjanak a szervezet által végzett tevékenységek specialitásaihoz. Az adatvédelmi audit során a Hatóság tehát megismeri az adatkezelő adatkezeléseit, felméri az adatkezelő tudatosságát, illetve megvizsgálja az adatkezelő dokumentált szabályzatait, adatvédelmi nyilatkozatait, általános szerződési feltételeit, gyakorlati útmutatóit, munkáltatói iránymutatásait, belső és külső eljárásait.

Az adatvédelmi audit igénybevételével az adatkezelő jelezheti az érintettek felé, fontos számára az adatvédelem és elkötelezett az adatvédelmi

előírások betartása iránt. Az adatvédelmi audit előnye, hogy megvalósul az adatkezelések független kontrollja, és az adatkezelő a Hatóság tapasztalt munkatársainak szakértelmére támaszkodva alakíthat ki a jogszabályi előírásoknak megfelelő adatkezelést.

Az auditra az adatkezelő számára nyújtott segítségként érdemes tekinteni. Az audit a Hatóság és az adatkezelő kölcsönös együttműködésén alapul, ennek megfelelően a folyamat során alkalom nyílik arra, hogy az adatkezelő az észrevételeit és elvárásait előadja. Mivel az audit az adatkezelő kérelmére indul, ezért az adatkezelőnek nagy szabadsága van az audit céljának és hatókörének meghatározására.

A Hatóság három módszert alkalmaz az adatvédelmi audit eljárás során. Egyrésztől kérdőíves lekérdezéssel, másrésztől személyes konzultáció alapján méri fel az érintett adatkezeléseket, illetve az adatkezelő jogtudatosságát, harmadrésztől szakértő munkatársai segítségével elemzi az adatkezelő dokumentált szabályzatait, összpontosítva azok esetleges hiányosságaira és kockázataira. Az adatvédelmi audit során tehát a Hatóság az adatkezelő dokumentált szabályzatainak áttekintése, és az auditált féllel folytatott konzultáción keresztül alkot adekvát képet a végzett adatkezelésekről.

Az adatvédelmi audit keretében a Hatóság az adatkezelő által folytatott adatkezeléseket az adatvédelem alapelvei (tisztességes adatkezelés elve, célhoz kötöttség elve, adatminimalizálás elve, adatminőség elve, az adatmegőrzési szabályok betartása, az érintettek jogai érvényesítésének biztosítása, adatbiztonsági előírások megtartása, külföldi adattovábbításra vonatkozó garanciák megtartása) mentén haladva értékeli. Ezen az értékelésen túl a Hatóság azt is megvizsgálja, vannak-e az adatvédelmi elvárásokra vonatkozó szabályzatok és eljárások; ezek megfelelnek-e az adatvédelmi előírásoknak; hol jelennek meg adatvédelmi kockázatok az adott szabályzatokban és eljárásokban; milyen ajánlások és jó gyakorlatok ismertek a fenti kockázatok kiküszöbölésére.

Az adatvédelmi audit tehát kockázatelemzésen is alapul, amely során a Hatóság megvizsgálja, mi a valószínűsége annak, hogy a szabályzatok hiányosságai hatással lesznek az érintettekre; valamint konkrétan feltár-

ja, milyen hatást gyakorolnak az érintettekre az adatkezelő szabályzatainak hiányosságai.

A Hatóság az adatvédelmi kockázatok és az érintettekre gyakorolt hatás elemzésekor figyelembe veszi az érintettek számát, a kezelt személyes adatok jellegét, az egyes adatkezelési műveleteket, az adatkezelés célját, szükségességét, arányosságát, az adatkezelés időtartamát, az adatok pontosságát és teljességét, az adatok rendelkezésre állását, az adatkezeléshez szükséges megfelelő jogalap meglétét, adatbiztonsági előírások megtartását, a tájékoztatási kötelezettség, illetve az érintett jogainak érvényesülését.

Az adatvédelmi audit során az adatkezelő határozza meg, mely adatkezelése legyen az audit tárgya. Az adatkezelő által folytatott adatkezelések összetettsége esetén az adatvédelmi audit csak az adatkezelő bizonyos adatkezelési műveleteinek (például munkavállalókkal vagy ügyfelekkel kapcsolatos adatkezelések) áttekintésére is irányulhat. Tervezett adatkezelési műveletek akkor vonhatók audit alá, ha az adatkezelésre vonatkozó koncepció kidolgozottsága ezt lehetővé teszi. A jelentkezés beérkezését követően a Hatóság egy előzetes, tájékoztató megbeszélést tart az adatkezelővel, amely célja az audit alá vont adatkezelések teljesebb megismerése, illetve minden, az audittal kapcsolatos kérdés tisztázása, az audit folyamatának átbeszélése.

Az adatvédelmi audit lefolytatása iránti kérelem benyújtását követő tizenöt napon belül a Hatóság közli az adatkezelővel az adatvédelmi audit lefolytatásáért fizetendő ellenérték mértékét, és az adatvédelmi audit elvégzésének várható időpontját. A Hatóság az auditot abban az esetben folytatja le, ha a közlést követő tizenöt napon belül az adatkezelő nyilatkozik arról, hogy a megállapított feltételek ismeretében az adatvédelmi audit lefolytatása iránti kérelmét fenntartja. Az adatvédelmi audit a Hatóság szolgáltatása, és nem alanyi jog, ennek megfelelően nincs jogi kötelezettség, amely alapján egy adatkezelő valamely adatkezelését a Hatóság köteles adatvédelmi audit alá vonni.

Ha a feltételeket mindkét fél elfogadta, a Hatóság a meghatározott időpontot megelőzően részletes, az adatkezelő adatkezelési műveleteihez

igazodó kérdőívet küld az adatkezelő számára, amelynek segítségével áttekinti az adatkezelő adatkezeléseit, az adatkezelő jogtudatosságát, az adatkezelésekkel érintettek számát, és egyéb sektorspecifikus szempontokat. A Hatóság a kérdőívekkel egyidejűleg bekéri az adatkezelő audit alá vont szabályzatait. A bekért dokumentumok magukba foglalják különösen az adatkezelő adatkezelési nyilatkozatait, adatkezelési szabályzatait, általános szerződési feltételeit, adatkezelési tájékoztatóit, adatbiztonsági szabályzatait, etikai kódexeit, és minden olyan, az adatkezelő által kiadott írásos dokumentumot, amely személyes adatok kezelését érinti.

A kérdőívre adott válaszok áttekintése előtt a Hatóság egy előzetes eljárásban felkészül az auditra. Ennek során áttekinti az adatkezelőt érintően a Hatósághoz érkezett panaszokat; az adott szektor számára kibocsátott jelentősebb állásfoglalásokat, ajánlásokat; a vonatkozó hazai és nemzetközi joggyakorlatot; a szektor számára fellelhető jó gyakorlatokat; az adatkezelőt érintő korábbi adatvédelmi audit megállapításait; a hasonló szektorban tevékenykedő adatkezelőket érintő korábbi adatvédelmi audit megállapításait; az adatkezelő adatvédelmi nyilvántartásban szereplő bejelentéseit. Az adatkezelővel folytatott előzetes megbeszélés, a kérdőívekre adott válaszok és az audit alá vont szabályzatok beérkezését, illetve az előzetes felkészülést követően a Hatóság a fenti módszertan alapján lefolytatja az adatvédelmi auditot.

A végleges értékelést megelőzően a Hatóság megküldi az előzetes értékelését az adatkezelőnek. Az előzetes értékelésben a Hatóság egy áttekintő összegzést nyújt az audit során megismert adatkezelésekről, elemzi az audit során megismert adatvédelmi kockázatokat, és ajánlásokat tesz azok kiküszöbölésére. Az adatkezelőnek ezt követően lehetősége van a jelentésben megállapított ténybeli tévedések korrigálására, illetve a jelentésben leírt kockázatokkal szemben ellenvéleményének kifejtésére. Az adatkezelő válaszát a Hatóság elemzi, és ennek tükrében fogalmazza meg végső megállapításait. Ugyanakkor a végső audit jelentés tartalmát minden esetben a Hatóság határozza meg.

A végleges értékelés egy részletes jelentésből és egy vezetői összefoglalóból áll. Az audit jelentés magába foglalja az audit eljárás ismertetését,

a megismert adatkezelési folyamatokat, az adatkezelő összes adatkezelésének értékelését az adatvédelmi alapelvek tükrében, az egyes adatkezelési eljárások erősségeit és kockázatait, ajánlásokat, amelyekkel az adatvédelmi előírásoknak történő pontosabb megfelelés elérhető. A végső jelentés egyértelmű ajánlásokat tartalmaz az adatkezelő számára, amelyekkel elősegítheti az adatvédelmi szabályoknak való teljesebb megfelelést.

A végső audit értékelés törekszik az adatkezelő adatkezeléseinek minél szélesebb körű vizsgálatára, ugyanakkor semmilyen vizsgálat sem lehet teljes körű. A végső jelentés megállapításait az adott időpontban és az adott környezetben kell értelmezni. Egy pozitív kicsengésű értékelés az adatkezelőnek az adatvédelem iránti elkötelezettségét igazolja, valamint azt jelenti, hogy az adott időpontban az adatkezelő audit keretében vizsgált szabályzatai megfelelnek az adatvédelmi előírásoknak.

A jelentés nyilvánosságáról minden esetben az adatkezelő dönt. Ha az adatkezelő hozzájárulását adja, akkor a Hatóság a honlapján az adatvédelmi auditról szóló értékelés vezetői összefoglalóját nyilvánosságra hozza. Ha az adatkezelő az értékelés nyilvánosságra hozatalához nem járul hozzá, akkor a Hatóság a honlapján csupán azt a tényt teszi közzé, hogy az adatkezelést adatvédelmi audit keretében vizsgálta. A Hatóság munkatársait az audit eljárásban érintett dokumentumok tekintetében teljes titoktartási kötelezettség terheli.

A Hatóság az auditot nem bírságolási, hanem az adatkezelések megfeleléségét elősegítő eszköznek tekinti. Ha az adatvédelmi audit során jogellenes adatkezelésre derül fény, a Hatóság a végleges értékelés kibocsátása előtt megfelelő határidő tűzésével felszólítja az adatkezelőt a jogellenesség orvoslására. Ha az adatkezelő a Hatóság felszólításának nem tesz eleget, akkor a Hatóság fenntartja a jogot arra, hogy az audit keretein kívüli eszközzel kényszerítse ki a jogellenesség megszüntetését.

Az egész audit folyamatnak, a felkészüléstől az audit értékelés kibocsátásáig, az a célja, hogy az adott adatkezelő tudatosabban viszonyuljon az adatvédelemhez. Ebből adódóan az audit a Hatóság figyelemfelkeltő, tudatosságot erősítő, mediáló eszközei közé tartozik, és nem bírságolási

jogkörének kiterjesztésére szolgál. Ugyanakkor, ha a Hatóság az adatvédelmi audit keretében bűncselekményt észlel, vagy olyan információk jutnak a tudomására, amelyek az adatvédelmi hatósági eljárás megindításának kötelező esetkörébe tartoznak, akkor az adatkezelő értesítése mellett a szükséges intézkedéseket megteszi. A Hatóságnak az adatvédelmi auditban résztvevő munkatársai a Hatóság által, az adatkezelővel szemben indított adatvédelmi hatósági eljárásában nem vehetnek részt.

Az adatvédelmi audit lefolytatásáért fizetendő ellenérték mértékét – az elvégzendő tevékenység mértékével arányosan – a Hatóság állapítja meg, az azonban nem haladhatja meg az ötmillió forintot.

VII. Információszabadság

A többségi, illetve kizárólagos állami, illetve önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok, mint közfeladatot ellátó szervek

Az információszabadság területén a 2012-es év egyik legkiemelkedőbb ügycsoportja azon információszabadságot érintő ügyek voltak, amelyek a kizárólagos, de legalább többségi állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságokhoz érkező adatigénylések megtagadását, nem teljesítését érintették.

A nyilvánosság megteremtésének egyik sarokköve volt mindig is a közfeladatot ellátó szervek körének meghatározása. Azon szervek, személyek megítélése egyértelmű, amelyeket jogszabály hoz létre és jogszabály határozza meg feladat- és hatáskörüket. Vannak azonban olyan szervek, intézmények, amelyek megítélése már korántsem ilyen egyértelmű; ide tartoznak tipikusan a közvetlenül vagy közvetetten közpénzekből létrehozott gazdasági társaságok.

Az Infotv. 26. § (1) bekezdésében foglalt „*egyéb közfeladatot ellátó szerv*” fogalmának jelentése már a korábbi adatvédelmi biztosi gyakorlat során is komoly jogértelmezési kihívást jelentett. Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: régi Áht.) 2010. január 1-jén hatályba lépett 100/K. § (6) bekezdése értelmében az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv vagy a közalapítvány többségi befolyása alatt álló gazdasági társaság a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény szerinti közfeladatot ellátó szervnek, a nevében eljáró személy pedig közfeladatot ellátó személynek minősült. Ezen jogszabályhelyet azonban 2010. augusztus 14-én hatályon kívül helyezték.

Az állami tulajdonban lévő cégek esetében az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény (a továbbiakban: Ávtv.) 5. § (1) és (2) bekezdései egyértelmű helyzetet teremtettek, hiszen a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény szerinti közfeladatot ellátó szervnek vagy személynek minősítették a legalább többségi állami tulajdonban lévő cégeket. Azon önkormányzati vagyon körébe tartozó cégek, amelyeket jogszabály nem jelölt ki valamely közfeladat ellátására, kívül estek a nyilvánosság körén.

Magyarország Alaptörvényének 38. cikke értelmében az állam és a helyi önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyon. Nemzeti vagyon alatt értendők többek között az állam és a helyi önkormányzatok tulajdonában lévő dolgok, pénzügyi eszközök, vagyoni értékkel rendelkező jogok, társasági részesedések. Az állam és a helyi önkormányzatok tulajdonában álló gazdálkodó szervezetek törvényben meghatározott módon, önállóan és felelősen gazdálkodnak a törvényesség, a célszerűség és az eredményesség követelményei szerint.

Az Alaptörvény ezen cikke a közpénzekkel való gazdálkodás átláthatóságának követelményét, a 39. cikk (2) bekezdése a közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatok közérdekű adattá minősítését alkotmányos rangra emelte.

Az Alaptörvény, amely minden, a közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatot közérdekű adattá minősített, kijelölte azt az utat, ahol a nyilvánosság, az átláthatóság válik főszabállyá. Az alaptörvényi rendelkezéseket, a közpénzek felhasználásának átláthatóságát a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény (a továbbiakban: Nvtv.) rendelkezései segítik.

A jelenlegi jogszabályi környezet nem csak arra helyezi a hangsúlyt, hogy valamely szerv, személy jogszabályban meghatározott tényleges közfeladatot lát-e el, hanem a nemzeti vagyonnal való rendelkezés és gazdálkodás tényére.

Ezen rendelkezések és következtetések figyelembe vételével tehát irrelevánssá vált az állami, illetve önkormányzati tulajdonban álló gazdasági társaságok azon „védekezése” a közérdekű adatigénylés teljesítésének

kötelezettségével szemben, amely szerint ők nem közfeladatot ellátó szervnek minősülnek, mert nincs jogszabályban meghatározott feladatkörük. (NAIH-4203/2012/V)

A nemzeti vagyonról szóló törvény és az Alaptörvény új rendelkezései jelentettek fordulatot többek között a régóta húzódó Balatoni Hajózási Zrt. ügyében is.

„2011 áprilisában annak okán, hogy a Balatoni Hajózási Zrt. nem minősült közfeladatot ellátó szervnek, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény alapján nem volt kötelezhető az ingatlannal kapcsolatos adatok kiadására. Ahogyan azt a NAIH-2607-2-2012-V számú állásfoglalásban már kifejtettem, 2012. január 1-től indifferens, hogy a köztulajdonban álló gazdasági társaság közfeladatot lát-e el. A bejelentő kérdésére a válasz tehát: a 2012. január 1-jével hatályba lépett nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény alapján köteles az igényelt adatokat a Zrt. kiadni, 2011 áprilisában ugyanis nem volt hatályban olyan jogszabály, amely kimondta volna, hogy a nem közfeladatot ellátó, de önkormányzati tulajdonban álló gazdasági társaságok adatai közérdekből nyilvános adatnak minősülnek.” (NAIH-2607/2012/V)

Egy önkormányzati képviselő fordult a Hatósághoz tájékoztatásért, hogy jogszerűen tagadhatja-e meg az Erzsébetvárosi Média Nonprofit Kft. a közérdekű adatigénylését, amelyben a Kft. által 2011. január 1-je után kötött megbízási és vállalkozási szerződések másolatát kérte ki. Hatóság a konzultációs beadványra adott válaszában megállapította, hogy tekintettel arra, hogy az Erzsébetvárosi Média Nonprofit Kft. 100%-ban az erzsébetvárosi önkormányzat tulajdonában áll, így a vagyonára vonatkozó minden adat, így a megbízási és vállalkozási szerződések is közérdekű adatnak minősülnek.

Számos beadvány érkezett a debreceni önkormányzat, illetve az önkormányzat közvetlen, illetve közvetett tulajdonában lévő cégek adatainak megismerhetőségével összefüggésben.

Az A.K.S.D. Kft., az A.S.A. Kröpfel-Spreitzer és a Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala tulajdonában lévő cég esetében a

közfeladatot ellátó szerv jelleget az alapozta meg, hogy Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata önkormányzati rendeletben jelölte ki a hulladékkezelési közszolgáltatásra, valamint a köztemetők üzemeltetésére. A Kft. a Hatóság megkeresését követően kiadta az adatigénylésben kért adatokat. (NAIH-4392/2012/V)

A debreceni *Euro-Régió Ház Közhasznú Nonprofit Kft.*-től a bejelentő a Hajdú-Bihar-Bihar Interregionális Digitális Hírügynökséget létrehozó projekt végleges pénzügyi elszámolását, a Hírügynökség szervezeti felépítését, valamint a Hírügynökség által kötött valamennyi szerződés másolatát kérte megküldeni. A Kft. arra hivatkozva tagadta meg az adatigénylést, hogy nem közfeladatot ellátó szerv, illetve a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról szóló 2007. évi CLXXXI. törvény hatálya alá sem tartozik a projekt.

A Hatóság azonban megállapította, hogy az Euró-Régió Ház mint többségi önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaság a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismerése szempontjából közfeladatot ellátó szervnek minősül, ezért a vagyonára vonatkozó minden adat közérdekű adatnak minősül, így köteles az adatigénylést teljesíteni. (NAIH-4681/2012/V)

A *debreceni 2-es villamos* ügyében egy időben érkezett a jegyzőtől konzultációs beadvány, illetve az adatigénylőtől bejelentés, amelynek középpontjában a projekttel összefüggésben keletkezett döntnöki határozat, illetve az önkormányzat által megkötött szerződések nyilvánossága állt. A „*Debrecen városi villamoshálózat fejlesztése (2-es vonal) tárgyú nagyprojekt – Debrecen városi villamosvasút 2-es vonalának kiépítése*” tárgyában kiírt közbeszerzési eljáráson az ATK-Debrecen Konzorcium (Arcadom Építőipari Zrt., Tóth T. D. Kft., Keviep Építőipari és Kereskedelmi Zrt.) nyert. A beruházási folyamat során Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata és a DKV Debrecen Közlekedési Zrt. mint megrendelők és a kivitelezők közötti vita rendezésére a Magyar Tanácsadó Mérnökök és Építészek Szövetsége által kiadott FIDIC (Fédération des Ingénieurs Conseils) Sárga Könyve alapján – amelyet a vállalkozási szerződésben alkalmazni rendeltek – döntnököt bíztak meg a vita rendezésére. A döntnök közbenső döntésével szemben az Önkormányzat elégedetlenségét

fejezte ki, ezért megnyílt a választott bírósághoz fordulás lehetősége. A Hatóság megállapította, hogy mind a közfeladatot ellátó szerv – így akár az önkormányzat, akár a DKV Debreceni Közlekedési Zrt. – illetve azok a gazdálkodó szervezetek, amelyek az állammal, az önkormányzatokkal bármiféle üzleti kapcsolatba kerülnek, kötelesek gazdasági tevékenységük adatainak nyilvánosságra kerülését eltérni, mégpedig olyan mértékig, hogy a közvagyonnal való gazdálkodás, a közpénzek felhasználása ellenőrizhető legyen. (NAIH-5732/2012/V)

A Hatóság vizsgálatot indított a *Cívisbusz Kft. és az INTER TAN-KER Tanácsadó és Kereskedelmi Zrt.* között megkötött szerződések és módosításaik másolatának kiadására irányuló közérdekű adatigénylésének megtagadása ügyében is. A Cívisbusz Kft. azon indokkal tagadta meg a közérdekű adatigénylés teljesítését, hogy sem a Cívisbusz Kft., sem az INTER TAN-KER Zrt. nem minősül közfeladatot ellátó szervnek az Infotv., illetve az Nvtv. értelmében, ezért nem köteles a közérdekű adatigénylést teljesíteni. A vizsgálat eredményeként a Hatóság megállapította, hogy a Cívisbusz Kft., – amely Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának többségi közvetett tulajdonában áll (Nvtv. 3. § 8. pont), és amellyel az önkormányzat közszolgáltatási szerződést kötött a helyi autóbuszszállítással, menetrendszerinti személyszállítási közszolgáltatás ellátására – az Infotv. szerinti közfeladatot ellátó szervnek minősül, és a vagyonára vonatkozó minden adat közérdekű adatnak minősül, ezért a Hatóság felszólította a céget az adatigénylés teljesítésére. (NAIH-6297/2012/V)

Üzleti titok és nyilvánosság – A negyedik mobilszolgáltató ügye

A nyilvánosság szempontjából kedvezően alakuló jogszabályi háttér azonban régi-új jogértelmezési kérdéseket is felvet. Nevezetesen a közpénzekkel gazdálkodó, de egyben piaci szereplő cégek üzleti érdekeinek sérelmét. Már az adatvédelmi biztos gyakorlatában is meghatározó volt az információszabadság azon sarkalatos kérdése, amely az üzleti

titok és a közsféra, a közpénzekkel való gazdálkodás átláthatóságának konfliktusát elemezte. A Hatóság a nyilvánosságot mint főszabályt, valamint a nyilvánosságot korlátozó rendelkezések szűk értelmezését szem előtt tartva igyekszik megtalálni azon jogértelmezést, amely megteremti az egyensúlyt a nyilvánosság, a demokratikus kontroll és az üzleti érdek között.

Az Ávtv. hivatkozott szabálya általánosságban terjeszti ki az Infotv. információszabadságra vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását az állami vagyonnal gazdálkodó szervekre és személyekre, amely a közpénzek, az állami vagyon működtetésének átláthatóságát biztosítja, azonban az állami vagyon körébe tartozó gazdálkodó szervezetek jogállásának, szerepének, működésének sajátosságait nem feltétlenül veszi figyelembe.

Az Nvtv. 2. számú mellékletében felsorolt vállalatok egy része, bár társasági formában működik, kétségtelenül közfeladatot lát el, és nem szereplője a piacnak sem (például az Államadósság Kezelő Központ Zrt.). Van olyan cég, amely valójában nem lát el jogszabályban meghatározott közfeladatot, és nem részese a piacnak sem (például a Szerencsejáték Zrt.). Végül van számos olyan cég, amely jogszabályban tételesen meghatározott közfeladatot is ellát és a piacnak is részese (például a Magyar Posta Zrt.).

Egy, a piaci verseny keretei között működő gazdasági társaság számára azonban az üzleti titoknak minősülő tények, információk, megoldások vagy adatok, amelyekre vállalati, gazdasági terveit, stratégiáját építi, nagy jelentőséggel bírnak, hiszen ezen információkra alapozva hozza meg döntéseit, amelyek biztosítják a piacon elfoglalt helyét, így az ilyen információk nyilvánosságra kerülése a piacról való kiszorulását eredményezheti.²

Egy újságírótól bejelentés érkezett a Hatósághoz, amely szerint közérdekű adatigényléssel fordult a Magyar Posta Zrt.-hez és az MVM Magyar Villamos Művek Zrt.-hez, hogy megismerhesse a Magyar Posta Zrt.,

2 165/2011. (XII. 20.) AB határozat

az MVM Zrt. és az MFB Invest Zrt. által megkötött, a negyedik mobilszolgáltatóra vonatkozó Szindikátusi Szerződést, valamint a Megvalósíthatósági Tanulmányt.

Az MVM Zrt. azért tagadta meg az adatigénylést, mert a szindikátusi szerződés és a megvalósíthatósági tanulmány egészében és önmagában megtestesíti mindazt a gazdasági, szervezési és műszaki ismeretet, tapasztalatot, amelyre az új mobilszolgáltató, az MPVI Zrt. üzleti terve épül, valamint az automatikus nyilvánosság-korlátozásnak minősülő döntés-előkészítő jellegre hivatkoztak. Az MVM álláspontja alapján tehát ezen adatok megismerése ellehetetlenítené a gazdasági társaság működését. A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (a továbbiakban: NMHH) által a 900 MHz-es frekvenciasávon nyújtható rádiótávközlési szolgáltatáshoz kapcsolódó frekvenciahasználati jogosultság tárgyában kiírt árverés célja – amelynek elnyerése érdekében a Magyar Posta Zrt., az MFB Invest Zrt. és az MVM Magyar Villamos Művek Zrt. konzorciumot hozott létre – a fogyasztói jólét hosszú távú növelése, és ezen cél elérésének érdekében a verseny fokozása a mobilszolgáltatások piacán. Az új piaci szereplő, az MPVI Mobil Zrt., amely az állami vagyonnal gazdálkodó gazdasági társaságok által megkötött részvényesi megállapodás (szindikátusi szerződés) nyomán jött létre, az Ávtv. alapján a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismerése szempontjából közfeladatot ellátó szervnek minősül.

A szindikátusi szerződés arra irányult, hogy az árverésen induló konzorcium tagjai az árverés nyerteseként milyen konstrukcióban hozzák létre az irányított társaságot. A döntés mind a társaság alapításáról, mind az árverés eredményéről megszületett, így az állami vagyonnal gazdálkodó gazdasági társaságok vagyonának változását megalapozó szerződés az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdése, az Ávtv. 5. § (1)-(2) bekezdései, valamint az Nvtv. 10. § (1) bekezdése értelmében – a minősített adatokat kivéve – bárki számára megismerhetők. A Hatóság tehát nem fogadta el a döntés-előkészítésre való hivatkozást, mivel a részvényesi megállapodás maga a döntés, amely viszont a fentiekben ismertetett, a nemzeti vagyonnal való gazdálkodás átláthatóságát szolgáló jogszabályi rendelkezések alapján nem zárható el a nyilvánosság elől arra hivatkozva, hogy az az MPVI Zrt. működését ellehetetlenítené el, és hogy a döntés

meghozatalát követően annak nyilvánosságra hozatala a szerv befolyástól mentes működését veszélyeztetné.

A Megvalósíthatósági Tanulmánnyal összefüggésben a Hatóság annak részleges nyilvánosságát elfogadta, tekintettel az NMHH által kiírt, a 900 MHz-es frekvenciasávon nyújtható rádiótávközlési szolgáltatáshoz kapcsolódó frekvenciahasználati jogosultság tárgyában indított árverési eljárás céljának megvalósíthatóságára és arra, hogy az állami mobilcég a vizsgálat idején még meg sem kezdte működését. A cég piaci érvényesülési esélyeit lehetetlenítené el, üzleti érdekeit aránytalanul sértené, ha a megvalósíthatósági tanulmány azon része is nyilvánossá válna, amely az üzleti stratégiát, a tervezett piaci lépéseket taglalja. Jelen ügyben az MPVI Zrt. üzleti érdekének a Ptk. 81. § (3) bekezdésének második mondata alapján való védelme egybeesik az állami vagyonnal való hatékony gazdálkodás követelményével is. (NAIH-4203/2012/V)

Ezt követően a Hatóság ajánlás formájában jogértelmezési iránymutatást adott a jogalkalmazók számára, hogy az információszabadság ne lehetetlenítse el a közvagyonnal gazdálkodó, egyben piaci szereplő cégeket.

A közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való alapjog értelmezésének tehát egyensúlyt kell tartania az alapjog társadalmi rendeltetése, lényegi tartalma és a nemzetgazdasági érdek között. Tekintettel arra, hogy a Ptk. 81. § (3) bekezdésének „így különösen” fordulata jelzi azon jogalkotói szándékot, hogy leginkább a felsorolt indokokra hivatkozva lehet megtagadni az adatigénylés teljesítését, valamint az AB értelmezését is alapul véve a nyilvánosságot korlátozó jogszabályi rendelkezéseket megszorítóan kell értelmezni, mindig az adott eset körülményeinek mérlegelésével dönthető el, hogy a nemzeti vagyonnal gazdálkodó, vagy azzal rendelkező, piaci szereplő gazdasági társaságok üzleti titokká minősített adatainak megismerhetősége korlátozható-e. (NAIH-5706/2012/B) A nemzeti vagyonnal gazdálkodó vagy azzal rendelkező, piaci szereplő gazdasági társaságok üzleti adatainak nyilvánosságáról szóló ajánlás elérhető: <http://naih.hu/ajanlasok.html> címen.

A Hatóság számos alkalommal, így többek között a jogszabály véleményezés során már 2012. március 30-án kelt levelében felhívta a KIM

figyelmét arra, hogy a nyilvánosságot szolgáló koherens szabályozás érdekében elengedhetetlen, hogy az üzleti titok alóli kivételeket vagy továbbra is a Ptk. rendelkezései között, vagy az Infotv.-be illesztve szükséges szabályozni. A jogalkotó részéről eddig tett nyilatkozatok szerint a kivételi szabályok az Infotv.-be kerülnek. A Hatóság az információs szabadság érvényesülése érdekében mindenképpen figyelemmel kíséri a szabályozás alakulását, és amennyiben szükséges, az Infotv. 57. §-a alapján ajánlást tesz törvénymódosításra.

A döntés megalapozásául szolgáló adatok, mint a nyilvánosság automatikus korlátai

A közfeladatot ellátó szervek nagy hajlandósággal terjesztik ki az Infotv. 27. § (5)-(6) bekezdéseit minden olyan adatra, amelyeket a közfeladatot ellátó szerv felhasznál a döntéshez. Számos vizsgálat során tapasztalta a Hatóság, hogy az Infotv. 27. § (5)-(6) bekezdéseire való hivatkozás esetén a közfeladatot ellátó szervek részletes indokolás nélkül, a teljes dokumentum megismerhetőségét tagadják meg.

A Századvég ügy

A Hatósághoz érkezett levelében az NFM arról kért tájékoztatást, hogy megismerhetőek-e az állampolgárok által a Századvég Politikai Iskola Alapítvány, a Strategopolis Stratégiai Elemző és Kommunikációs Tanácsadó Kft., valamint a Századvég Gazdaságkutató Zrt. által vállalkozási szerződések keretében készített tanulmányok, elemzések és szakvélemények, amelyek véleményük szerint kormányzati döntéseket készítenek elő, és a normaalkotás alapjául szolgálnak azáltal, hogy a jogszabály-előkészítéssel kapcsolatosan a szabályozási keretrendszer koncepcionális kialakítását és kidolgozását szolgálják. A konzultációs beadványra adott válaszában a Hatóság megállapította, hogy a megismerni kívánt tanulmányok, elemzések és szakvélemények közpénzből, közfeladatot ellátó szervek részére készültek, közérdekű, illetve köz-

érdekből nyilvános adatoknak minősülnek, az azokban esetleg rögzített nem nyilvános személyes adatoktól eltekintve.

A Hatóság – többek között a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételtől szóló 2010. évi CXXXI. törvény, valamint az előzetes és utólagos hatásvizsgálatról szóló 24/2011. (VIII. 9.) KIM rendelet alapján – megállapította, hogy jelen esetben nem feltétlenül klasszikus értelemben vett munkaanyagokról van szó (tervezetekről, vázlatokról, levélváltásokról), hanem azokról a – nem köztisztviselők által készített – teljes tanulmányokról, amelyeket egészében mástól átvesznek, használnak saját döntéseik meghozatalához. Ilyen értelemben a tanulmányokról folyó köztisztviselői vita dokumentumai lehetnek döntés-előkészítő adatokat tartalmazó dokumentumok.

A Hatóság továbbá nyomatékosan felhívta az NFM figyelmét arra is, hogy a döntés-előkészítő adatok nyilvánosságának korlátozása nem irányulhat a döntés-előkészítés átláthatatlanná tételére, hanem az a célja, hogy a közfeladatot ellátó szerv belső döntés-előkészítő tevékenységét illetéktelen befolyástól mentesen láthassa el. A dokumentum egésze nem minősíthető döntés-előkészítő iratnak, csak az abban szereplő egyes adatok. A dokumentumokban szerepelhetnek olyan adatok is, amelyek esetében az átmeneti nyilvánosságkorlátozás sem elfogadható. A tartalomjegyzék titokban tartásához például nem fűződhet a Minisztériumnak jogszerű érdeke. A különböző dokumentumokból megismerhető adatok különféle lehetnek azok tárgya szerint is például a honvédelem, a nemzetbiztonság, és a külpolitika területén fokozottabban indokolható a nyilvánosság kizárása, mint például az ifjúságpolitika területén. A Minisztérium akkor jár el jogszerűen, ha részletes indoklást, felvilágosítást ad az állampolgárok részére, hogy a dokumentum mely részét és milyen okból kívánja elzárni a megismerés elől. A dokumentumok eseti mérlegelés nélküli teljes döntés-előkészítő irattá minősítése nem megengedett, azok egésze jogszerűen nem „titkosítható”. (NAIH-4442/2012/V)

Az ügyben bírósági eljárás indult, amelynek eredményeként első fokon a bíróság a dokumentumok kiadására kötelezte az NFM-et.

Közérdekből nyilvános adatok

A nyilvánosságot érintő ügyek vonatkozásában mindig is kényes kérdés volt a közérdekből nyilvános személyes adatok köre. A magánszféra és a nyilvánosság érzékeny határvonalát az új Infotv. jobban konkretizálja, hiszen a 26. § (2) bekezdésében példálózóan felsorolja azon adatokat, amelyek mindenképp a közfeladatot ellátó személy közérdekből nyilvános adatának minősülnek.

Az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdése értelmében mindenkinek joga van a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. A közérdekből nyilvános személyes adatok tekintetében fontos kiemelni, hogy megismerésükre ugyan a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, de ezen adatok személyes adat jellege a nyilvánosság ellenére megmarad, így az adatvédelem legfontosabb garanciáját, a célhoz kötött adatkezelés elvének követelményét változatlanul be kell tartani.

Az adatkezelés célja jelen esetben is a közhatalom gyakorlásának, a közügyek intézésének és ezzel összefüggésben a közpénzek felhasználásának átláthatósága és nyilvánosság általi kontrollja. E célok tehát korlátot szabnak az Infotv. 26. § (2) bekezdés alapján kezelt személyes adatok esetében is, azok nem használhatók fel visszaélészerűen, például valamely konkrét személy elleni – közfeladatával össze nem függő – személyes támadásra, vagy személyes konfliktusok kezelésére. Így az olyan közlések, amelyeknek célja a másik lejáratása, nyilvánvalóan ellentétesek a magánszféra védelmére irányuló jogalkotói szándékkal. Az ilyen eljárás egyfajta „*információs önbíráskodásként*” értékelendő, és mint ilyen, jogellenes.

A közérdekből nyilvános adatok széles körének megismerhetősége nem eredményezheti továbbá a közfeladat ellátásához nem kapcsolódó magánszféra kiszolgáltatottságát. A hozzánk érkező bejelentések, beadványok alapján észleltük, hogy az egyes intézmények közötti adatkérések, adatszolgáltatások már felbillentették ezt az egyensúlyt, és bizonyos

szervek közérdekű adatigénylések mögé bújva igyekeznek a személyes adatokat megszerezni.

A közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) 179. §-a közérdekből nyilvános adatnak minősíti a kormánytisztviselő nevét, állampolgárságát, a kormánytisztviselőt alkalmazó államigazgatási szerv nevét, ezen szervnél a kormányzati szolgálati jogviszony kezdetét, jelenlegi besorolását, besorolásának időpontját, a kormánytisztviselő munkakörének megnevezését és a betöltés időtartamát, a vezetői kinevezésének és megszűnésének időpontját, a címadományozás adatait, valamint a kormánytisztviselő illetményét.

Ezen adatkörön túl azonban más, a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adatok is – így a köztisztviselő végzettsége, részletes munkaköre – közérdekből nyilvánosnak minősülhetnek az Infotv. 26. § (2) bekezdése alapján.

Az átláthatóság és ellenőrizhetőség – mint közérdek – kiemelt fontosságú. Ugyanakkor az információszabadságnak és az információs önrendelkezési jognak egymásra tekintettel kell érvényesülnie, így a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adatok (Infotv. 26. § (2) bekezdés) körének meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy azok nyilvánossága nem sérti-e aránytalanul a magánszférához való jogot. A vezetőknek kifizetett rendszeres, eseti, pénzbeni és természetbeni juttatások, így a szabadságmegváltás, jutalom, helyettesítési díj, kereset-kiegészítés, céljuttatás összege a közfeladat ellátásával összefüggésben keletkezett személyes adatnak minősülnek, azokat bárki megismerheti, így a közfeladatot ellátó szerv köteles az adatigénylés ezen részét, a kért bontásban teljesíteni.

Az olyan juttatások összege azonban, amelyeket a közfeladatot ellátó szerv a Kttv. 152. § (1) bekezdése alapján, a magánszférához köthető eseményekre, élethelyzetekre tekintettel folyósít a kormánytisztviselőnek, név szerinti bontásban csak az érintettek hozzájárulásával hozható nyilvánosságra, ezért hozzájárulás hiányában kizárólag összesített formában – mint a közfeladatot ellátó szerv gazdálkodásával összefüggő közérdekű adat – adható ki. (NAIH-6351/2012/V)

A miniszterelnöki delegáció ügye

Egy országgyűlési képviselő a Hatóság állásfoglalását kérte arról, hogy jogszerűen járt-e el a Miniszterelnökség, amikor Orbán Viktor miniszterelnök tavalyi, Szaúd-Arábiában tett látogatására őt elkísérő delegáció tagjai közül csak azon személyek nevét adta ki, akik közfeladatot ellátó személynek minősülnek, illetve akik hozzájárulásukat adták nevük megismerhetőségéhez.

Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint a véleménynyilvánítás szabadságából, mint anyajogból eredeztetett kommunikációs jogok teszik lehetővé az egyén megalapozott részvételt a politikai közéletben, a társadalmi folyamatokban. Az információs önrendelkezési jog és a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való alapjog azonos szintű jelentősége miatt a két jog esetleges kollíziója esetén, annak feloldása érdekében az egyes ütközéseket esetről esetre kell elbírálni, úgy, hogy a személyes adatok védelmére hivatkozva ne lehessen az információs szabadságot aránytalanul korlátozni.

A Hatóság álláspontja szerint bárki által megismerhetőek azon üzletek neve, akik a delegációval tartottak, mivel nem magánszemélyként vettek részt a delegációban, hanem egy cég, szervezet képviseletében folytattak üzleti tárgyalásokat egy állami delegáció kíséretében, a személyes adatok védelmén keresztül magánélet sérthetlenségéhez való alapvető jog korlátozása a közhatalom gyakorlásának átláthatósága, annak demokratikus működésének ellenőrizhetősége érdekében szükséges és arányos.

Nyilvános továbbá azon cégek lajstroma is, amelyek a kormányzati delegáció által folytatott tárgyalásokban részt vettek, hiszen ezzel biztosítható az állam gazdaságpolitikájának ellenőrizhetősége. A cégnevek kiadásának nem lehet korlátja az üzleti titokra hivatkozás, mivel a Polgári Törvénykönyv 81. §-ában foglalt kivételek azt a célt szolgálják, hogy a nyilvánosság főszabályként érvényesüljön az állam működésével összefüggésben. Azzal, hogy a kormányzat bizonyos cégeket, magánszemélyeket bevont a kormányzati tárgyalásokba, a magyar gazdaság fellendítése érdekében tett lépéseket, jelenlétük biztosításával támogatta ezen

piaci szereplőket. A kormányzat tehát a gazdaság, a közjó elősegítése érdekében tette lehetővé a kormányzati delegációban való részvételt az üzletemberek számára, a közérdek és a magánérdek összefonódott. (NAIH-4017/2012/V)

Az információs önrendelkezési jog és az információszabadság határterületével, egyensúlyával összefüggésben is időről-időre állást kell foglalnia a Hatóságnak.

„A (...) Kft. 100%-os magántulajdonban van, és 2010-ben a (...) Megyei Önkormányzattal megkötött kizárólagosságot biztosító közszolgáltatási szerződés alapján látja el a kéményseprő-ipari közszolgáltatást a megyei önkormányzat területén. Tevékenységéhez a Kft. nem kap az önkormányzattól közpénzt, a közszolgáltatást igénybe vevők közvetlenül a Kft.-nek fizetik meg a szolgáltatás ellenértékét. Az Infotv. 26. § (3) bekezdése nem azt a gazdasági társaságot minősíti közfeladatot ellátó szervvé, amely az önkormányzattal kötött szerződés alapján kötelezően igénybe veendő közszolgáltatást nyújt, hanem azokat az adatokat minősíti közérdekből nyilvános adatokká, amelyek ezen kötelezően igénybe veendő és más módon ki nem elégíthető szolgáltatást nyújtó cégek e tevékenységével kapcsolatosak. Ilyen adatok tekintetében tehát az egyedi adatigényléseket a cégnek teljesítenie kell.

Mivel az Infotv. 26. § (3) bekezdése a személyes adatokat kiveszi a közérdekből nyilvános adatok köréből, a munkavállalói juttatások – név szerinti bontásban – kívül esnek ezen a körön. A foglalkoztatottakra vonatkozóan csak összesített adatokat lehet kiadni az adatigénylés teljesítéseként.” (NAIH-6383/2012/V)

A közérdekű adat megismerésére irányuló igények teljesítése

A Hatóság számos vizsgálata során megállapította, hogy az adatigénylések határidőn túli teljesítése az adatigénylések teljesítésére vonatkozó szabályzat hiányosságára volt visszavezethető. A szabályzatok a leg-

több esetben egy az egyben az Infotv. szövegét idézték be, a szervezeten belüli ügymenetet nem rendezték, így több esetben „gazdátlanná” vált az adatigénylés, illetve az ahhoz szükséges adatok összegyűjtése. A Hatóság minden esetben a szabályzatok módosítására szólította fel a közfeladatot ellátó szerveket.

A közérdekű adatigénylések teljesítésének részletszabályait pontosította, kiegészítette a jogalkotó az új törvényben, és ezzel lehetőséget biztosított a kis anyagi és személyi kapacitással működő közfeladatot ellátó szervek számára, hogy a nagy terjedelmű adatigényléseknél több idő álljon rendelkezésükre.

Ahogy az már korábban, az adatvédelmi biztosi korszakban is előfordult, a közfeladatot ellátó szervek állásfoglalásért fordulnak a Hatósághoz, mert úgy látják, hogy ellehetetleníti a munkájukat, működésüket a tömeges adatigénylés. Ezen esetekben igyekszünk a közfeladatot ellátó szerv figyelmét felhívni arra, hogy az Infotv. alapján kizárólag a kezelésében lévő adatokat köteles kiadni, azaz új adat előállítására nem köteles. (NAIH-4205/2012/V) A közérdekű adat fogalma tehát a közfeladatot ellátó szerv kezelésében fellelhető adat vonatkozásában értelmezhető csak. Az olyan kérdésekre, amelyek célokra, okokra, véleményekre irányulnak, illetve a „*miértekre*” keresik a választ, és nem tényszerű adatok megismerésére irányulnak, az információk nem feltétlenül lelhetők fel az önkormányzat birtokában lévő dokumentumokban, így azokra – egyedi közérdekű adatigénylés keretében – nem minden esetben adható válasz.

Tekintettel arra, hogy a közadatok újrahasonosításáról szóló 2012. évi LXIII. törvény lényegi tartalma 2013. január 1-jén lépett hatályba, valamint arra, hogy az adatok körét meghatározó rendeleteket nem alkották meg, a Hatóság csupán a jogalkalmazók figyelmét hívta fel az új adat előállításával járó adatigénylések jogszabályi lehetőségeire. *„Ahol az Infotv. hatálya véget ér, ott kezdődik a polgári jog területe. Megbízási szerződés keretében, közösen megállapított díj ellenében nincsen akadály az újonnan előállított vagy feldolgozott adatok szolgáltatásának. Amennyiben a kért adatok előállítása szükséges, úgy – a közfeladatot ellátó szervnél rendelkezésre álló emberi ügyintézési kapacitásra, vala-*

mint az előállításához szükséges szoftver összetettségére is figyelemmel – lehetőség szerint meg kell állapodni az adatkérővel a kért közérdekű adatok előállításáról.” (NAIH-4927/2012/V)

A közzféra információinak további felhasználásáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2003. november 17-én elfogadott 2003/98/EK irányelve (a továbbiakban: PSI irányelv) iránymutatást ad a közfeladatot ellátó szervek adatszolgáltatására vonatkozóan. E szerint a közérdekű adat definíciójából az következik, hogy a közfeladatot ellátó szerv nem köteles – kizárólag az adatigény teljesítése érdekében – új, minőségileg más adatot előállítani. Ha egy adat, információ nincs az adatkezelő kezelésében, illetve a kért adatot nem állították elő, akkor az adatkezelő az adatkérés teljesítésére nem kötelezhető. Ha az adatigénylésben megjelölt szempontok szerinti adatgyűjtés nagyobb munkaráfordítást, költséget igényel, mely egyszerű matematikai vagy informatikai műveleteken túlmutat, akkor annak elvégzésére a közfeladatot ellátó szervnek nincs jogszabályi kötelezettsége (de természetesen külön díjazás ellenében, nem közérdekű adatigénylés teljesítéseként, hanem szolgáltatásként elvégezheti). Azonban azokban az esetekben, amikor ez nem jelent aránytalan erőfeszítést, elvárható a közfeladatot ellátó szervtől, hogy a kért adatgyűjtést, adatfeldolgozást végezze el. Az adatkezelőnek tehát törekednie kell arra, hogy a rendelkezésre álló adatokat közérthető módon, felhasználásra alkalmas formában közölje a kérelmezővel. (NAIH-4205/2012/V)

A közfeladatot ellátó szervek több esetben is hatalmas összegeket, egy esetben több százezres költségtérítést állapítottak meg szkennelési költségként. Az indok az volt, hogy az adatigénylő elektronikus másolatban kérte az adatokat tartalmazó dokumentumokat, és a szerv nem rendelkezett hozzá technikai infrastruktúrával, ezért külső céget kellett megbízni. Az Infotv. 30. § (2) bekezdése a teljesítési móddal kapcsolatban rögzíti, hogy az igénylő által kért módon kell teljesíteni az adatigénylést, kivéve, ha az a közfeladatot ellátó szerv számára aránytalan nehézséget jelent, így például, ha nem rendelkezik infrastruktúrával. Ilyen esetben az adatigénylővel kell kompromisszumra jutnia a szervnek a teljesítés érdekében. A szkennelésért egyebekben a Hatóság álláspontja szerint nem állapítható meg költségtérítés. (NAIH-4973/2012/V, NAIH-5811/2012/V)

Mivel a közfeladatot ellátó szerv köteles a közérdekű adatok kiadása előtt az abban szereplő személyes adatokat felismerhetetlenné tenni, a dokumentumok anonimizálása a másolással kapcsolatban felmerült költségnek minősül. Azonban ahogy az „egyszerű” másolat esetében, úgy az anonimizált másolat esetében is a költség fogalma szűken értelmezendő. Csak a másoláshoz (beleértve az anonimizálást is) szorosan kapcsolódó „anyagköltségek” számolhatók fel, továbbá a kis terjedelmű másolatok igénylésénél lehetőség szerint el kell tekinteni a költségtérítés megállapításától.

Az adatvédelmi biztos és a Hatóság korábbi állásfoglalásainak megfelelően nem fizettethető meg az állampolgárral például az ügyintéző munkabére, a felhasznált energia, valamint a költségtérítés amortizációs elemeket sem tartalmazhat. Összefoglalóan tehát a költségként felszámolt összeg szűken értelmezendő, az nem válhat a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó alkotmányos alapjog korlátjává.

A közérdekű adatok elektronikus közzétételének kötelezettsége

A tapasztalatok alapján még mindig sok közfeladatot ellátó szerv nem tett eleget közzétételi kötelezettségének, több esetben a Hatóság többszöri felszólítása ellenére sem tette közzé az Infotv. 1. számú melléklete szerinti általános közzétételi lista adatait. Hasznos lenne a Hatóság jogkörének bővítése e tárgykörben.

A Hatóság az egyedi adatigénylések megtagadása, nem teljesítése miatt indult vizsgálatok során is ellenőrizte az általános közzétételi lista szerinti adatok nyilvánosságra hozatalát mind a saját honlapon, mind a központi közadatkereső rendszerben.

Általános jelleggel megállapítható, hogy még mindig az önkormányzatoknak jelenti a legnagyobb problémát e kötelezettség teljesítése. Több esetben is jelezte az önkormányzat, hogy az anyagi és személyi kapacitásait figyelembe véve az alaptevékenység ellátását akadályozza a köz-

zéteteli kötelezettség végrehajtása. Ezen esetekben a Hatóság felhívta az önkormányzatok figyelmét arra, hogy a közérdekű adatok központi elektronikus jegyzékében, az egységes közadatkeresőben történő köz-zétételhez nem kell speciális szaktudás, így azt akár külső segítség és nagyobb anyagi ráfordítás nélkül is teljesíthetik.

Perbeavatkozás

1. Állampolgári bejelentés alapján a Hatóság vizsgálatot indított, mert a bejelentő közérdekű adat megismerése iránti igénnyel fordult az Eötvös Loránd Tudományegyetem (a továbbiakban: ELTE) Rektorához, az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának Dékánjához, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Hallgatói Önkormányzatának elnökéhez, valamint az ELTE Egyetemi Hallgatói Önkormányzatának elnökéhez, amelyre azonban részben elutasító választ kapott. A közérdekű adatok megismerése iránti igény az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Hallgatói Önkormányzatának (a továbbiakban: ELTE ÁJK HÖK) gazdálkodására, illetve a tisztségviselők juttatásaira vonatkozó adatokra irányult. A Hatóság az ügyben – az adatigényléskor még hatályban lévő – a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: Ftv.) 1. § (1) bekezdése, 4. § (2) bekezdése, valamint 77. §-a alapján megállapította, hogy a felsőoktatási intézményekben az intézmény részeként működő hallgatói önkormányzat, (amelynek működését a felsőoktatási intézmény – egyebek mellett – az állami költségvetés terhére biztosított hallgatói juttatásokhoz rendelkezésre álló forrásokból biztosítja) a hallgatói érdekek képviseletében jár el, aktívan közreműködik az intézmény irányításában, tagokat delegál annak gazdasági tanácsába, és részt vesz a „közpénz, közvagyon hatékony és felelős használatát segítő gazdasági stratégiai döntések” (Ftv. 23. §) előkészítésében, valamint a végrehajtás ellenőrzésében. A felsőoktatási törvény tehát a hallgatói önkormányzat számára olyan feladatok elvégzését is előírja, amelyek az Infotv. alapján közfeladatnak tekintendők, ezért az önkormányzat közfeladatot ellátó szervnek, tisztségviselői pedig közfeladatot ellátó személynek tekinthetők (lásd: az adatvédelmi biztos 1642/K/2008-3 számú ügye).

Tekintettel arra, hogy a Hatóság felszólításának az ELTE nem tett eleget, a bejelentő bírósághoz fordult, a Hatóság pedig a bejelentő oldalán beavatkozott a perbe. (Pesti Központi Kerületi Bíróság 29.P.85.166/2013.) Az ügyben 2013-ban várható ítélet.

2. A Hatóság a Társaság a Szabadságjogokért (a továbbiakban: TASZ) oldalán avatkozott be a Gyöngyöspata Önkormányzat Polgármesteri Hivatala ellen indult eljárásba. A TASZ elektronikus úton közérdekű adatigényléssel fordult a polgármesteri hivatalhoz, amelyben egyrészt a 2011. augusztus 1-jétől az adatigénylés időpontjáig terjedő időszakban a közmunkaprogramok keretében megvalósult fakitermeléssel és a kitermelt fa felhasználásával kapcsolatos kérdéseket tett fel, másrészt a hatályos önkormányzati rendeletek és a 2011. augusztus 1. és az adatigénylés időpontja között hatályukat veszített rendeletek elektronikus másolatát kérte megküldeni.

Gyöngyöspata Község Önkormányzatának Polgármesteri Hivatala a hatósági eljárásban alkalmazandó eljárási szabályokról szóló rendelete alapján, arra hivatkozva tagadta meg az adatigénylést, hogy az elektronikus kapcsolattartási mód hatósági ügyekben kizárt.

Az Egri Városi Bíróság 19.P.20.194/2012. számon indult eljárása során az alperes teljesítette az adatigénylést.

VIII. Titokvédelmi vizsgálatok, minősített adatok

Az év folyamán a NAIH három olyan állampolgári beadvány alapján végzett vizsgálatot, amely az érintettekre vonatkozó adatok minősítésének, illetve az érintettet megillető tájékoztatási jog korlátozásának jogszerűségére vonatkozott:

Az egyik esetben a minősítő az adatok minősítését megszüntette, ezért a NAIH további eljárása okafogyottá vált.

Egy másik ügyben a panaszos azt kifogásolta, hogy az Alkotmányvédelmi Hivatal (a továbbiakban: AH) megtagadta a rá vonatkozó adatokról történő tájékoztatást. Az AH lényegében csak arról tájékoztatta az érintettet, hogy a tájékoztatási kérelmét megvizsgálták és biztosították őt arról, hogy a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően végzik az adatkezelési tevékenységet. Az AH arra hivatkozott, hogy az Nbtv. lehetővé teszi az érintett jogának korlátozását nemzetbiztonsági érdekből és mások jogai védelmének érdekében. A panaszos szerint ő semmi olyat nem tett, ami miatt a rá vonatkozó adatokat nemzetbiztonsági érdekből vagy mások jogainak védelme érdekében titokban kellene tartani.

Az ügyben folytatott vizsgálat megállapította, hogy a bejelentés félreértésen alapul. A vizsgálat során nem merült fel arra vonatkozó adat, hogy az AH vagy annak jogelődje adatot kezelt volna az érintettől. Az érintett tájékoztatásának korlátozása nem jelenti azt, hogy az AH ténylegesen kezel az érintettre vonatkozó, nemzetbiztonsági érdekből vagy mások jogainak védelme érdekében korlátozott nyilvánosságú adatokat. Az AH ugyanis kénytelen olyan esetben is megtagadni a tájékoztatási kérelmek teljesítését, ha nem kezelnek az érintettre vonatkozó adatokat, mert egyébként – ha csak azon érintettek tájékoztatási kérelmét tagadnák meg, akikre vonatkozóan nemzetbiztonsági érdekből tájékoztatási korlátozás alá eső adatot kezelnek – a kérelem megtagadásából következtetni lehetne

az adatkezelés tényére, ami nemzetbiztonsági érdeket sértene. Ezzel összefüggésben meg kell említeni, hogy az Infotv. 59. § (4) bekezdése szerint a NAIH-nak a titkosszolgálati eszközök és módszerek alkalmazására jogosult szervek e tevékenységével kapcsolatos vizsgálatáról készült jelentése sem tartalmazhat olyan adatot, amelyből a szerv adott ügyben folytatott titkos információgyűjtő tevékenységére lehetne következtetni.

A harmadik bejelentés a távközlési szolgáltatók titkos információgyűjtéssel kapcsolatos tájékoztatási gyakorlatát kifogásolta. E bejelentés vizsgálata még tart.

Az érintettektől érkezett, személyes adatokkal kapcsolatos bejelentéseken kívül egy beadvány az úgynevezett Gripen jelentés minősítésének jogszerűsége ügyében kérte a NAIH eljárását. E vizsgálat is folyamatban van a beszámoló lezárásakor.

Említést érdemel még, hogy egy állami szerv minősített adatot feldolgozó informatikai rendszer létrehozásával összefüggésben az adatkezelési tevékenység jogszerű végzése érdekében kért előzetes állásfoglalást a NAIH-tól.

Végül néhány szót kell ejteni egy olyan 2012-es vizsgálatról, amely éppen azért tanulságos, mert minősített adatok nem szerepelnek benne. A feltárt tényállás szerint egy gazdasági társaság a minősített adatok védelmére vonatkozó formai, eljárási jogszabályok egy részének lemásolásával olyan belső vállalati titokszabályozást alakított ki, amely alapján az üzleti titkaik és más, általuk védendőként meghatározott adatokat tartalmazó iratokat a minősített iratok törvényben meghatározott minősítési jelöléseitől nehezen megkülönböztethető jelölésekkel látták el. E gyakorlat több szempontból is kifogásolandó. Elsősorban azért, mert közérdek fűződik ahhoz, hogy csak a minősített adatok védelméről szóló törvényben meghatározott adatokat tartalmazó iratokon lehessen feltüntetni a minősítési jelöléseket vagy azokhoz nagymértékben hasonló jelzéseket. Másrészt a minősített adatokra sokkal szigorúbb titoktartási szabályok vonatkoznak, mint az üzleti titkokra és az egyéb, az üzleti szférában bizalmasan kezelendő adatokra, ezért a belső titokszabályozás megtévesztő módon azt sugallja, hogy minősített adatokról van szó.

Összefoglalásként megállapítható, hogy 2012-ben a minősített adatok kezelésével összefüggésben csekély számú megkeresés érkezett a NAIH-hoz. Hatóságunkra komoly felelősség hárul az információs önrendelkezési jogot és az információs szabadságot sértő titokminősítések elleni fellépés terén, hiszen az Infotv. alapján a nemzeti minősített adat minősítésére vonatkozó jogszabályok megsértésének megállapítása esetén csak a NAIH jogosult titokfelügyeleti eljárás keretében a nemzeti minősített adat minősítési szintjének, illetve érvényességi idejének a jogszabályoknak megfelelő megváltoztatására, vagy a minősítés megszüntetésére felhívni a minősítőt. Az elmúlt év tapasztalatai szerint e felelősségnek nem lehet megfelelni, ha hatóságunk kizárólag csak bejelentések alapján jár el a minősített adatot érintő ügyekben, ezért a NAIH 2013-tól éves hatósági ellenőrzési terv alapján hivatalból eljárva is vizsgálni fogja a titokminősítések jogszerűségét.

IX. Az Adatvédelmi Nyilvántartás

Az Infotv. új alapokra helyezte az adatvédelmi nyilvántartást, mely immár közigazgatási hatósági nyilvántartásként működik. Mind az Infotv.-ben, mind a közigazgatási hatósági eljárási kódexben foglaltak alkalmazása a korábbiaktól lényegesen eltérő követelményeket határozott meg a NAIH számára. Az adatvédelmi nyilvántartás megújult előírásai a NAIH létrejöttének napján hatályba léptek, így nem volt olyan átmeneti időszak, amely lehetőséget biztosított volna az új szabályok alkalmazására való felkészülésre. Ez azért lényeges, mert egy korszerű országos állami nyilvántartás működtetése elképzelhetetlen az adatok bevitelét, tárolását és a hatósági munka támogatását biztosító informatikai rendszer nélkül. Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala a NAIH megalakulását követően átadta a korábbi, az adatvédelmi biztos által vezetett adatvédelmi nyilvántartás elektronikus adatállományát, továbbá az adatvédelmi biztoshoz érkezett több ezer, folyamatban lévő, elintézésre váró nyilvántartásba vételi kérelmet tartalmazó iratanyagot, azonban a korábbi törvényi szabályok szerint kialakított, elavult kiszolgálói környezetből kivont informatikai rendszer üzembe helyezésére nem volt mód. Ezért a NAIH saját belső fejlesztési kapacitására támaszkodva soron kívüli feladatként kezdte meg az adatvédelmi nyilvántartás informatikai rendszerének létrehozását. A fejlesztés során kiemelt figyelmet kapott az elektronikus ügyintézés lehetőségének megteremtése, valamint az ügyfelek és a Hatóság adminisztratív terheinek csökkentése.

A rendszer ügyféloldali kérelemkitöltő keretprogramjának használatba vételére május folyamán került sor. Az ehhez kapcsolódó központi feldolgozó rendszer első, részleges funkcionális változata júniusban indult. Az adatvédelmi nyilvántartásba vételi kérelmek heti több száz darabos nagyságrendben addig is folyamatosan érkeztek be a NAIH-hoz, azonban csak töredéküket lehetett informatikai támogatás nélkül manuálisan feldolgozni, ezért kezdetben nem volt mód az Adatvédelmi Biztos Irodá-

jától örökölt ügyhátralék csökkentésére, sőt, az átlagos ügyintézési időtartam folyamatosan nőtt. Az informatikai rendszer első változatának beüzemelését követően indult meg a kérelmek elektronikus nyilvántartásba vétele és ezzel párhuzamosan az ügyhátralék feldolgozása. Októberre fokozatosan megteremtődtek a feltételek arra, hogy a folyamatosan beérkező kérelmek nyilvántartásba vétele a törvényben meghatározott nyolc napon belül megtörténjék, emellett tovább folytatódott a korábbi ügyhátralék feldolgozása, továbbá az év első felében manuálisan feldolgozott bejelentések adatainak utólagos rögzítése. 2012-ben mintegy tízezer kilencszázkilencven adatkezelés adatai kerültek be az informatikai rendszerbe és ezek 90%-a esetében a nyilvántartási szám kiadására is sor került.

A NAIH az adatvédelmi nyilvántartásra vonatkozó törvényi szabályok értelmezése és alkalmazása során a bürokratizmus kerülését tartja szem előtt, ha az nem ellentétes az érintett természetes személyek érdekeivel. Hatóságunk számára ez a zsinórmérce az adatvédelmi nyilvántartási kötelezettség alóli kivételek értelmezése során is. Az Infotv. 65. § (1) bekezdése szerint az adatvédelmi nyilvántartás célja az érintettek tájékozódásának elősegítése. Ebből következően a törvényhozói akaratnak megfelelő az adatvédelmi nyilvántartási kivételek olyan értelmezése, amely szerint főszabályként nem szükséges az olyan adatkezelések nyilvántartásba vételét kérni, amely megfeleltethető valamely, az Infotv. 65. § (3) bekezdés a) – i) pontjában felsorolt ismérvnek és feltehető, hogy az érintett egyébként, az adatvédelmi nyilvántartás ismerete nélkül is megfelelően tájékozott a rá vonatkozó adatkezelést illetően. Az ügyfélkapcsolat (Infotv. 65. § (3) bekezdés a) pont) esetében a következők a joggyakorlatban kimunkált kivételi kritériumok:

- az adatokat közvetlenül az érintettektől veszik fel,
- az adatkezelés célja az érintett számára ismert,
- a kezelendő adatok fajtája, az adatkezelés időtartama (adattörlesztés) előre meghatározott,
- az adatokat csak az előre meghatározott céllal összefüggésben használják fel,
- az adatok nem kerülnek ki az adatkezelő kezeléséből,
- az érintetteket minderről megfelelően tájékoztatják.

A megújult adatvédelmi nyilvántartás működésének első éve egyben a törvényi szabályozás próbája is volt. Az adatvédelmi nyilvántartásra vonatkozó szabályok alkalmazása nem vet fel megoldhatatlan problémát, azonban a törvény módosítása esetén több olyan korrekciót is célszerű lenne kezdeményezni, amely csökkentené az ügyfelek adminisztratív terheit. Ha az adatkezelés nyilvántartásba vétele iránti kérelem törvényben meghatározott adattartalma kiterjedne az elektronikus kapcsolattartáshoz szükséges adatkörre is, akkor egyszerűsíteni lehetne az eljárás jelenlegi rendjén. Hasonlóan hasznos lenne, ha a jogszabályban elrendelt, kötelező adatkezelések bejelentésére nem az adatkezelők lennének kötelesek, hanem – a korábbi szabályozáshoz hasonlóan – a szabályozás előkészítéséért felelős miniszter. A hatályos törvényi szabályok alapján ugyanis egy-egy jogszabályban elrendelt kötelező adatkezelés bejelentése kapcsán az adatkezelést végző szervek számától függően akár több száz nyilvántartásba vételi kérelemmel kell számolni, noha az adatkezelés bejelentését a miniszter is megtehetné és ebben az esetben egyetlen hatósági eljárásban lehetne döntést hozni az adatkezelés nyilvántartásba vételéről.

X. A NAIH informatikai rendszere és honlapja

A Hatóság Infotv.-ben rögzített alaptevékenységének folytatásához elengedhetetlenül fontos feltétel a korszerű és üzembiztos informatikai háttér és infrastruktúra létrehozása. 2011. december 31-én egy nagyobb kiszolgálórendszerből kiszakadva teljesen önállóvá váló Hatóság jött létre. Ezzel a kiválással az informatikai erőforrások és fenntartható rendszerek/funkciók hozzávetőleg 80%-a maradt az Országgyűlési Biztos Hivatala (OBH) jogutód szerve, az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalában (a továbbiakban: AJBH).

A Hatóság minimális erőforrásokkal kezdte meg tevékenységét, amelynek jó részét az AJBH-től átvett, leamortizálódott eszközök adták.

A Hatóságnak az informatikai rendszer teljes körű kiépítésére és a fenntartható, korszerű működéshez elengedhetetlen komplex infrastruktúra és információs rendszerek, webes portál megvalósítására anyagi erőforrás, költségvetési keret nem áll rendelkezésére. Az új infrastruktúra kialakításának és fenntartásának forrásai kimaradtak a költségvetési tervezésből, amelyet a Hatóság működőképességének biztosítása érdekében valamilyen módon mindenképpen pótolni kell.

A kialakult helyzetben a nemzeti és az európai uniós jogszabályokban meghatározott korszerű, ügyfélbarát Hatóság kialakítását célzó tervek megvalósításához az erőforrást kizárólag egy sikeresen végrehajtott kiemelt EKOP pályázat biztosíthatja.

A Kormány 1236/2012. (VII. 12.) Korm. határozata az Elektronikus Közigazgatás Operatív Program 2011–2013. évi akciótervének elfogadásáról, valamint kiemelt projektek nevesítéséről az Elektronikus Közigazgatás Operatív Program 2011–2013. évi akciótervében és az Államreform Operatív Program 2011–2013. évi akciótervében a projektet: EKOP 1.1.7

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság informatikai infrastruktúrájának komplex fejlesztése címmel nevesítette, ezzel támogatásra érdemesnek találta. A projekt megvalósulásával létrejövő fejlesztések, beavatkozások a NAIH átfogó működését, tehát az összes előforduló államigazgatási ügyet, eljárást és folyamatot érintik.

A NAIH-ot létrehozó és működését szabályozó Infotv. szerint végzett feladatok végrehajtásának alapfeltétele a korszerű informatikai infrastruktúra és a kapcsolódó ügyfélbarát hatósági szolgáltatások. A projektjavaslatban kitűzött célok elérése esetén teljes mértékben kapcsolódnak a korszerű államigazgatási keretek közé, ezzel együtt a magyar Konvergencia programhoz és az Európai Unió Strukturális Alapokról szóló jogszabályaihoz.

A projekt célrendszere egybevág az EKOP 1. és 3. prioritásainak célrendszerével és megfeleltethető az ÁROP 1. prioritásának az eljárások egyszerűsítésére és az átalakítására vonatkozó céljaival.

A projekt eredményeképpen egyrészt megújul/létrejön a NAIH komplex informatikai rendszere. Teljes körű workflow alapú ügyviteli rendszere és elektronikus ügyintézési lehetőségek kialakítására kerül sor az állampolgárok részére. Másrészt a Hatóság működési hatékonyságát javítják e-kormányzati megoldások alkalmazásával.

E körben végrehajtandó főbb feladataink:

- Az elektronikus úton történő ügyfélkapcsolat kialakításához és a NAIH belső komplex munkafolyamat irányítási és adatfeldolgozó rendszerének kialakításához szükséges munkaállomások, szerverek, MFP eszközök és kapcsolódó IT hálózati infrastruktúra teljes körű Hardware és egyéb infrastrukturális eszközigények megoldása.
- Optikai Internetes nagy sávszélességű kapcsolat kiépítése.
- Komplex hatósági munkafolyamat irányítási rendszer paramétereinek felmérése, optimalizálása, teste szabása, rendszerfejlesztés, bevezetés, rendszertámogatás.
- A létrejövő komplex, teljesen elektronikus Ügykezelő és tájékoztató rendszer minősítése, auditálása.

- Web-es Portál kialakítása, amivel az elektronikus ügyfél–Hatóság kapcsolat teljes körű rendszerként működik, amely a következőket foglalja magában:
 - Bejelentkezés a Hatósági Adatvédelmi Nyilvántartásba;
 - Lekérdezés, keresés a Hatósági Adatvédelmi Nyilvántartásban;
 - Belső adatvédelmi felelősök szakportálja, bejelentkezéssel, hírfolyammal, konferencia előzetesekkel, Blog csatornával, hirdetőfallal;
 - Schengeni Információs rendszerrel kapcsolatos bejelentés, tájékoztató, adatvédelmi sérelem bejelentése;
 - Adatvédelmi és információszabadság ügyekben bekövetkezett sérelem kivizsgálása iránti bejelentések és ügyindítás elektronikus úton;
 - Ügymenet, állapot lekérdezés ügyiratszám alapján;
 - Kereshető archívum a korábbi adatvédelmi állásfoglalások, beszámolók anyagaiból;
 - Idegen nyelvű (angol, német) Szakportál a Hatóság működéséről, a Schengeni rendszer működésével kapcsolatban;
 - Adatvédelem gyerekeknek, információs mini site kialakítása.

Az EKOP 1.1.7 projekt támogatási szerződését várhatóan 2013. február hónapban köti meg a Hatóság.

A NAIH korszerű működéséhez szükséges Informatikai háttér 2012-ben csak minimális mértékben állt rendelkezésre. Az informatikai rendszer, és a kapcsolódó infrastruktúra kiépítésének költsége a költségvetésében nem szerepelt.

A törvényi kötelezettségek teljesítéséhez elengedhetetlen volt minimális IT infrastruktúra kialakítása. Ennek egyetlen forrása az AJBH-tól vagyonátadással átkerült, az adatvédelmi biztos irodája által használt eszközök felhasználása volt. Az AJBH-tól vagyonátadással kapott eszközök 4-14 éves eszközök voltak. Az azonnali munkakezdés miatt szükséges volt a sok esetben nullára amortizálódott eszközök üzembe helyezése. Mivel az Adatvédelmi Biztos Irodája integrált egységként működött az OBH

berkein belül, így a szerveres alapszolgáltatások és Windows-os szerver szintű szolgáltatások nem kerülhettek át. Így sem Hardware, sem Software környezettel nem rendelkezett a Hatóság a hatékony munkavégzéshez.

A munkaállomások is már amortizálódott Celeron Processzoros gépek Windows XP operációs rendszerrel. Mivel a NAIH számára kijelölt épületben egy 1995-ben utólag falon kívül kivitelezett Cat5 hálózat állt kizárólag rendelkezésre, melynek a struktúrája az átviteli sávszélessége és a hálózat fizikai védelme sem megfelelő a hosszú távú megbízható működésre, ezért a hálózati infrastruktúra teljes rekonstrukciója is szükséges.

Szüksős pénzügyi eszközök igénybe vétele mellett, nagy nehézségek árán megvalósított minimál rendszer működik a Hatóságnál 2012 februárja óta.

A NAIH informatikai infrastruktúrájának kiépítése során megfontoltuk annak lehetőségét, hogy a Nemzeti Információs Szolgálathoz való csatlakozás jogszerű alternatívája-e a saját rendszer kiépítésének. A jogszerűség kérdése a NAIH esetében az intézmény függetlensége okán merül fel különös jelentőséggel. Az Európai Unió adatvédelmi szabályozása ugyanis előírja, hogy a nemzeti adatvédelmi hatóságok teljes függetlenségben látják el tevékenységüket. A függetlenség számos aspektusát kell biztosítani a tagállamoknak, így a szervezeti, személyi, valamint a gazdasági-költségvetési függetlenséget. Mindezen kritériumok érvényesülése a folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárásra is tekintettel, különös súllyal esnek latba Magyarország esetében. A teljes függetlenség gyakorlatilag kizár minden olyan helyzetet, amelyben egy külső szereplőtől függhet a hatóság működésének zavartalansága, továbbá az általa kezelt adatokhoz való hozzáférés rendje értelemszerűen rendkívül szigorú megítélés alá esik. Ezért tájékozódás céljából kértünk olyan felhasználói referenciát, hogy igénybe veszik-e független államigazgatási szervek a NISZ szolgáltatásait. Az erre kapott nemleges válasz és a NISZ által kínált szolgáltatások áttekintése után arra a következtetésre jutottunk, hogy a NAIH függetlenségével összefüggő kifogások elkerülése érdekében nem kívánunk, de lehetőségünk sincs csatlakozni a NISZ hálózatához.

A minimális informatikai infrastruktúra kiépítése és üzemeltetése az egyik legfontosabb feladata volt a 2012-es évnél. Amíg a hardware és alapszolgáltatások biztosításához szükséges rendszer el nem készül, addig az iratkezelési és teljes workflow alapú folyamatirányítási rendszer bevezetése is lehetetlen. Pillanatnyilag a munkatársak Windows XP operációs rendszeren Office 2003 irodai csomaggal végzik mindennapi munkájukat. Az alapvető levelezési és tárhely szolgáltatást egy külső szolgáltató biztosítja költséghatékony és egyedüli megoldásként.

Önerőből megkezdtek az Adatvédelmi Nyilvántartás teljes folyamatának elektronikus útra történő áttérítésének fejlesztését. Ennek tesztüzeme 2012 májusában elkezdődött. 2012. december 31-ig több, mint 10.000 adatkezelés nyilvántartásba vételéről szóló határozat került az adatbázisba.

A Weboldal elkészítése is sürgető feladat volt, előzetes tervezésre nem volt lehetőség. A jelenlegi honlap kivitelezése prototípusos kivitelezésben készült. Az adatvédelmi biztos weboldalának érdemi tartalma az állásfoglalások, tájékoztatók, beszámolók elérhetővé váltak, beágyazva a NAIH honlapjába. A jelenleg statikus információhordozóként működő honlap a közeljövőben, – az EKOP projekt keretében – teljes körűen megújul.

XI. Fényképek: konferenciák, események

Dr. Péterfalvi Attila köszöntőt mond a 2012. január 27-i fogadáson

Dr. Szabó Endre Győző, a NAIH elnökhelyettese az adatvédelmi hatóságok 34. nemzetközi konferenciáján, 2012. október 23-24.

„Demokrácia sétá” – előadás fiataloknak 2012. április

A Budapest Case Handling Workshop ülése, 2012. szeptember 3-4.

*A Hatóság elnöke által alapított
„Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Emlékérem”
/Szabó Tamás ötvös mester alkotása/*

„Annak a személynek vagy szervezetnek adományozható, aki az információs önrendelkezési jog és információszabadság terén kiemelkedő magas színvonalú, példaértékű eredményt ért el, vagy jelentősen hozzájárult ilyen eredmény eléréséhez.”

Tartalomjegyzék

Bevezető	3
I. A Hatóság működésének statisztikai adatai	7
II. A Hatóság költségvetése, gazdálkodása és személyi állománya	12
III. Nemzetközi tevékenységünk és ügyeink	20
<i>Budapest Case Handling Workshop</i>	21
<i>Schengeni Információs Rendszer</i>	22
<i>Az Európai Unió közös adatvédelmi felügyelő testületeiben való részvétel (JSB Europol, JSA Schengen, JSA Customs és egyéb ellenőrzési munkacsoportok)</i>	25
<i>Részvétel a 29-es Munkacsoportban</i> – <i>az uniós adatvédelmi tervezetek</i>	28
<i>Közreműködés a 29-es Munkacsoport alcsoporti munkájában</i>	32
<i>Berlini Telekommunikációs Munkacsoport</i>	36
IV. Hatósági ügyek	37
<i>Új típusú eljárás</i>	37
<i>A megszületett hatósági határozatok statisztikája</i>	38
<i>Bírságot megállapító határozatok ellen indított, jogerősen lezárt perekben hozott döntések</i>	39
<i>A NAIH határozatainak nyilvánossága</i>	43
V. Jogszabály-véleményezés	45
<i>A NAIH jogalkotással kapcsolatos tevékenysége</i>	45
<i>A jogszabálytervezetek véleményezése</i>	45
<i>Alkotmánybírósági utólagos normakontroll kezdeményezése</i>	47
<i>Részvétel az Országgyűlés bizottságainak munkájában</i>	49
VI. Adatvédelem	52
<i>A Google Street View adatkezelése</i>	52
<i>Megfigyelés és magánszféra, munkahelyi kamerázás és ellenőrzés, az Mt. új szabályai</i>	60
<i>Az adatkezelés új jogi alapjai</i>	64
<i>Az adatbiztonság kérdései: technológiai hatások, események</i>	69
<i>Belső adatvédelmi felelősök konferenciája</i>	72
<i>Adatvédelmi audit szempontjai és leírása</i>	74

VII. Információszabadság	81
<i>A többségi, illetve kizárólagos állami, illetve önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok, mint közfeladatot ellátó szervek</i>	81
<i>Üzleti titok és nyilvánosság – A negyedik mobilszolgáltató ügye .</i>	85
<i>A döntés megalapozásául szolgáló adatok, mint a nyilvánosság automatikus korlátai</i>	89
<i>Közérdekből nyilvános adatok.</i>	91
<i>A közérdekű adat megismerésére irányuló igények teljesítése . .</i>	94
<i>A közérdekű adatok elektronikus közzétételének kötelezettsége .</i>	97
<i>Perbeavatkozás.</i>	98
VIII. Titokvédelmi vizsgálatok, minősített adatok	100
IX. Az Adatvédelmi Nyilvántartás	103
X. A NAIH informatikai rendszere és honlapja	106
XI. Fényképek: konferenciák, események	111
Tartalomjegyzék	115
A beszámolóban említett jogszabályok és rövidítések jegyzéke	117

A beszámolóban említett jogszabályok és rövidítések jegyzéke

- A jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről szóló 2010. évi CXXXI. törvény
- A közadatok újrahasznosításáról szóló 2012. évi LXIII. törvény
- A közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról szóló 2007. évi CLXXXI. törvény
- Avtv.: a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (2012. január 1-jétől nem hatályos)
- Ávtv.: az állami tulajdonban lévő cégek esetében az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény
- Az előzetes és utólagos hatásvizsgálatról szóló 24/2011. (VIII. 9.) KIM rendelet
- Eüak.: az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény
- Infotv.: az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény
- Ket.: a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény
- Kttv.: a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCIX. törvény
- Mt.: a Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény
- Nvtv.: a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény
- Nytv. a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény
- Pp.: a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény
- Ptk.: A Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény
- SzL: személyiadat- és lakcímnyilvántartás
- Szvtv.: a személy és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény

AJBH: Alapvető Jogok Biztosának Hivatala
API-adatok: a légiutas utazási okmányainak adatai
BCR: Binding Corporate Rules, kötelező erejű vállalati szabályok
EDPS: az Európai Adatvédelmi Biztos
ENISA: Európai Hálózat- és Információbiztonsági Ügynökség
EURODAC: Az Európai Tanács 2725/2000/EK rendelete alapján az ujjlenyomatok összehasonlítására irányuló rendszer
EUROPOL: Európai Rendőrségi Hivatal
FRA: Európai Alapjogi Ügynökség
GSV: Google Street View, utcakép néző internetes szolgáltatás
JSA: Vám közös ellenőrző hatóság (Customs Joint Supervisory Authority – Customs JSA)
JSB: Europol közös ellenőrző testület (Europol Joint Supervisory Body – Europol JSB)
KEKKH: Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala
KIM: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium
LIBE: Európai Parlament Polgárjogi, Igazságügyi és Belügyi Bizottsága
MNV Zrt.: Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.
NAIH, Hatóság: Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság
NFM: Nemzeti Fejlesztési Minisztérium
OBH: Országgyűlési Biztos Hivatala
OLAF: Európai Csalásellenes Hivatal
PSI irányelv: a közzsféra információinak további felhasználásáról szóló 2003/98/EK irányelv
SIRENE: kiegészítő információ kérése a nemzeti bevitel szintjén (Supplementary Information Request at the National Entry)
SIS: Schengeni Információs Rendszer
SWIFT: Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication, Nemzetközi Bankközi Pénzügyi Telekommunikációs Társaság
TFTP Egyezmény: a terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program végrehajtásáról szóló egyezmény

Nemzeti Adatvédelmi és
Információszabadság Hatóság

1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 22/c
Levelezési cím: 1530 Budapest, Pf.: 5

Telefon: +36 (1) 391-1400

Fax: +36 (1) 391-1410

Internet: <http://www.naih.hu>
e-mail: ugyfelszolgalat@naih.hu

Kiadja: a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság

Felelős kiadó: Dr. Péterfalvi Attila elnök

ISSN 2063-403X